

**T.C.
ARTVİN ÇORUH ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**METĀLĪ'Ü'S-SAċĀDE (1^a-33^a)
(İNCELEME - METİN - SÖZLÜK)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hilal YILDIZ

**Danışman
Doç. Dr. Sinan UYĞUR**

ARTVİN - 2021

TEZ BEYANNAMESİ

Artvin oruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-ğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum **METL''S-SADE (1^a-33^a) (NCELEME - METN - SÖZLÜK)** adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kğıt ve elektronik kopyalarının Artvin oruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-ğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime aılabilir.
- ☐ Tezim sadece Artvin oruh niversitesi yerleşkelerinden erişime aılabilir.
- ☐ Tezimin ay süreyle erişime aılmasını istemiyorum. Bu srenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime aılabilir.

09/07/2021

Hilal YILDIZ

JÜRİ TEZ KABUL TUTANAĞI
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Sinan UYĞUR danışmanlığında, Hilal YILDIZ tarafından hazırlanan çalışma 09/07/2021 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Abdulkadir ERKAL İmza:.....

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Sinan UYĞUR İmza:.....

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üye. Ayşe ÇELEBİOĞLU İmza:.....

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir.

09/07/2021

Doç. Dr. Hamit ŞAFAKÇI

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

TEZ BEYANNAMESİ	i
JÜRİ TEZ KABUL TUTANAĞI.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLO LİSTESİ.....	viii
ŞEKİL LİSTESİ	ix
KISALTMALAR.....	x
ÖZET	xi
SUMMARY	xii
GİRİŞ.....	1
1. METĀLĪ'Ü'S-SAĀDE.....	4
1. 1. Nüsha Tavsifi	6
1. 2. Eserin Adı	9
1. 3. Eserin Mütercimi	9
1. 4. Eserin Tercüme Sebebi	10
1. 5. Tercüme Tarihi ve Yeri.....	10
1.6. Eserin Türü ve İçeriği	10
1. 7. Eserin Türk Dili Tarihi İçindeki Yeri	18
1. 8. Eser Üzerinde Yapılmış Çalışmalar	18
2. İNCELEME	20
2. 1. Biçim Bilgisi	20
2. 1. 1. Kelime Türetimi	20
2. 1. 2. Kelime Çekimi ve Çeşitleri	24
3. METİN	40
1 ^a	40
2 ^b	40

3 ^a	40
3 ^b	41
4 ^a	41
4 ^b	42
5 ^a	42
5 ^b	42
6 ^a	43
6 ^b	45
7 ^a	46
7 ^b	47
8 ^a	48
8 ^b	50
9 ^a	50
9 ^b	52
10 ^a	54
10 ^b	55
11 ^a	56
11 ^b	57
12 ^a	58
12 ^b	60
13 ^a	61
13 ^b	62
14 ^a	63
14 ^b	65
15 ^a	65
15 ^b	67
16 ^a	68
16 ^b	70
17 ^a	71
17 ^b	72
18 ^a	74

18 ^b	76
19 ^a	76
19 ^b	78
20 ^a	80
20 ^b	82
21 ^a	82
21 ^b	84
22 ^a	86
22 ^b	88
23 ^a	88
23 ^b	90
24 ^a	92
24 ^b	94
25 ^a	94
25 ^b	96
26 ^a	98
26 ^b	100
27 ^a	100
27 ^b	102
28 ^a	104
28 ^b	106
29 ^a	106
29 ^b	108
30 ^a	110
30 ^b	112
31 ^a	113
31 ^b	114
32 ^a	116
32 ^b	118
33 ^a	120

4. SÖZLÜK	122
A.....	122
B.....	125
C.....	129
Ç.....	130
D.....	131
E.....	133
F.....	136
G.....	138
H.....	139
I.....	143
İ.....	143
K.....	146
L.....	151
M.....	152
N.....	159
O.....	161
Ö.....	161
P.....	161
R.....	162
S.....	163
Ş.....	167
T.....	169
U.....	171
Ü.....	172
V.....	172
Y.....	173
Z.....	175
SONUÇ	177
KAYNAKLAR.....	180

ÖZGEÇMİŞ	184
----------------	-----

TABLO LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1: Eserin içerik başlıkları.	11
Tablo 2: Metālī'ü's-Sa'ade fihrist 1. sayfa.....	40
Tablo 3: Metālī'ü's-Sa'ade fihrist 2. sayfa.....	40
Tablo 4: Metālī'ü's-Sa'ade fihrist 3. sayfa.....	41
Tablo 5: Metālī'ü's-Sa'ade fihrist 4. sayfa.....	41
Tablo 6: Metālī'ü's-Sa'ade fihrist 5. sayfa.....	42

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1: Kitābü'l-Bulhān'dan Görseller.....	4
Şekil 2: Metālī'ü's-Sa'āde'nin İç ve Dış Kapak Görselleri	6
Şekil 3: Metālī'ü's-Sa'āde'den Görseller	7
Şekil 4: The Book of Felicity'nin Sayfalarından Örnekler	8

KISALTMALAR

- : Fiil soylu öge
- + : İsim soylu öge
- A : a, e
- a.g.e. : Adı Geçen Eser
- a.g.m. : Adı Geçen Makale
- Ar. : Arapça
- Bkz. : Bakınız
- C : Cilt
- EAT : Eski Anadolu Türkçesi
- ET : Eski Türkçe
- Far. : Farsça
- H. : Hicri
- I : ı, i
- I⁴ : ı, i, u, ü
- MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
- s. : Sayfa
- ss. : Sayfa Aralıkları
- T. : Türkçe
- TDK : Türk Dil Kurumu
- TT : Türkiye Türkçesi
- U : u, ü
- Yun. : Yunanca

ÖZET

METĀLĪ'Ü'S-SAĀDE (1^a-33^a) (İNCELEME - METİN - SÖZLÜK)

Bu çalışma, tam adı Metālī'ü's-Saāde ve Yenābī'ü's-Siyādet olan astroloji, kehanet ve fal içerikli tercüme eserin incelenmesiyle hazırlanmış bir yüksek lisans tezidir. Eser, Arapça Kitābü'l-Bulhān adlı bir fal kitabının Osmanlı Türkçesine çevirisidir.

Metālī'ü's-Saāde adlı eserin 1^a ile 33^a arasındaki sayfaları incelenmiş ve sayfaların transkripsiyonlu metni çıkarılmış; metinden hareketle eserin söz varlığı tespit edilmiş, dil özellikleri belirlenmiştir. Çalışma; “Giriş, İnceleme, Metin ve Sözlük” bölümlerinden oluşmaktadır.

Transkripsiyonlu metin verilirken her sayfa ve her satır numaralandırılmış ve söz konusu sayfalardaki minyatürler de metne iliştilmiştir. Metnin daha anlaşılır olabilmesi için metinde noktalama işaretleri kullanılmış; metinde eksik ya da yanlışlık yapılmış birkaç unsur, köşeli ayraçlar içinde uygun ifadelerle gösterilmiştir. Asıl metinde renkli ve koyu olarak yazılmış olan metin içi başlıklar, çeviride bold yazı tipiyle gösterilmiştir.

Çalışma, eserin giriş kısmını ihtiva ettiğinden transkripsiyonlu metne dahil olmayan ancak fihrist bölümünde başlıkları verilen sayfalar hakkında da bilgi verilerek eserin içeriğinin ayrıntılandırılması ve dolayısıyla eserin tanıtımının yapılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Metālī'ü's-Saāde, Eski Anadolu Türkçesi, burçlar, yıldızlar, kehanet, fal-nāme, yıldız-nāme, III. Murad, Fatıma Sultan.

SUMMARY

METĀLĪ'Ü'S-SA'ĀDE (1^a-33^a) (REVIEW – TEXT – DİCTIONARY)

This study is prepared as a master thesis by studying the translation book, which is named Metālī'ü's-Sa'āde and Yenābī'ü's-Siyādet, including astrology, divination, fortune. The work is the Turkish translation of Arabic Fortune a Book named Kitābü'l-Bulhān.

In the text, the range of pages 1^a and 33^a were studied and the text was transcribed. Besides, based on the text vocabulary and the features of language were determined. The work consists of introduction, review, text and dictionary sections.

When creating transcribed text, each page and line is numbered and also miniatures on the relevant pages are enclosed to text. In the text punctuations are used to be more understandable ; moreover, some missing components made a mistake are indicated in the brackets by proper statements. In original text colored and bold intertextual titles are written in bold type size in translation.

Seeing that the work includes the introduction of the book, it is aimed to be given details and introduced the content of the book by also giving information about in the transcribed text not involved pages which of the topics given in index.

Key Words: Metālī'ü's-Sa'āde, The Old Anatolian Turkish, horoscopes, stars, divination, fortune, horoscope, 111. Murad, Fatma Sultan.

ÖNSÖZ

Evren, insanda ilk çağlardan beri şaşkınlık, hayret ve merak duygularını uyandırmıştır. İnsan, büyük bir devinimin, zorlu bir yaşamın içinde kendini bulmuş ve dolayısıyla da bu evren onu korkutmuştur. İnsanoğlu, içindeki tanrı arayışıyla ve kendini, evreni anlamlandırma çabasıyla hareket etmiştir. Felsefe ve astronomi, yaratılış ve evrenin ortaya çıkışı üzerine çeşitli kuramlar ortaya koymuş, mitoloji kaynaklı inançlar ve din bilgilerinin de görüşleri bunlara eklenmiş ve insanın kendini bulma serüveni, girift bir yapıya dönüşmüştür.

Eski uygarlıklardan itibaren topluluklar, gök cisimlerinin etkisine inanarak onlara kutsallık yüklemeye çalışmıştır, aklın ve tek tanrılı dinlerin gök cisimlerinin beşeri hayatı yönlendirebileceği inancına karşı koymasına rağmen farklı yerlerde, türlü şekillerde nesilden nesile geçen bu düşünceler hayatın her alanına etki etmiştir.

Gelecekte haber almak, devlet işlerini düzenlemek, savaşlar ve anlaşmalar yapmak, tarımsal faaliyetleri düzenlemek, doğal afetleri takip etmek, olağan üstü olaylara hazırlıklı olmak, seyahatlere çıkmak, atların otlatma zamanını tespit etmek, ev yapmak, eş seçmek, kız istemek, düğün dernek kurmak, doğum yapmak gibi birçok işte, tespit edilmiş bulunan uğurlu saatlere riayet edilmiş; bunlar gibi daha birçok işte münecimlere başvurulmuştur.

Şüphesiz ki insanın tüm kişilik özellikleri ve gelecek yaşantıları önceden tespit edilemez ve gök cisimlerinin hareketlerine bağlı olan bir standart halinde ortaya konulamaz. İnsan, geleceğini temin etmek, merak duygusunu gidermek, biyolojik ve psikolojik varlığını korumak adına hareket ederek kehanet, fal, büyü vb. uygulamalara başvursa da insanın yaşayacaklarının belirleyicisi ve hükümlüsü yine kendisidir. İnsan iradesi dışında belirlenmiş olan genel kurallar “kader” dir, bunun dışında insan, her türlü davranışında ve seçiminde özgürdür ve yaptıklarından da sorumludur.

Çalışmamıza kaynak teşkil eden çok yönlü ve hacimli eser; astroloji, geleceği öğrenme merakı ve fal anlayışını yansıtanın yanında dönemin sosyal hayatıyla ilgili fikirler vermesi, tarihi olayları ve metafizik inançları resmetmesi, dönemin Türkçesini ve söz varlığının yanında dil özelliklerini de yansıtmaları açısından oldukça değerli bir metindir.

Bu çalışmanın iinde geçen özel karakterleri “Times New Roman” yazı tipinde göstermenin mümkün olmayışından dolayı “Times Efras” yazı tipi kullanılmıştır. Temennimiz, çalışmamızın edebiyat ve dil çalışmalarına katkı sağlamasıdır.

Çalışma, uzun süre ve çaba gerektiren bir yüksek lisans tezi olmuştur. Sürecin başında aynı şehirde yüz yüze, daha sonra ayrı şehirlerde uzaktan eğitim yoluyla devam etmek suretiyle bilgisini, desteğini ve deneyimini her zaman benimle, sabırla paylaşan danışman hocam Doç. Dr. Sinan UYėUR’a, bu süreçte manevi desteğinin yanında bana lojistik destek de sunan eşim Seçkin YILDIZ’a, eğitim ve ğretim hayatım boyunca her türlü fedakarlığı yapan ve tüm zorlukların altından kalkabilmemi sağlayan, bana her konuda destek veren annem Hatun YILMAZ’a, bana hayat enerjisi veren yavrularım Kıvanç ve Mısra’ya, üzerimde emeği bulunan tüm öğretmenlerime, çalıştığım okulda bana destek veren okul müdürüm Hakan SOYDAN’a ve İngilizce ğretmeni arkadaşım Canan GL’e ve onun yolunda ilerlediğimiz Başöğretmen Mustafa Kemal ATATÜRK’e teşekkürlerimi sunuyorum.

Hilal YILDIZ
ARTVİN 2021

GİRİŞ

Milattan önce çok eski zamanlara kadar götürülen Orta Asya Türk tarihinde Türkler, astronomik gözlemde oldukça tecrübe sahibi olmuşlar ve deneyimleri sonucunda 12 Hayvanlı Türk Takvimini ortaya koymuşlardır.¹ Türklerin bu takvimi, günlük hayatlarında çalışmalarını ve yolculuklarını planlarken, mevsimleri ve hava durumlarını takip ederken ve doğa olaylarına karşı önlem alırken vb. işlerde kullandıkları gibi kişilerin cinsiyetiyle birlikte hangi yılda, hangi ayda ve gün içinde hangi saatte doğduğuna bakmak suretiyle kimlik tahlillerini yapmak için de kullanıldığı bilinmektedir.

Toplulukların yerleşik hayata geçmesiyle birlikte toplumsal ilişkiler neticesinde kültürel değişiklikler yaşanmış, çeşitli meslekler ortaya çıkmış, ticaretin de artmasıyla matematik ve coğrafya gibi bilimsel bilgiler ortaya çıkmıştır. Uygarlıklar da siyasi ve ekonomik anlamda güçlü olabilmek için bilimi geliştirmiş, bilimle uygarlıklarını ilerletmişlerdir. Bilim, toplum ve medeniyetlerin en önde gelen itici gücü olmuştur.

Müslümanların yaşantılarında dini emirler gereği günün ve yılın belirli zamanlarında yapılan ibadetlerinden; namaz vakitleri ve kible yönünün tespiti ile dini bayram ve öteki kutsal gün ve gecelerin belirlenmesi için Güneş ve Ay'ın görünürdeki hareketlerine göre doğru olarak tespiti gerekmektedir. Bu maksatlar için yapılan hizmetler sürekli ve sistemli Güneş ve Ay gözlemleri ile yerölçüm çalışmalarının yapılmasını zorunlu kılmıştır. Dolayısıyla da geniş anlamda astronomiye büyük önem verilmiştir. Türkler de çok eski çağlardan beri hayatlarında yer alan gökbilime Müslümanlığı kabul ettikleri 8 ve 9. yüzyıllardan sonra önemli katkılarda bulunmuşlardır.²

İslam bilim literatüründe ilm-i nücüm diye adlandırılan astroloji ve astronomi, gerçek itibarıyla 19. yüzyıla kadar tek bir ilim olarak kabul edilmiştir. Bu işlerle uğraşan kişilere verilen ad olan “müneccim” ile hem astrolog hem de astronomlar kastedilmiştir. Gökyüzü ve yıldız hareketlerinin gözlemlenmesiyle ortaya konulan bilgi ve çizelgelerle astroloji, astronomiye kaynak sağlamıştır ancak astronomi ve astroloji ayrı disiplinlerdir.³ Astrolojinin astronomi biliminden farkı, gök cisimlerinin birbiriyle olan ilişkilerinden ziyade yıldız hareketlerinin oluşturduğu bir işaret sistemi oluşturduğu ve bu sisteme

¹ Abdullah Manaz, *Türk Takvimi ve Astrolojisi*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2010, s.33.

² Yavuz Unat, *Tarih Boyunca Türklerde Gökbilim*, Kaynak Yayınları, İstanbul 2008, s.22.

³ Bkz. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ilm-i-ahkam-i-nucum> (03.04.2021)

bakılarak geçmiş, şimdi ve geleceğe dair çıkarımlar yapılabileceği inancıdır. Astronomi fiziksel özelliklerle ilgilenirken astroloji, metafiziksel olanla ilgilidir.

İslam toplumları ve özellikle idarecileri arasında gelecek hakkında fikir sahibi olabilmek amacıyla saraylarda müneccimlere yer verilmiş, bu meslek erbabına çokça güven duyulmuş ve saygı gösterilmiştir. Osmanlı öncesi Türk ve İslam devletlerinin idarecileri her ne kadar yanlarında müneccim bulundurmuşlarsa da Osmanlılarda ilk olarak 15. yüzyılın sonlarına doğru müneccimbaşılığın kurumsallaştığı anlaşılmaktadır.⁴

Gelecekte haber alma hırsı zamanla öyle bir seviyeye ulaşmıştır ki Osmanlı Devleti'nde insanlar müneccimlere ve falcılara sormadan hareket etmez hale gelmiştir. Bir işe başlarken, evlerini inşa ederken, ev taşırken, evlenirken, yolculuğa çıkarken ve diğer önemli önemsiz her çeşit iş için bir uğurlu saat veya güne göre hareket edilir olmuştur. İmkani olanlar müneccim ve falcılara başvururken imkanı olmayanlar da müneccim ve falcıların yazdığı metinlere göre hareket etmişlerdir.⁵

Cifr veya *cefr* olarak anılan, farklı teknikler kullanarak geçmiş ve gelecek hakkında bilgi verdiğine inanılan yöntemle yıldız-nāme adı verilen çizelgeler hazırlanmıştır.⁶ *Yıldız-nāme*, Türkçede, gök cisimlerinin yer ve hareketlerinin insanların başından geçen olayları ve yazgılarını etkilediği görüşüne göre hazırlanmış fal türündeki eserlere verilen genel bir addır.⁷ *Vefk* denilen; sözcüklerin, sayıların, harflerin, Allah'ın doksan dokuz isminin, süre ve ayetlerin önceden belirlenmiş bir düzene göre kareler içine yazılması suretiyle buna gizli anlamlar yükleyen tılsımlar hazırlanmıştır.⁸ Gelecekle ilgili kaygılar, dilekler yazılarak bu yazıların harf değerleriyle ebced hesabına göre hesapları ve çıkan sonuca göre değerlendirmeleri yapılmıştır.⁹

Fallar, kehanetler, tılsımlar hayatın her alanında kişilerin yaşantısını yönlendirir olmuştur. Osmanlı döneminden kalan kulak çınlamasının nelere işaret olduğuna, kan aldirmek için hangi vakitlerin uygun olduğuna; terziye gitmek, berbere gitmek, hamama girmek için uygun olan zamanlara ve diğer her türlü işin ne zaman yapılması gerektiğine

⁴ Salim Ayduz, 'Osmanlı Devletinde Müneccimbaşılık', *Osmanlı Bilimi Araştırmaları* (Yayına Hazırlayan: Feza Günergun), Sayı 1, İstanbul 1995, s.159.

⁵ Şeref Boyraz, 'On İki Hayvanlı Türk Takvimi ve Kehanet', *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 3, Sayı 14, 2010, s.109.

⁶ Bkz. <https://islamansiklopedisi.org.tr/cefr> (03.04.2021)

⁷ Bkz. <https://islamansiklopedisi.org.tr/yildizname> (03.04.2021)

⁸ Bkz. <https://islamansiklopedisi.org.tr/vefk> (03.04.2021)

⁹ Bkz. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ebced> (24.05.2021)

dair el yazması eserlerin sayısı oldukça fazladır.¹⁰ Rasathane olarak adlandırılan, astronomi gözlemleri yapılan kuruluşlar, hem gökbilime hem de astrolojiye hizmet etmiştir.

16. yüzyılda Osmanlılarda gökbilim alanında en önemli isim olan Takiyüddin, İstanbul'da bir gözlemevi kurmayı arzu etmiş, halihazırda kullanılan Uluğ Bey astronomi cetvelinin günün ihtiyaçlarına uygun olmadığını bir raporla belirterek Padişah 3. Murad'ı bir gözlemevi kurmak konusunda ikna etmiştir.¹¹

Gözlemevi, İstanbul Galata'da, Tophane'de 1577'in Kasım ayında kurulmuştur. Takiyüddin, aynı yıl İstanbul'da gözlenen kuyruklu yıldız işaret ederek bunun iyi haberler getireceğine dair Sultan Murad'a kehanetlerde bulunmuş ve o dönemde yapılacak olan İran seferinin başarılı olacağını müjdelemiştir. Ancak İran seferi sonrasında birtakım ekonomik sıkıntılar ve ayaklanmalar çıkmış ve İstanbul'da 1578'de veba hastalığı salgını çıkmıştır. Salgından sonra halk gözlemevine karşı olumsuz duygular besler olmuş ve saraydaki karşıt görüşlü bazı kimseler de bu durumu fırsat bilerek gözlemevi kurmanın felaketlere vesile olduğunu halka telkin etmiştir. Dönemin Şeyhülislamı Ahmed Şemseddin Efendi, padişaha bir rapor sunarak “gözlem yapmanın uğursuz, feleklerin esrar perdesini küstahça öğrenmeye cüret edenin akıbetinin vahim olduğunu ve eğer bir memlekette astronomi cetveli hazırlanacak olursa o memleketin mamur iken harap ve devletin binalarının deprem ile toprak olacağını” bildirmiştir. Buna istinaden gözlemevi, padişahın emriyle 1580'de yıkılmıştır.¹²

Rasathane 1580'de onun emriyle yıkılmış olsa da padişahın bu söylenenlere inanmaktan çok halkın tepkisinden çekindiği söylenebilir. Geleceği öğrenme arzusu da baki olacak ki 1582'de kızları Fatıma Sultan ve Ayşe Sultan için Metālī'ü's-Sa'ade adlı eser iki ayrı nüsha olarak hazırlanmıştır.¹³

Bizim çalışmamıza konu olan nüsha, Fatıma Sultan için hazırlanan Suppl. Turc. 242 numarayla kayıtlı Paris'teki Ulusal Kütüphanede bulunan nüshadır.

¹⁰ Boyraz, a.g.m., s.109.

¹¹ Manaz, a.g.e., s.143.

¹² Unat, a.g.e., s.146.

¹³ Stefano Carboni, “The Book of Surprises (Kitab al-Bulhan) of the Bodleian Library”, *The La Trobe Journal*, Sayı 91, Melbourne, Australia: State Library of Victoria Foundation 2013, s. 25.

1. METĀLĪ'Ü'S-SA'ĀDE

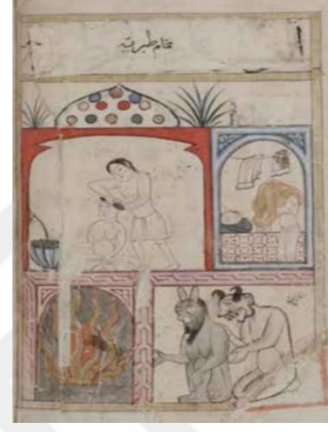
Metālī'ü's-Sa'āde, 14. yüzyılın sonlarında Abdü'l-Hasanü'l-İsfahānī tarafından Bağdat'ta yazılarak Sultan Ahmet Celāyirī'ye takdim edilmiş olan Kitābü'l-Bulhān adlı Arapça bir el yazmasının Muhammed bin Emīr Hasan'ü's-Su'ūdī tarafından yapılmış olan Türkçe tercümesidir. Aşağıda Kitābü'l-Bulhān'ın mikrofilm görsellerinden bazılarına yer verilmiştir.¹⁴

Kitābü'l-Bulhān'da "Ebū Ma'sher el-Belhī, astrolojik bir deneyi yönetirken"-34^a

Kitābü'l-Bulhān'da "İskender'in Duvarı" (Ye'cüc ve Me'cüc seddi)- 38^a

Kitābü'l-Bulhān'da "Tiberya Hamamları"-35^b

Kitābü'l-Bulhān'da "Tüm cin ve şeytanların kralı: İblis."-33^a

Kitābü'l-Bulhān'da "Semhūras" adlı cin meliki- 32^b

Kitābü'l-Bulhān'da "İnsanı uyurken basan cin: Karabasan."-28^a

Şekil 1: Kitābü'l-Bulhān'dan Görseller

¹⁴ Bkz. https://www.academia.edu/27332385/Kitab_al_Bulhan_pdf (05.04.2021)

Kitābū'l-Bulhān'ın yukarıda görsellerine yer verdiğimiz nüshası, İngiltere'de bulunan Oxford Üniversitesinin ana araştırma kampüsü olan The Bodleian Library'de Bodl. Or. 133 numarayla kayıtlıdır.¹⁵

Metālī'ü's-Sa'āde, fal-nāme türünde bir eserdir. Osmanlı döneminde fal-nāmeler; halkın geçmiş ve geleceğin gizemini çözme arayışının karşılığı olarak anlaşılır bil dille yazılmış olan, fal bakmak için kullanılan, hurāfi tıbbı da yer veren kitaplardır.¹⁶

Fal-nāmeler, tanınmış yazı ve süsleme sanatçıları tarafından hazırlanmış; kimilerine de minyatür ve şekiller eklenerek padişah ve devlet adamlarıyla devletin ileri gelenlerine sunulmuştur. Metālī'ü's-Sa'āde de Osmanlı Padişahı Sultan III. Murad'ın emriyle kızı Fatıma Sultan için Osmanlı coğrafyacısı ve şair Muhammed bin Emīr Hasan'ü's-Su'ūdī tarafından Arapçadan Türkçeye çevrilerek kaleme alınmış ve dönemin ünlü nakkaşları tarafından esere minyatürler de resmedilerek hazırlanmıştır.

Metālī'ü's-Sa'āde'nin İngilizce çevirisini “The Book of Felicity” adıyla 2007'de yayımlayan M. Moleiro Editor adlı İspanyol yayınevi eserin tanıtım videosunda, “Şans; yoldaşın, eşin, arkadaşın ve mutluluk da kardeşin olsun. Hayatın uzun sürsün, onurun ve gücün de daim olsun!” dedikten sonra: “Mutluluğun Kitabı; Osmanlı İmparatorluğu tarihinde, 1582 yılında, kültürlü, donanımlı ve bilgili Halife Sultan 3. Murad tarafından ısmarlandı. Sultan, herkesin arzulamış olduğu mutluluk ve saadetin sırlarını gözdesi olan kızına vermek istedi. Bu yüzden Sultan, Osmanlı sarayında yetişmiş deneyimli resamlara, farklı kültürden resimleri kendi yorumlarıyla bir araya getirerek kitap halinde toplamalarını emretti. Mutluluğun Kitabı'nın büyük bir gururla ortaya çıkmasını sağlayan evrenin padişahı olarak 3. Murad, kendi portresini yedinci sayfada görmekten hoşnut olmuş olmalı.” ifadeleriyle eserin ortaya çıkma sebebine yer vermiştir.¹⁷

Muntazam bir Osmanlıca el yazısı ile harekeli şekilde yazılan Metālī'ü's-Sa'āde'nin ilk sayfaları, geleceğin ne getireceği ve burçlar kuşağının her bir işareti ile bağlantılı kişisel özellik tanımlarını içerir. Burçlarına göre kişilerin özelliklerinin verildiği sayfalar, “Hekīm

¹⁵ Bkz. <https://digital.bodleian.ox.ac.uk/objects/5c9da286-6a02-406c-b990-0896b8ddbbb0/> (25.05.2021)

¹⁶ Bkz. <https://islamansiklopedisi.org.tr/falname> (03.04.2021)

¹⁷ Bkz. <https://www.moleiro.com/en/miscellanea/the-book-of-felicity.html> (03.04.2021)

Ebū Maşer eydür (söyler) ” ibaresiyle başlar. Tam adı Ebū Maşer el-Belhī¹⁸ olan 9. yüzyılın önde gelen Müslüman astronom ve astrologlarından olan bu zatın isminin metinde geçmesi, metnin çevirisinin yapıldığı Arapça Kitābü'l-Bulhān adlı eserin de Ebū Maşer'in bir eserinden tercüme edilmiş olduğunu işaret etmektedir.

1. 1. Nüsha Tavsifi

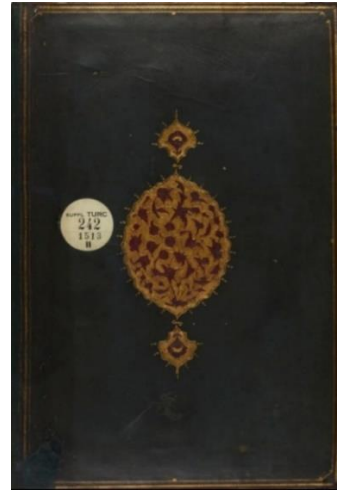
Muhammed bin Emīr Hasan'ü's-Su'ūdī, Metālī'ü's-Sa'ade adlı eseri, Kitābü'l-Bulhān adlı Arapça el yazmasını harekeli nesih hatla Türkçeye tercüme ederek ortaya koymuştur. Eserin bilinen iki nüshası vardır ve ikisinin de hazırlanış tarihi 1582'dir.¹⁹

Birinci nüsha Fransa Bibliotheque Nationale'de, Suppl. Turc. 242 numarasıyla kayıtlı, kırmızı deri kap üzerine altın süslemeli cilde sahip, 310x210 mm ebadında bir eserdir. Eser, 143 varak, 286 sayfadan müteşekkildir. Çalışmamıza kaynak teşkil eden nüsha, budur.

Kaynak eserimiz Metālī'ü's-Sa'ade; koyu kırmızı renkli, altın varaklı ve kıvrımlı süslerle donatılmış Türk stili ciltle seçkin bir hatta (yazıya) ve olağan üstü çizim ve görsellere sahip, gösterişli ve içerik zengini bir kitaptır.

Metālī'ü's-Sa'ade'nin ön dış kapak.

Metālī'ü's-Sa'ade'nin iç kapak.

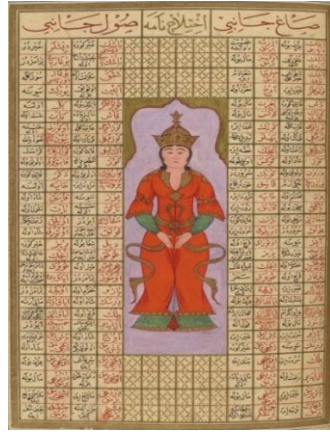
Şekil 2: Metālī'ü's-Sa'ade'nin İç ve Dış Kapak Görselleri

¹⁸ Bkz. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ebu-maser-el-belhi> (03.04.2021)

¹⁹ Metin And, *Minyatürlerle Osmanlı-İslam Mitologyası*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2008, s.22.

Metālī'ü's-Sa'ade'de "menāzil-i Kameran şüretleri ve 'āmālī" (Ay Menzilleri) - 36^a

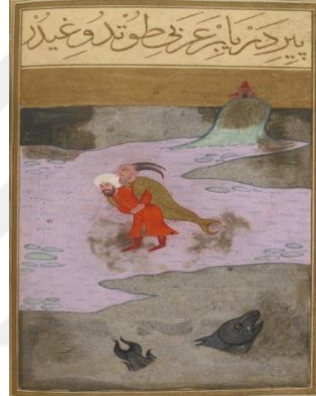
Metālī'ü's-Sa'ade'de "ihtilāc-nāme" (Vücuttaki seğirmeler ve delalet ettikleri) - 66^a

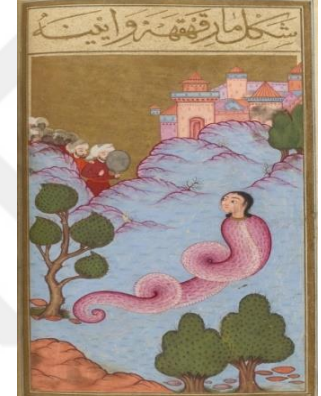
Metālī'ü's-Sa'ade'de "şüret-i kıble-i 'ālem Ka'be-i Mu'azzama" - 74^b

Metālī'ü's-Sa'ade'de "şekl-i sedd-i Ye'cüc ve Me'cüc" (İskender'in Duvarı) - 76^a

Metālī'ü's-Sa'ade'de "pīr-i deryā bir 'Arabī tutduğudur" (Binbir Gece'de bulunan Sinbad hikayesindeki Denizin İhtiyarı) - 79^b

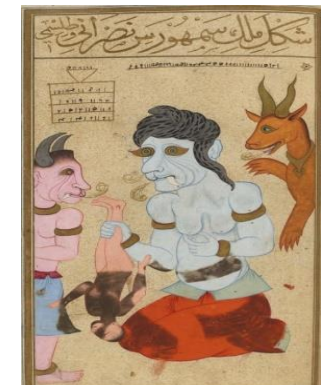
Metālī'ü's-Sa'ade'de "şekl-i mār-ı kaḫḫa ve āyine" (Kökene bilinmeyen bir yılan ve ayna hikayesi) - 90^b

Metālī'ü's-Sa'ade'de "insanı uyurken başan ağırlık tılısmı" (Karabasan) - 86^a

Metālī'ü's-Sa'ade'de "şekl-i İblīs 'aleyhi'l-lane" (Şeytan) - 89^b

Metālī'ü's-Sa'ade'de "şekl-i melik-i Semhūras" (Şemhureş) - 89^a

Şekil 3: Metālī'ü's-Sa'ade'den Görseller

Eser, Fransa'ya Napolyon Bonapart tarafından getirtilmiş ve günümüzde Fransa'da Paris'te bulunan Ulusal Kütüphanede, Biblioteque Nationale'dadır. 2007'de noter onayıyla ve ilk kez İspanyol Yayınevi M. Moleiro tarafından yayıma hazırlanan kitabın "The Book of Felicity" adıyla 987 adet tıpkıbasımı yapılmıştır.²⁰

Şekil 4: The Book of Felicity'nin Sayfalarından Örnekler

Miguel Angel de Bunes İbarra, Evrim Türkçelik, Günsel Renda ve Stefano Carboni'nin ortak çalışmasıyla tamamı renkli olarak baskısı yapılan Osmanlı Türkçesinden İngilizceye tercüme içeren kitap, hakkı verilerek ve ustalıkla işlenmiş bir kopyadır.²¹

Metālī'ü's-Sa'ade'nin ikinci nüshası, New York The Pierpont Morgan Library'de MS M.788 numarasıyla kayıtlıdır. Nüsha, altın süslemeli yeşil deri kaplı, 276 x170 mm ebadında, 138 varaktan oluşan bir eserdir. Eser, Fransız nüshasına büyük oranda benzer

²⁰ Bkz. <https://www.moleiro.com/en/miscellanea/the-book-of-felicity.html> (03.04.2021)

²¹ Miguel Angel de Bunes İbarra, Evrim Türkçelik, Günsel Renda, Stefano Carboni, *The Book of Felicity*, M. Moleiro Editor, İspanya/Barselona 2007.

şekilde; gök cisimleri ve bunların kişilerin doğum anına göre konumundan oluşan burçlar ve bunlara göre gelecekte haber vermeyi içeren metinler, metinsiz minyatürlerle fallar ve tılsımlardan oluşur.²²

1. 2. Eserin Adı

Eserin başlangıç kısmında “Metālī’ü’s-Sa‘āde” başlığı bulunmaktadır ancak 5^a’da mütala’a kısmında “Metālī’ü’s-Sa‘āde ve Yenābī’ü’s-Siyādet” tam başlığı atılmıştır.

Metālī, “doğuş, doğma yeri” anlamına gelen, aynı zamanda astronomide “bir yıldızın ufuktan doğmasını” ifade eden bir sözcüktür.²³ *Sa‘āde* (*sa‘ādet*) ise “mutluluk, iyi talih” anlamlarına gelmektedir. Metālī’ü’s-Sa‘āde yazarı, eserine “Mutluluğun Doğuşu” ismini verirken mutluluğu yıldıza benzeterek astronomiye ve insanın doğuş anının talihle bağlantısını kurarak da astrolojiye vurgu yapmış olsa gerektir.

Yenābī, “kaynaklar”; *siyādet* de “efendilik, liderlik” anlamlarına gelen sözcüklerdir ve dolayısıyla eserin tam adı, “Mutluluğun Doğuşu ve Liderlik Kaynakları” olarak çevrilebilir.

1. 3. Eserin Mütercimi

Eserin mütercimi Muhammed bin Emīr Hasan’ü’s-Su’ūdī’dir. Yazar, 141^a’da “Tārīḥ-i Diger” başlığı altında 14. satırdan itibaren tam adını belirttikten sonra Şeyhülislam Ebī’s-Su’ūdī Efendi’nin yanında öğrenim gördüğünü ve halihazırda Semāniye Medresesi’nde müderrislik yaptığını bildirmekte ve Padişah 3. Murat’ın emrinde olmaktan duyduğu minneti dile getirmektedir.

Muhammed bin Emīr Hasan’ü’s-Su’ūdī; bilgin, devlet adamı ve edebiyatçı bir aileden gelmektedir. Edirne kadılığı ve Sahn müderrisliği yapmış olan Niksarlı Emīr Hasan b. Sinān’ın oğludur. Kardeşlerinden Cenābī Mustafa Efendi, el-‘Aylemü’z-zāḥir adlı tarih eserinin yazarıdır; Seyyid Ahmed Efendi ise iki kez Kıbrıs Beylerbeyliği yapmıştır. Su’ūdī Efendi’nin oğlu Abdülkadir Kadri Çelebi ise müderris, şair ve şilahşördür. Şeyhülislām

²² Bkz. <https://www.themorgan.org/manuscript/112384> (03.04.2021)

²³ Yavuz Unat, “Eski Astronomi Metinlerinde Karşılaşılan Astronomi Terimlerine İlişkin Bir Sözlük Denemesi”, *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 11, Ankara 2001, s.674.

Ebü's-Su'üd Efendi'nin müridi olduğu için Su'üdî bağılık ismini kullanır. Sırasıyla; Miftan (Otuzlu) Medreseleri, Yeni İbrāhim Paşa, Atik Ali Paşa, Şah Hūban, Sahn-ı Semān ve Süleymaniye medreselerinde müderrislik yapmıştır. Halep, Medine ve Āmid kadılıklarında bulunmuştur. Şevval 999'da (Ağustos 1591) vefat etmiştir. Tārīh-i Hind-i Garbī adlı coğrafya kitabı, bilimlerin tasnifiyle ilgili Ravzatü'l-Ulūm ve Devhatü'l-Fühūm adlı eserleri ve şiirleri vardır.²⁴

1. 4. Eserin Tercüme Sebebi

Çalışmamıza kaynak teşkil eden, Fransa'da bulunan nüshadır. Eser III. Murad'ın emri üzerine, kızı Fatıma Sultan için tercüme edilmiştir. Yazar, 5^a'da övgü dolu sözlerle Fatıma Sultan'dan bahsetmekte ve eseri aslından onun için çevirdiğini belirtmektedir.

New York nüshası ise 3. Murad'ın kızı Ayşe Sultan için ve daha sonra da yüksek ihtimalle 1. Ahmed'in en büyük kızı Ayşe Sultan için hazırlanmıştır.²⁵

1. 5. Tercüme Tarihi ve Yeri

Eserin tercüme tarihi 1582'dir. Mütercim, 140^b/ 14'te ve 141^a/ 13'te eserin tercüme tarihini Hicri yıla göre “990” şeklinde belirtmiştir. Eserin tercüme edildiği yer İstanbul'dur; kitabın yazarı Muhammed bin Emīr Hasan'ü's-Su'üdī, 141^a/ 17'de 50 akçe karşılıkla İstanbul'da Sahn-ı Semān Medresesi'nde müderrislik yaptığını bildirmektedir.

1.6. Eserin Türü ve İçeriği

Metālī'ü's-Sa'āde, Abdü'l-Hasanü'l-İsfahānī tarafından 14.yüzyılda yazılmış olan Arapça el yazması astroloji ve astronomi kitabı Kitābü'l Bulhān'ın Osmanlı Türkçesine çevirisidir. Kitap; astronomi, astroloji, fallar, tulsımlar, çeşitli kültürlerden derlenen görselleri içeren bir fal ve kehanet kitabıdır.

Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçiş döneminde yazıldığından dönemin Türkçe özelliklerini yansıtması; kitabın cildi, süslenmesi, kitapta kullanılan hat bakımından dönemin el yazma kitap sanatçılığı özelliklerini yansıtması; içeriğindeki görsellerle dönemin resim sanatı özelliklerini yansıtması; dönemin falcılığa ve burçlara

²⁴ Bkz. <https://islamansiklopedisi.org.tr/mehmed-suudi-efendi> (03.04.2021)

²⁵ Bkz. <http://corsair.themorgan.org/vwebv/holdingsInfo?bibId=112384> (03.04.2021)

bakış açısının yanında sosyal yaşantısıyla ilgili çiçek hastalığı, çok kadınla ve cariyelerle evlenme, kara ve deniz seyahatleri, askerlik, kendi evinin dışında yetiştirme, süt annelerle beslenme gibi hususlara yer vermesi de eserin önemli ve dikkat çekici özelliklerindendir.

Eserin tüm içerik başlıkları, sayfada başlık yoksa sayfa içerikleri sayfa numaralarıyla birlikte aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1: Eserin içerik başlıkları.

1 ^a	mütâlaʿa
2 ^b	fihrist-i kitâb
5 ^a	3. Murad'ın kızı Fatıma Sultan'a övgü
5 ^b	Allah'a ve Hz. Peygambere övgü
7 ^a	3. Murad'a övgü ve Metâlî'ü's-Saʿade'yi yazma sebebi
7 ^b	Sultan 3. Murad'ın resmedildiği tam sayfa minyatür
8 ^a	Gökyüzü ve burçlar kuşağıyla ilgili genel bilgilerle kişilerin burçlarının nasıl tespit edileceği
8 ^b	taḫsīm-i derecât-ı burc-ı ḥamel
9 ^a	evvelki vech üzerine Merriḥūñ nazarı burc-ı ḥamelden
9 ^b	ikinci vech üzerine Şemsüñ nazarı burc-ı ḥamelden
10 ^a	üçüncü vech üzerine Zührenüñ nazarı ḥamelden
10 ^b	taḫsīm-i derecât-ı burc-ı şevr
11 ^a	evvelki vech üzerine ʿUṭāridüñ nazarı burc-ı şevrden
11 ^b	ikinci vech üzerine ḳamerüñ nazarı burc-ı şevrden
12 ^a	üçüncü vech üzerine Zühāl nazarı burc-ı şevrden
12 ^b	taḫsīm-i derecât-ı burc-ı cevzâ
13 ^a	evvelki vech üzerine Müşterinüñ nazarı burc-ı cevzâdan
13 ^b	ikinci vech üzerine Merriḥūñ nazarı burc-ı cevzâdan
14 ^a	üçüncü vech üzerine Şemsüñ nazarı burc-ı cevzâdan

Tablo 1: (Devam)

14 ^b	taḳsīm-i derecāt-1 burc-1 sereṭān
15 ^a	ikinci vech üzerine Zührenüñ naẓarı burc-1 sereṭāndan
15 ^b	ikinci vech üzerine ʿUtāridüñ naẓarı burc-1 sereṭāndan
16 ^a	üçünci vech üzerine Kamerüñ naẓarı burc-1 sereṭāndan
16 ^b	taḳsīm-i derecāt-1 burc-1 esed
17 ^a	evvelki vech üzerine Zühhalüñ naẓarı burc-1 esedden
17 ^b	ikinci vech üzerine Müşterinüñ naẓarı burc-1 esedden
18 ^a	üçünci vech üzerine Merriḥüñ naẓarı burc-1 esedden
18 ^b	taḳsīm-i derecāt-1 burc-1 sünbüle
19 ^a	evvelki vech üzerine Şemsüñ naẓarı burc-1 sünbüleden
19 ^b	ikinci vech üzerine Zührenüñ naẓarı burc-1 sünbüleden
20 ^a	üçünci vech üzerine ʿUṭāridüñ naẓarı burc-1 sünbüleden
20 ^b	taḳsīm-i derecāt-1 burc-1 mīzān
21 ^a	evvelki vech üzerine Kamerüñ naẓarı burc-1 mīzāndan
21 ^b	ikinci vech üzerine Zühhalüñ naẓarı burc-1 mīzāndan
22 ^a	üçünci vech üzerine Müşterinüñ naẓarı burc-1 mīzāndan
22 ^b	taḳsīm-i derecāt-1 burc-1 ʿaḳreb
23 ^a	evvelki vech üzerine Merriḥüñ naẓarı burc-1 ʿaḳrebden
23 ^b	ikinci vech üzerine Şemsüñ naẓarı burc-1 ʿaḳrebden
24 ^a	üçünci vech üzerine Zührenüñ naẓarı burc-1 ʿAḳrebden
24 ^b	taḳsīm-i derecāt-1 burc-1 ḳavs
25 ^a	evvelki vech üzerine ʿUṭāridüñ naẓarı burc-1 ḳavsdan
25 ^b	ikinci vech üzerine Kamerüñ naẓarı burc-1 ḳavsdan

Tablo 1: (Devam)

26 ^a	üçüncü vech üzerine Zühālün nazarı burc-1 kavşden
26 ^b	taḳṣīm-i derecat-1 burc-1 cedī
27 ^a	evvelki vech üzerine Müşterīnün nazarı burc-1 cedīden
27 ^b	ikinci vech üzerine Merriḥün nazarı burc-1 cedīden
28 ^a	üçüncü vech üzerine Şemsün nazarı burc-1 cedīden
28 ^b	taḳṣīm-i derecāt-1 burc-1 delv
29 ^a	evvelki vech üzerine Merriḥün nazarı burc-1 delvden
29 ^b	ikinci vech üzerine ‘Uṭāridün nazarı burc-1 delvden
30 ^a	üçüncü vech üzerine Kāmerün nazarı burc-1 delvden
30 ^b	taḳṣīm-i derecāt-1 burc-1 ḥūt
31 ^a	evvelki vech üzerine Zühālün nazarı burc-1 ḥūtdan
31 ^b	ikinci vech üzerine Müşterīnün nazarı burc-1 ḥūtdan
32 ^a	evvelki vech üzerine Merriḥün nazarı burc-1 ḥūtdan
32 ^b - 33 ^a	kevākib-i seb‘anuñ her birine maḳūle kimesneler ve ne maḳūle ṭāifelere mensūbdur anı beyān ider
33 ^b	beyān-ı şerīf ve hubūṭ-ı zühāl ve müşterī
38 ^a	kevākibün şerefleri ve hubūṭları beyānındadır
38 ^b	Kāmer on iki burcuñ birisinde vāḳi‘ olan ihtiyāt beyānındadır
41 ^b	fuşūl-i erba‘ada menāzil-i Kāmerün eyyāma ṭulū‘ı ve ğurūbı beyānındadır
42 ^b	şühūr-ı Rūmiyyede vāḳi‘ olan ḥavādiş-i ‘ulviyye
44 ^b	seb‘a-yı seyyāreye mensūb olan eşkāl ü eḳālīm ü eyyām
45 ^b	Kāmer sa‘d olduğu zamanda işlenen ef‘āl ü ‘āmālün ve ibtidālaruñ beyānındadır
46 ^b	sene-i ‘ālem on iki burcuñ birisinde taḥvīl eyledüğü eşyā

Tablo 1: (Devam)

47 ^b	on iki burca mensûb olan şehirler
48 ^a	Cevzehrrüñ büyü-t-ı işnâ-yı aşerde olan aḥkâmıdur
49 ^a	Ḳamer burûc-ı işnâ-yı aşerüñ her birinde vâkıc olduğu zamânda zuhûr iden aḥkâm beyânındadır
49 ^b	aḥkâm-ı menâzil-i seb'a
51 ^b	şühûr-ı Arabiyye ḥisabınca zâhir olan ḥavâdiş-i ulviyyenüñ aḥkâmı beyânındadır
56 ^b	şuhûr-ı Arabiyye eyyâminuñ ihtiyârâtı ve ol günlerüñ sa'dı ve naḥsı beyânındadır
57 ^b	her gün gördügi vâkıcalaruñ aḥvâli beyânındadır
58 ^a	Ḳamer menâzile ḥulûl itdükde vâkıc olan ihtiyârât
58 ^b	on iki burcuñ birinde Ḳamer nurdan ba'îd olsa
59 ^a	ihtiyârât-ı aḥvâl-i Ḳamer
59 ^b	Ḳamer on iki burcuñ birinde olduğu zamanda zâhir olan ḥavâdiş beyânındadır
60 ^b	cedvel-i aḥvâl-i emr-i işnâ-yı aşer ehl-i beyt rıdvân te'âlâ aleyhim ecma'in
61 ^b	eflâk-i seb'anuñ ḥarekâtın beyân ider
62 ^b	bu cedvel ilm-i ferâset beyânındadır
66 ^a	iḥtilâc-nâme
66 ^b	cedvel-i ta'bîr-nâme
68 ^b	ğurre-i şühûr-ı Arabiyye bilinmek için vaż olunan taḳvîmdür
69 ^a	dâ'ire-i iḥtilâf-ı eşkâl-i Ḳamer
69 ^b	dâ'ire-i büst
70 ^a	dâ'ire-i ricâl-i ğayb
70 ^b	dâ'ire-i ğâlib ve maġlûb
71 ^a	dâ'ire-i meḥabbet ü adâvet

Tablo 1: (Devam)

71 ^b	Şekür yıldızının ahvâli ve evkâtı beyânındadır
73 ^a	dâ'ire-i feth-i hisâr ü kal'a
73 ^b	yeñi ay gördüğünde neye nazar idecegi ve her günün nahşsı ve sa'dı
74 ^a	dâ'ire-i levh-i hayât ve memât
74 ^b	şûret-i kıble-i âlem Ka'be-i Mu'azzama
75 ^a	ravza-i muṭahhara-i Hazret-i Resûl-i Aleyhisselâm
75 ^b	İskender Zü'l-karneyn zulemâta gitdüğü
76 ^a	şekl-i sedd-i Ye'cüc ve Me'cüc
76 ^b	şekl-i minâre-i İskender
77 ^a	şekl-i câmi'-i Ümeyye
78 ^a	şekl-i kilîsa-yı ğurab
78 ^b	şekl-i kilîsa-yı şanem
79 ^a	sıgırcık kuşları cem' olduğu şavme'a
79 ^b	pîr-i deryâ bir Arabî tutduğıdur
80 ^a	Kurânda zıkr olınan bi'r-i mu'atṭala şeklidür
80 ^b	Kurân-ı azîmde zıkr olınan kaşr-ı meşîd
81 ^a	şekl-i keştî-i sâḥirân
82 ^a	şekl-i kilîsa-yı benât ya'nî kızlar
82 ^b	şekl-i hammâm-ı Taberiyye
83 ^a	maymûnlar tâ'ifesinün memleketini beyân ider
83 ^b	yılana eylik idüp soñra helâk olan kimesne
84 ^a	kuşlar cem' oldukları tağ üstindeki kubbedür
84 ^b	elmâs ve cevâhir vâdisidür

Tablo 1: (Devam)

85 ^a	şekl-i melik-i Zevbe ^a ve aña müte ^a allik olan tılsım
85 ^b	şekl-i melik-i Maymūn-sehābī aña müte ^a allik olan tılsım
86 ^a	insanı uyurken başan ağırlık tılsımı
86 ^b	halka göz deger didüklerinüñ şeklidür
87 ^a	şekl-i melik-i Esved ve aña müte ^a allik olan tılsım
87 ^b	şekl-i melik-i Müzehhib ve aña müte ^a allik olan tılsım
88 ^a	şekl-i melik-i Ebyaz ve aña müte ^a allik olan tılsım
88 ^b	şekl-i melik-i Ahmer
89 ^a	şekl-i melik-i Semhūras
89 ^b	şekl-i İblīs ^a aleyhi'l-lane
90 ^a	humma marazınüñ rûhāniyyesinüñ şekli
90 ^b	şekl-i mār-ı kākaka ve āyine
92 ^a	kur ^a -yı Ca ^a feriyye
125 ^a	fāl-ı enbiyā
134 ^a	fāl-ı maqbūl

Metālī'ü's-Sa^aade adlı fal-nāme türündeki eserin 1^a ve 33^a sayfaları arasını teşkil eden metin, çalışmamızın konusudur. Söz konusu sayfalar; eserin içerik, Allah'a ve peygambere övgüyle padişah ve kızına övgülerle başlangıç, burçlar üzerinden kişilik tahlilleri ve geleceğe yönelik öngörüler ve son olarak da burçlara göre meslek grupları bölümlerini ihtiva etmektedir.

Burçlara göre kişilerin özellikleri ve insanların bahtlarında neler olduğunu söyledikten sonra kitap, fiziksel özellikler ve karakter arasındaki ilişkiyi gösteren çizelgelerle devam eder; örneğin kavisli kaşlar şehvet, düz bir sırt samimiyet anlamına gelir ya da vücudun herhangi bir yerinde olan seğirmeler, olacak olayların habercisidir.

Mutluluğu aramanın diğ er bir yolu da rüyalardır ve bu çok yönlü kitap, rüyaların doğru yorumlanması için okuyucuya bir de tabir-n me cetveli sunar.

Gök cisimlerinin konumlarına göre veya ayların hangi gününde veya günlerin hangi saatinde hangi i in yapılması gerektiğini ve bir işe ba lamak i in uğurlu veya uğursuz addedilen zamanları gösteren bölümler ve basit bir oyun yoluyla rastgele    tane işaret seçerek ve falını okuyarak geleceğı tahmin eden bir fal gibi çeşitli fallarla devam eder kitap.

Bu kitabın önemli bir bölümü de başlıkları olan ancak metinleri olmayan,  ahane çizimlere ve renklere sahip çeşitli minyatürlerden oluşmaktadır. Bu minyatürler; dönemin ünlü sanatçıları tarafından Kur'an, Bin Bir Gece Masalları, Büyük  skender'in hayatı gibi farklı kaynaklardan esinlenilerek resmedilmiştir: kökeni bilinmeyen "Kahkaha Yılanı ve Ayna" , Bin Bir Gece Masallarından Sinbad hikayesindeki *pir-i derya* denilen boynuzlu bir insan kafasıyla tasvir edilmiş "Denizin  htiyarı", kuşların toplandığı tepenin üzerindeki " skender Kubbesi", kökeni bilinmeyen *ke  -i s   ir n* "büyücüler gemisi", *b r-i m    ala* denilen i ine insan kafası atılmış olarak resmedilmiş "boş kuyular", "kızlar kilisesi", "maymunlar ülkesi",  srail'in Tiberya  ehrinin ateşinin bir cin tarafından yakıldığı hamam görseli, "elmas ve cevherler  lkesi", "Ateş Dağı ve Semender Ku u"...

Kitapta, insanın başına gelebilecek tersliklerden, uğursuzluklardan korunması için bir de tılsımlar bölümü vardır. Yalnızca başlıklarıyla verilen minyatürlerin içerisinde çeşitli tılsım ve büyü sözcükleri yer alır. Bölümde, yanlarında hizmetçileriyle birlikte resmedilmiş büyük cin h k mdaları ve  eytan bulunur: Zevbea, Maym n-se  b , Karabasan, Nazar Cini, Esved, Müzehhib, Ebyaz, A mer, Semh ras,  bl s.

Tam sayfa metinsiz minyatürlerden sonra  mam Cafer Sadık'ın falı ve peygamber fallarıyla devam eden kitap, kişinin dileğinin yerine gelip gelmeyeceğini belirleyen bir fal çeşidiyle son bulur.

1. 7. Eserin Türk Dili Tarihi İçindeki Yeri

Türk dili tarihinde Eski Anadolu Türkçesi (Eski Türkiye Türkçesi) ne ait eserler; Selçuklu Dönemi Türkçesi (11.-13. yy), Beylikler Dönemi Türkçesi (13-15. yy), Osmanlı Türkçesine Geçiş Dönemi(15-16. yy) olmak üzere üç dönem içinde ele alınır.

Eski Anadolu Türkçesi, Oğuzca temelinde Anadolu’da oluşan ilk yazı dili olması ve Arap alfabesinin Oğuzca sözcüklerin yazımında ilk defa kullanılıyor olması sebebiyle yazım (imla), ses, yapı ve sözcüksel özellikler bakımından farklılıklar gösterir. Döneme ait metinlerde Türkçe sözcük ve eklerde; yazarlara veya bölgelere göre değişiklikler gözlenir. Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerin yazımındaysa büyük oranda kaynak dillerdeki asıl biçimlere sadık kalınmıştır.²⁶

Eski Anadolu Türkçesi, Batı Türkçesinin eski dil özelliklerini; Osmanlı Türkçesi ile Türkiye Türkçesi ise Batı Türkçesinin yeni dil özelliklerini gösterir. Bir dil evresinden diğerine geçiş kesin çizgilerle ayrılamaz. Eski Anadolu Türkçesi ile Osmanlıca arasında da yaklaşık iki yüz yıllık bir geçiş safhası vardır. Osmanlıcanın başlangıcı olan ve 15. yüzyılın ikinci yarısıyla 16. yüzyılın ilk yarısını içine alan süreçte eski gramer şekilleri, yeni gramer şekilleriyle bir arada kullanılmaktadır.²⁷

Metālī’ü’s-Sa‘āde, 1582’de kaleme alındığından Osmanlı Türkçesine geçiş dönemine ait bir eserdir. Dönemin Türkçe özellikleri doğrultusunda, eserde birçok ikilik göze çarpmaktadır. Metinde Eski Anadolu Türkçesindeki ek şekillerinin yanında Osmanlı Türkçesindeki ek şekillerinin varlığı, bağlantı ünlülerinin eski ve yeni şekillerinin bir arada bulunması, Osmanlı Türkçesinde değişime uğramış seslerin eski şekillerinin yer alması, aynı sözcüğün birden fazla yazımının bulunması gibi özellikler Metālī’ü’s-Sa‘āde’nin, Eski Anadolu Türkçesi yazı dili geleneğinden başka bir yazı dili geleneğine, Osmanlı Türkçesine, geçiş dönemi eseri olduğunu göstermektedir.

1. 8. Eser Üzerinde Yapılmış Çalışmalar

Metālī’ü’s-Sa‘āde, “*The Book Of Felicity*” adıyla; Miguel Angel de Bunes Ibarra, Evrim Türkçelik, Günsel Renda ve Stefano Carboni’nin ortak çalışmasıyla 2007’de

²⁶ Ali Akar, *Oğuzların Dili Eski Anadolu Türkçesine Giriş*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2019, s.19.

²⁷ Akar, a.g.e., s.19.

İngilizce olarak yayımlandı. İspanyol Yayınevi M. Moleiro tarafından yayıma hazırlanan kitabın, tamamı renkli 987 adet tıpkıbasımı yapılmıştır.

Massumeh Farhad ve Serpil Bağcı'nın editörlüğünü yaptığı “Falnama: *The Book of Omens/ Falname: Kehanetler Kitabı*” 2009 yılında yayımlanmıştır. Kitabın sergisi de ABD Washington'da, Smithsonian Enstitüsüne bağlı Arthur M. Sackler Gallery'de, 24 Ekim 2009 - 24 Ocak 2010 tarihleri arasında yapılmıştır.

Prof. Dr. Rabia Özden Süslü ve Prof. Dr. Nur Urfalıoğlu, 2012'de yayımlanan “*Bir Osmanlı El Yazmasına Göre XVI. Yüzyıl Osmanlı İmparatorluğunda Meslekler*” adlı makalelerinde Metālī'ü's-Sa'ade'nin 32^b ve 33^a numaralı sayfalarındaki minyatürler üzerinden dönemin meslek çeşitlerini ele almışlardır.

Oğuzhan Meral, Artvin Çoruh Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019 tarihli “Metālī'ü's-Sa'adet (92a-141a) (İnceleme-Metin-Sözlük)” isimli yüksek lisans tezinde eserin söz konusu sayfaları arasının transkripsiyonlu metnini, sözlüğünü ortaya koyarak dil özelliklerini incelemiştir.

Seval Minaz, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, 2019 tarihli “*Paris Ulusal Kütüphanesi Suppl. Turc. 242 Numaralı Metālīü's Sa'ade Yazma Eserdeki Yaratık ve Cin Tasvirlerinin, 18.yy Muhtelif Eserdeki Örneklerle Analizi*” isimli yüksek lisans tezinde, eserin minyatürlerini incelemiştir.

Doç. Dr. Tülay Çulha, Nisan 2020'de, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisinde yayımlanan “*Bilinmeyen Bir Fal-nāme-Yıldız-nāme: Metālī'ü's-Sa'ade*” adlı makalesinde eserin tam metnini yayıma hazırladığını belirtmektedir.²⁸

²⁸ Tülay Çulha, “Bilinmeyen Bir Fal-nāme-Yıldız-nāme: Metālī'ü's-Sa'ade”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 13, Sayı 70, Kocaeli 2020, s.33.

2. İNCELEME

2. 1. Biçim Bilgisi

2. 1. 1. Kelime Türetimi

2. 1. 1. 1. İsim ve İsim Soylu Sözcüklerin Türetimi

2. 1. 1. 1. 1. İsimden İsim Yapma Ekleri İle

Metinde tespitini yaptığımız isimden isim türeten ekler şöyledir:

+ak: yañağında (25^a/4) (< yan+(g)ak+)

+an: oğlandan (18^a/13)

+CI: demürce (32^b/2), ekincilikden (11^b/7), ziftçi (33^a/2), aşçı (33^a/4)

+çıl: akçıl (11^b/2)

+cuk: oğlancuk (9^a/7)

+CA: akça (22^a/9), niçe (17^b/14), nice (6^a/13)

+daş: kardaşı (20^a/24), karındaşları (9^a/8), yoldaş (21^a/17)

+düz: gündüz (17^b/3)

+ıl: kızıl (9^b/2)

+(U)n: uzun (11^a/5), üstün (22^a/5)

+II⁴k: eyülük (4^a/5), eyülük (31^a/23), çokluk (9^b/8), ortaklıktan ve ekincilikden (11^b/7), derzilik (13^b/5), dostluk (19^b/23), rahatlık (14^a/9), küçüklüğünde (14^a/9), kocalık (19^a/12)

+II⁴: renkli (9^a/2), kuyruklu (3^b/2), fikirli (13^a/9), buğday eñlü (20^a/2), dili tatlu (20^a/2)

+mİş: altmış (20^a/9), yetmiş (22^a/19)

+(I)n: yazın ve güzün (9^b/13)

+(I⁴)ncI: ikinci vech (31^b/1), ikincisinden (27^b/16), üçüncü vech üzerine (12^a/1), dördüncüsü bıkra (25^a/16)

+rA: soñra (11^a/13), taşra (27^a/8), üzre (5^b/18)

+rek: gökrek (10^a/2), yegrek (16^a/21), buğday eñlurek (25^a/2)

+sIz: elif lâmsız ve lağabsız künyetsiz (8^a/18), minnetsiz (19^b/8)

+şer: on ikişer (8^a/19)

+z: beñizli (9^b/2)

2. 1. 1. 1. 2. Fiilden İsim Yapma Ekleri İle

-a: yara (13^a/16)

-ek: küregi (25^b/5) (< küri-(g)ek+)

-gü: sevgüli (17^b/10), eyü (9^a/13)

-I⁴: ıssıdan (10^a/14), yaşşı (11^a/2), ağrısından (13^a/16), dağı (6^b/10), koñşılardan (20^a/25), korğu (11^a/6), kırı (20^a/22)

-IcI: dīvār delici (32^b/2), çırpıcı (32^b/8)

-(I⁴)n: ekinden (9^b/5), oyunu (12^a/3), yakın (30^a/23)

-(I⁴)k: büyük (9^a/21), ayruk yire (13^a/17), alını açuk (14^a/3), çatık (15^a/2), şovuk (11^a/13), yanığından (16^a/4), buçuk (31^a/16), toprak (9^b/21), yumşak (17^b/4) , ırak (17^a/18), artukdur (7^a/4)

-(ı)m: māl alımına (11^b/6)

-me: sürmeli (15^a/2)

-mek: yimeklerden (16^a/14)

-(u)nç: korkunç (27^b/3)

2. 1. 1. 1. 3. Birleştirme Yolu İle

Türk dilinde birleşik ad oluşturmak için kullanılan dil bilgisi unsurları; ad tamlaması, sıfat tamlaması, ikileme, sıfat-fiil vb. kelime gruplarıdır.²⁹

nesne (9^a/10), *şol* (9^b/15), *biraz* (12^a/8), *herkese* (7^a/19), *kimseden* (9^b/20), *kimsenenüñ* (8^a/18), *yahñuzlık* (21^a/13)

²⁹ Zeynep Korkmaz, *Türkiye Türkçesi Grameri-Şekil Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara 2017, s.191.

tīz tīz (11^a/14), *giç giç* (25^a/20), *dürlü dürlü* (15^a/4)

evvel nazarda (7^a/20), *çiçek maraından* (15^a/3), *kara seferi* (17^a/19), *yol yoldaşından* (19^a/20), *badem gözli* (19^b/2)

Metinde, Türkçe kurallarıyla oluşturulan birleşik isimlerin yanında Arapça ve Farsça kurallarla ortaya konan birleşik isimler de kullanılmıştır. Türkçe ve Farsça veya Türkçe ve Arapça sözcüklerin birleşimiyle oluşturulan birleşik isimlere bazı örnekler aşağıdaki gibidir.

kan galebesi (25^a/14), *dīvār delici* (32^b/2)

2. 1. 1.2. Fiil Türetimi

2. 1. 1. 2. 1. Fiilden Fiil Yapma Ekleri İle

2. 1. 1. 2. 1. 1. Geçişli - Ettirgenlik Ekleri

-**Ar-**: çıkardukdan (30^a/7), gidere (9^b/22)

-**DUR-**: yidürmek (13^a/13), getürmiş (6^b/23)

-(**i**)**t-**: eydür (9^a/2)

-**Ur-**: bitüre (17^b/6), geçüre (17^a/20), toğuran (8^a/18)

2. 1. 1. 2. 1. 2. Edilgenlik Ekleri

-(**I**⁴)**l-**: kazanıldı (31^b/7), kıyām gösterildi (7^b/1), tutulmak ihtimāli (21^a/18), urulmakdan (25^a/15), revā görülmüştür (8^a/11)

-(**I**⁴)**n-**: zıkr olınan (4^a/4) , bilindükden sonra (8^a/16), ikdām olundu (7^a/24)

2. 1. 1. 2. 1. 3. Dönüşlülük Ekleri

-(**I**⁴)**l-**: ayrıla (15^a/9), kırtılursa (13^b/12), dirlik dirile (31^a/4), kırtula (9^a/17)

-(**I**)**n-**: geçinmesi (15^a/6), idinürse (18^a/22), şaķına (15^b/24)

2. 1. 1. 2. 1. 4. İşteşlik Ekleri

-(**I**⁴)**ş-**: yaraşur (7^a/7), karışursa (29^b/3), yitişe (11^a/4), irişmeye (11^b/14), yapışa (15^b/20), bulışa (20^a/11), toķuşmakdan (30^a/20)

2. 1. 1. 2. 2. İsimden Fiil Yapma Ekleri İle

+A-: uzak (12^a/16), yaşamaya (21^a/11), dilerseñ (8^a/25)

+da-: aldayup (17^a/14)

+ın-: şakına (15^b/24)

+IA-: söyler (7^a/8), saklayıcı (12^a/4), beslene (15^a/12), işlediği (30^a/3), eyleye (16^a/15)

2. 1. 1. 2. 3. Yardımcı Fiiller İle

İt-, eyle-, kıl-, ol-, gibi yardımcı fiiller isimlerden sonra gelerek onlarla birleşik fiil kurar.

recā iderse (9^a/23), *sebeb idüp* (5^b/6), *vāķīc olan* (2^b/5), *defc ola* (27^b/25), *dirīġ eylemeye* (27^b/10), *binā eyleye* (9^b/10), *yavı kıla* (12^a/8)

2. 1. 1. 2. 4. Tasvir Fiilleri İle

Tasvir fiilleri, iki ayrı fiilin kaynaşmasından oluşurlar. Bu birleşik yapılar içindeki birinci fiil, zarf-fiildir ve esas anlamı içerir; ikinci fiil ise anlam kayması yoluyla yardımcı fiil durumuna gelmiştir.³⁰

Tasvir fiilleri; süreklilik, tezlik, yeterlilik, yaklaşma olmak üzere dört çeşittir.

2. 1. 1. 2. 4. 1 Yeterlik Fiili

Metinde, tasvir fiillerinden yalnızca yeterlilik fiilinin olumsuzu yani yetmezlik şekli tespit edilmiştir.

Yeterlik fiili, bil- yardımcı fiili ile yapılır. Yeterlilik fiilinin olumsuzu için u- fiilinin olumsuz şekli kullanılır, zarf-fiil eki ile u- arasına yardımcı ses girmediği için derilme hadidesi sonucu u- düşer.³¹

şabr idemeye (27^b/15), *żarar idemeyeler* (17^a/24)

2. 1. 1. 2. 5. Kaynaşma Yolu İle

Bu türe girenler, bir veya birden fazla isim ile bir fiilin birleşmesinden oluşurlar. Yapı bakımından isim ve yardımcı fiilden oluşurlar ancak işlev ve anlam bakımından

³⁰ Korkmaz, a.g.e., s.708.

³¹ Mustafa Özkan, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2017, s.148.

yalnızca kaynaşmayıp aynı zamanda kalıplaşarak deyimleşmişlerdir. Bunlar, anlam kayma ve kalıplaşmasına uğrayarak deyimleşmiş birleşik fiiller diye adlandırılırlar.³² Bunlardan metinde tespit edilenler aşağıda verilmiştir.

elem çeke (9^a/15), *eline gire* (9^a/16), *fā'ideler göre* (9^a/20), *sa'ādete yitişe* (9^b/4)

sözi diñlene (9^b/4), *mīrās yeye* (9^b/10), *göz dege* (11^b/3), *kin tutmaya* (11^b/4), *hayr görmeyeler* (12^a/13), *ğazaba gele* (13^b/3), *cefā göre* (16^a/7), *ğālib gele* (22^a/25), *şatun ala* (27^b/7), *zahmet çeke* (12^a/5), *zarar irişe* (11^b/18)

2. 1. 2. Kelime Çekimi ve Çeşitleri

2. 1. 2. 1. İsimler

2. 1. 2. 1. 1. Çokluk Eki

Metinde kullanılan çokluk eki Eski Türkçeden beri kullanılmakta olan +lAr'dır.

kızlar (4^a/1), *maymūnlar* (4^a/5), *dişileri* (11^b/8), *erkeklerden* (11^b/8), *düşmenleri* (13^b/24)

Diğer dillerden alınan çokluk bildiren kelimeler kendi dillerine uygun olan çokluk yapısında kullanılmıştır.

hubūtları (2^b/4), *maḥlūkāt* (6^a/17), *mevcūdāt* (6^a/18)

Türkçede topluluk isimlerinden ve sayı sıfatlarından sonra gelen sözcükler çokluk eki almazlar. Ancak Eski Anadolu Türkçesinde böyle durumlarda +lAr ekinin kullanıldığı az da olsa görülür.³³

Metinde bu duruma örnek olacak bir kullanım bulunmaktadır.

İki kollarına (27^a/14)

2. 1. 2. 1. 2. İyelik Eki

İyelik ekleri, adı kişiye ya da nesneye tahsis ederek belirli kıırlarlar. Başka bir deyimle iyelik eki ada bir ikinci kavram ekler ki bunlardan biri ötekini belirtmeye yarar.³⁴

³² Korkmaz, a.g.e., s.489.

³³ Gürer Gülsevin ve Erdoğan Boz, *Eski Anadolu Türkçesi*, Gazi Kitabevi, Ankara 2013, s. 92.

Metinde yalnızca 3. kişi iyelik ekli örnekler tespit edilmiştir.

3. Tekil Şahıs İyelik Eki: +(s)I

ṭālīcīdür (16^a/2), *kendüsi* (9^a/8), *birisi* (6^b/8), *beyānındadır* (2^b/4)

on iki burcuñ *birisinde* (2^b/4), on iki burcuñ *birinde* (3^a/3)

‘avreti ve *şerīki evi* (9^a/14), *babası* ve *emlāki evi* (9^a/9), *karındaşları* ve *harekātı evi* (9^a/8)

3. Çokluk Şahıs İyelik Eki: +lArI

şerefleri ve *hubūtları* (2^b/4), *şūretleri* ve *āmāli* (2^b/3), *didüklerinüñ* şeklidür (4^a/3)

2. 1. 2. 1. 3. Zamir “n”si

Üçüncü şahıs iyelik eki almış isimler ve zamirler durum eklerini aldıklarında ortaya bir “n” sesi çıkmaktadır. Ortaya çıkan bu ses, kökeni ne olursa olsun, bugün artık varlığını adlardakinden ayrılan özel bir biçimde ortaya koymakta ve dil araştırmalarında terim olarak “zamir n’si” diye adlandırılmaktadır.³⁵

yüzinde (9^a/3), *baldurında* (13^b/3), *üzerine* (9^a/3), *babasından* (9^a/10), *anlara* (11^a/8), *buña* (11^a/23)

2. 1. 2. 1. 4. Hāl Ekleri

2. 1. 2. 1. 4. 1. Yalın Hāl

Bu hal ismin, karşıladığı nesne ve kendisine tabi olan isim dışında hiçbir münasebet ifade etmeyen halidir. İsimlerin başka bir unsura bağlı olmayan teklik, çokluk ve iyelik şekilleri yalın halleridir.³⁶

zīrā felek cümle on iki burca taḫsīm olmuştur (8^a/15-16)

eline ba‘zı nesne gire (9^a/10)

kızı olursa ṭurmaya (9^a/12)

³⁴ Tahsin Banguoğlu, *Türkçenin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2015, s.325.

³⁵ Korkmaz, a.g.e., s. 389.

³⁶ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul 2006, s.227-228.

sözi diñlene (9^b/4)

2. 1. 2. 1.4. 2. İlgi Hâli

İlgi hali (tamlayan) eki +(n)Uñ'dur. Ekin ünlüsü daima dar-yuvarlaktır, dudak uyumuna uymaz.³⁷

on iki *burcuñ* birisinde (2^b/4), menâzil-i *kamerüñ* şüretleri ve *âmâli* (2^b/3), havâdiş-i *ulviyyenüñ* ahkâmı (3^a/1), *kimesnenüñ* şeklidür (3^b/6) , *karındaşlarınuñ* ortancası (9^a/8)

İlgi halinin yerini +Ø'ye bıraktığı da görülmektedir. “+(y)A ait olan” anlamıyla birinci isimi ikinci isme bağlama işlevine sahiptir.³⁸

Aşağıdaki örnekler, metinde bu duruma örnek olan kullanışların bazılarıdır.

avreti evi (11^a/14), *oğlu* oğlını (13^a/12), *anası* adın (8^a/19), *marazı* evi (9^b/12)

2. 1. 2. 1. 4. 3. Belirtme Hâli

Belirtme hali eki +(y)I'dır. Ekin sadece düz-dar şekli mevcuttur.³⁹

feşadı (3^b/3), *evlâdını* (11^b/14), *anı* (8^a/14), *bunu* (11^b/23), *gayrısını* (17^b/10), *birisini* (15^b/11)

EAT'de, iyelik eki almış isimler, +(y)I ekini almadan da belirtili nesne olabilirler. Burada, bir +Ø belirtme eki söz konusudur.

anası adın alasin (8^a/19), *mîraşın* yeye (11^a/15), *şükrin* itmeyeler (16^a/16), *zararın* görmeye (18^a/21), *fâ'idelerin* göre (9^a/11-12), *kız karındaşların* seve (21^b/9), *erkek oğuldan* tokuzın göre (27^b/13-14)

2. 1. 2. 1. 4. 4. Yönelme Hâli

Yönelme hali eki +(y)A'dır.

³⁷ Gülsevin ve Boz, a.g.e., s.89.

³⁸ Sinan Uyğur, *Hasan Halvetü'nin Duvân-ı İlâhiyât'ı (Giriş İnceleme Metin Dizin Tıpkıbasım)*, Fenomen Yayınları, Erzurum 2016, s. 44.

³⁹ Kazım Köktekin, *Eski Anadolu Türkçesi*, Fenomen Yayınları, Erzurum 2017, s.90.

Cümlelerde ve söz öbeklerinde eylemin kendisine doğru yaklaştığını, yöneldiğini ifade etmek için isim yönelme halinde bulunur. Fiile yön gösteren ve yaklaşma ifade eden yönelme hali her zaman ekle yapılır.⁴⁰

devlete ve *sa'ādete* (12^a/2), *aķa mā'īl* (11^a/2), *üzerine* (11^a/1), *neye* (3^b/3), *menāzile* (3^a/3), *seb'a-yı seyyāreye* (2^b/5)

2. 1. 2. 1. 4. 5. Bulunma Hāli

Bulunma hali eki +dA'dır.

Kelime gruplarında ve cümlede fiilin kendi içinde gerçekleştiğini anlatmak için isim bulunma haline girer. Fiilin gerçekleştiği yeri gösteren, bulunma ifade eden bu hal için de isimler her zaman ek alırlar.⁴¹

her ayda (3^b/3), *büyükliğinde* (18^a/4), *küçüklüğünde* (18^a/4), *yırde* (8^a/20), *şuda māhī* *gökde māhı* (6^a/11), *zamanda* (2^b/5), *şühūr-ı rūmiyyede* (2^b/5), *on iki burcuñ birinde* (3^a/3)

2. 1. 2. 1. 4. 6. Ayrılma Hāli

Ayrılma hali eki +dAn'dır.

Fiilin gösterdiği kılış ve oluşun kendisinden uzaklaştığını, fiilin başlama noktası ve ismin kaynağını gösteren haldir. Bulunma hali ekinde olduğu gibi ayrılma hali eki de Eski Anadolu Türkçesi döneminde standartlaşmış yazımından dolayı +dAn şeklinde değerlendirilir.⁴²

hāk-i siyāhdan (5^b/7), *Güneşden* (7^a/4), *dostlardan* (13^b/22), *ķavi olduğundan* (14^a/23), *avret elinden* (14^a/24), *bir ulu hatundan* (19^a/7)

2. 1. 2. 1. 4. 7. Eşitlik Hāli

Eşitlik hali eki +CA'dır.

⁴⁰ Ergin, a.g.e., s.233.

⁴¹ Ergin, a.g.e., s.234.

⁴² Köktekin, a.g.e., s.92.

Eşitlik hali, ismin hal ekleri içinde, birden çok işleve sahip olanlardan biridir. Türkçede bu ekin vasıta, miktar ve büyüklükte eşitlik işlevlerinin yanında mukayese, sınırlama gibi işlevleri de vardır.⁴³

öñince (7^a/7), *ẖisā ḇınca* (8^a/19), *çokça* (11^b/5), *m̱izac̱larınca* (14^a/4)

2. 1. 2. 1. 4. 8. Vasıta Hāli

Vasıta hāli eki +lA, +(y)lIA’dır.

Vasıta eki fiilin ne ile, nasıl, ne zaman yapıldığını ifade etmek için isme getirilen ektir.⁴⁴

lisān-ı ẖālile (7^a/8), *bu vechile* (9^a/2), *ẖaşımlarila* (17^a/18), *itmekle* (5^b/7), *dimekle* (6^b/10)

Türkçede, başlangıçta +In şeklinde olan vasıta hali eki yerini günümüzde “ile” edatından gelişen +lA’ya bırakmıştır. Eski Anadolu Türkçesinde seyrek de olsa +In vasıta hali eki kullanılmıştır.⁴⁵ Metinde bu kullanıma da örnek vardır.

yazın ve *güzin* (9^b/13)

2. 1. 2. 1. 4. 9. Sebep Hāli

Sebep hāli eki +çUn, +IçUn’dur.

Aslında bir edat olup EAT metinlerinde isimlere eklenme temayülü göstermektedir. Farsça “çün”den farklı olan ve ET devresinde sebep manasındaki “uç” ile zarf yapan “+In” ekinin birleşmesinden oluşup zamanla ekleşen bu edatın, ismi yükleme sebep, amaç ilgisiyle bağladığı görülmektedir.⁴⁶

ẖulkı eyü olduğıçün (11^b/25)

anıñçün bir ‘avretten ẖavf vardır (9^b/14-15)

⁴³ Köktekin, a.g.e., s.93.

⁴⁴ Ergin, a.g.e., s.237.

⁴⁵ Köktekin, a.g.e., s.94.

⁴⁶ Sinan Uyğur, *Mihâcû’ş-Şehâdet (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 2010, s.82.

2. 1. 2. 1. 4. 10. Aitlik Hâli

Aitlik hâli eki +ki'dir.

tağ üstindeki kubbedür (4^a/5)

2. 1. 2. 1. 4. 11. Soru Eki

İsimlerde soru eki metnimizde +mI'dır. Söz konusu ek, üzerine geldiği kelimenin mi yoksa bir başkasının mı olduğunu sormada kullanılır.⁴⁷

burcları birbirine *muvâfık mıdur muhâlif midür* bilesin (8^a/26-27)

2. 1. 2. 2. Zamirler

2. 1. 2. 2. 1. Şahıs Zamirleri

Bunlar, varlıkları şahıslar halinde temsil eden sözcüklerdir. Bütün varlıklar, üç şahıs altında toplanır.⁴⁸

Metâlî'ü's-Sa'ade'nin burçlar kısmını ihtiva eden çalışma metnimizde birinci ve ikinci şahıslar söz konusu olmadığından üçüncü şahıs zamiri örneklerine rastlanmıştır.

aña (9^a/4), *andan* (9^a/9)

2. 1. 2. 2. 2. İşaret Zamirleri

aña (4^a/2), *anda* (20^a/9), *bunı* (9^b/7)

2. 1. 2. 2. 3. Dönüşlülük Zamiri

Yapılan işin yapılana döndüğünü gösteren veya söz içinde öncülü kişiyi daha fazla belirtmeye yarayan zamirlere dönüşlü zamirler denir.⁴⁹

Metinde dönüşlülük zahirinin hem “kendi” hem “kendü” biçimi kullanılmıştır.

kendü âyinesinden (6^b/22), *kendüsi* (9^a/8), *kendiyle* (10^a/24), *kendüye* (9^a/19),
kendüden evvel (11^a/15)

⁴⁷ Uyğur, a.g.e., *Hasan Halvetü'nin Duvân-ı İlâhiyât'ı* (Giriş İnceleme Metin Dizin Tıpkıbasım), s.52.

⁴⁸ Ergin, a.g.e., s.265.

⁴⁹ Banguoğlu, a.g.e., s.364.

2. 1. 2. 2. 4. İşteşlik Zamiri

biribiri cihetinden (27^a/10)

2. 1. 2. 2. 5. Belgisiz Zamirler

Metinde belgisiz zamirler çokça kullanılmıştır.

her birinde (3^a/1), *her şeyi* (6^a/9), *herkese* (7^a/19), *kimsenenüñ* (8^a/18), *kimesneden* (9^b/18), *her kimse* (15^b/5), *ğayrısını* (11^b/11), *hiçbirisiyle* (27^a/17)

2. 1. 2. 2. 6. Soru Zamirleri

ne kalursa (8^a/20), *neye* (3^b/3)

2. 1. 2. 3. Sıfatlar

2. 1. 2. 3. 1. Niteleme Sıfatları

gök gözli (9^a/2), *şîrîn* sözli (10^a/3), *güzel* yüzli (10^a/3), *ince* âvâzlı (10^a/5), *aķ* beñizli (13^a/2), *ayruk* yire (13^a/17), *şehlâ* gözli (13^b/2), *büyük* cisimli (14^a/2), *ırak* yirlerde (17^a/18), *orta* boylı (19^b/3), *yalan* cevâb (30^a/21), *sağ* tarafına (17^b/25), *er* kişi (17^b/25), bir *yakın* kimesnesinden (30^a/23), *aceb* tertîbdür (6^a/10)

2. 1. 2. 3. 2. İşaret Sıfatları

ol günlerüñ (3^a/2), *şol* nesnenüñ (9^b/15-16)

2. 1. 2. 3. 3. Sayı Sıfatları

yigirmi yaşında (9^a/5), *toksan altı* yıl (10^a/19-20), *üç* nikâhlı *evret* (10^a/15), *otuz* yaşında (10^a/18), *on iki* burcuñ (2^b/4)

Evvelkisinden ve ikincisinden (27^b/16), *üçünci* vech üzerine (10^a/1)

on ikişer on ikişer tarḥ idesin (8^a/19-20)

evvel ^cömr (10^a/5)

2. 1. 2. 3. 4. Belgisiz Sıfatlar

her ayda (3^b/3), *niçe* fevâ'id (5^b/9), *cümle* mahlûkât (6^a/17), *vesâ'yir* mükevvenât (6^b/13), *ğayrı* anadan (9^a/9), *ekser* evlâdı (9^a/11), *çok* māl (10^a/7), *artuk* fâ'ide (11^a/8), *her kanķı* dost (19^b/23), *dükelî* kâ'inâtı (5^b/4)

2. 1. 2. 3. 5. Soru Sıfatları

kanķı güne (3^a/2), *ne* burcdur (8^a/13), *ne* cihetden (31^b/6)

2. 1. 2. 4. Zarflar

Zarflar; zaman, yer, hal ve mikdar isimleridir.⁵⁰

2.1.2.4.1. Zaman Zarfları

evvelâ (8^a/9), *andan soñra* (8^a/11), *evvel* (8^a/17), *çokluk* müntefi' olmayup (9^a/15), *soñra* (11^a/13), *günden güne* devleti ziyâde olup (25^a/5), *kâh* bir nesneyi ide yine bozup gidere (9^b/22), *artuk* eline girmeye (30^a/8)

2. 1. 2. 4. 2. Tarz Zarfları

giç giç hareket ve sefer ide (25^a/20), *yine* kırtula (9^a/17), *defâten* bay ola (10^a/8), *tîz tîz* haste olup yine *tîz* şihhat bula (11^a/14), *birden* hâşıl ola (25^b/6), *aşla* yaramaya (29^b/16), *uzun uzak* sefer ide (25^a/6), *meşelâ* bir kalursa hamel (8^a/21)

2. 1. 2. 4. 3. Miktar Zarfları

hayli menfa'at göre (10^a/21), *küllî* nef' göre (11^b/17), *ğâyet* cimâ' ola (17^b/15), *çok* müntefi' ola (9^a/14)

2. 1. 2. 4. 4. Yer Zarfları

Metinde yer zarfına rastlanmamıştır.

2. 1. 2. 4. 5. Soru Zarfları

nice iz'ân idinsün anı derrâk (6^a/13), *ne kadar* yaşarsa (16^a/8), *kaçan* bir hâkim üzerine girse (14^a/25)

⁵⁰ Ergin, a.g.e., s.258.

2. 1. 2. 5. Edatlar

Edatlar, tek başlarına anlamları olmayan ancak dil bilgisi görevleri bulunan sözcüklerdir. Hiçbir nesne veya hareketi karıştırmazlar ancak anlamı olan sözcüklerle birlikte kullanılıp onları desteklerler.⁵¹

2. 1. 2. 5. 1. Bağlama Edatları

<i>ammā</i>	rızık eline gire ammā ehlinden ve akrabāsından az fā'ide göre. (9 ^a /6-7)
<i>ancaḳ</i>	zūlāmı ref ^c ider ḥurşīd ancaḳ bu zūlmı def ^c ider ḥadden ziyāde (7 ^a /5)
<i>belki</i>	belki anlaruñ sebebi ile bir zarar iriše (11 ^b /17)
<i>çün</i>	çün bülend ü pest bâhem yâr şod âdem-i 'ucûbe-i esrâr şod (6 ^b /19)
<i>de</i>	inciginde de öyle ola (31 ^b /5)
<i>eger</i>	evvel evlâdı erkek ola eger dişi olursa tûrmaya (9 ^b /11)
<i>eger... eger</i>	ve eger eflāk ve eger kevākib (6 ^b /9)
<i>egerçi</i>	ḥaḳḳı seve egerçi kendü 'aleyhisine ise de (31 ^a /21-22)
<i>ile</i>	bu vechile toğan mevlūd şarı ile kızıla mā'il ola (32 ^a /2)
<i>illā</i>	illā ölüm ciheti ile ayrıla (27 ^b /11)
<i>ise</i>	ṭali ^c bilmek ise bir kişi dünyāya geldiği zamānda (8 ^a /12)
<i>hattā</i>	dünyādan gitmeye hattā ḥaḳḳ hep buña muḥtāc ola (11 ^a /23)
<i>kāh... kāh</i>	kāh ḡanī ve kāh fakīr ola (30 ^a /4)
<i>ki</i>	bir oğlu ola ki bir güzel şan'at ehli ola (11 ^a /11-12)
<i>lākin</i>	lākin bir kişinüñ evvelā ṭali ^c in bilmek lâzımdur (8 ^a /11)
<i>pes</i>	pes nazār-ı aḥvāl-i mükevvenāt iden şāḥib ḥikmet (6 ^b /19-20)
<i>ve, vü, u, ü</i>	dā'ire-i levḥ-i ḥayāt ve memāt (3 ^b /4), ḳazā vü ḳader (5 ^b /13), ḥadd ü intihā (5 ^b /14), lüṭf u hidāyeti (6 ^a /26)

⁵¹ Ergin, a.g.e., s.348.

<i>veyā</i>	pādiṣāha veyā bir büyük kimesneye muḳārin olursa (17 ^b /19-20)
<i>yā</i>	küçüklüğünde babası yā anası fevt olup mirās yeye (11 ^b /10)
<i>ya^cnī</i>	şekl-i kilīsa-yı benāt ya ^c nī kızlar (4 ^a /2)
<i>daḥı</i>	ve daḥı başında demür cinsinden bir yaradan ḥavf vardır (9 ^b /16-17)
<i>veyāḥūd</i>	aña ḥavf yā demür yarasından ola veyāḥūd āteşden ola (9 ^a /4)
<i>tā</i>	ḥazīz-i ḥākdan tā evc-i rifat (6 ^a /15)
<i>zīrā</i>	zīrā felek cümle on iki burca taḳsīm olmuştur (8 ^a /15)

2. 1. 2. 5. 2. Çekim Edatları

<i>dek</i>	andan kırtulursa toḳsan yaşına dek gide (11 ^a /17-18) evvel °ömrinde āḥir °ömrine dek ni°metden ḥālī olmaya (24 ^a /24)
<i>diyü</i>	kendü itmedüğünü itdi diyü isnād ideler (11 ^a /24)
<i>ḡayrı</i>	kendüye ol evden ḡayrı bir ev binā eyleye (9 ^b /10) babası şan°atından ḡayrı şan°at tuta (15 ^a /10)
<i>gibi</i>	mevālid-i selāse gibi (6 ^b /12)
<i>göre</i>	soñra aña göre bu kitāba mürāca°at olunup aḥkāmı görüle (8 ^a /16-17)
<i>içün</i>	lisān-ı Türkiye tercüme olunması içün (7 ^a /21)
<i>ile</i>	ekşer mālī ehlinden mīrās yimek ile ola (13 ^a /6)
<i>ḳadar</i>	kendüsi o ḳadar görmeye (11 ^b /9)
<i>ziyāde</i>	bu zulmı def° ider ḥadden ziyāde (7 ^a /5)
<i>üzre</i>	eşḳāl-i mütebāyināt üzre (5 ^b /18)

2. 1. 2. 5. 3. Olumsuzluk Edatı

<i>degil</i>	anasından nefci ziyāde gör[e] babasından o ḳadar degil (12 ^a /9) °aceb şāni° degil mi ḳudretiyle ki her şeyi yaratdı ḥikmetiyle (6 ^a /9)
--------------	---

2. 1. 2. 5. 4. Soru Edatları

‘aceb ‘aceb şāni^c degil mi kudretiyle (6^a/8)

2. 1. 2. 5. 5. Ünlemler

iy iy şāhib-i keramet (6^a/12)

zehī Te‘āla’llāh zehī şun^c-ı ilāhi yaratdı şuda māhī gökde māhı (6^a/11)

yā yā Resūla’llāh cihān zulmından olmazdı halāş (6^b/1)

2. 1. 2. 6. Fiiller

2. 1. 2. 6. 1. Şahıs Ekleri

2. 1.2. 6. 1. 1. Şahıs Zamiri Kaynaklı Şahıs Ekleri

2. Teklik Şahıs Eki +sIn

hısāb *idesin* (8^a/26), on ikişer on ikişer tarh *idesin* (8^a/19-20)

3. Teklik Şahıs Eki +Ø

çok evlādı *ola+Ø* (11^a/11), beyān *ider+Ø* (3^b/3), ‘ālem-i ‘anāşır demekle ta‘bīr *olmur+Ø* (6^b/10)

3. Çokluk Şahıs Eki +lAr

babası ve anası gayet *seveler* (10^a/10), ‘ayıbını *söyleyeler* (17^b/9)

2. 1. 2. 6. 1. 2. İyelik Eki Kaynaklı Şahıs Ekleri

2. Teklik Şahıs Eki +ñ

iki kişinin mābeynini bilmek *dilerseñ* (8^a/25)

3. Teklik Şahıs Eki +Ø

her ne eline *girse+Ø* (29^b/6), ki her şeyi *yaratdı+Ø* hikmetiyle (6^a/9), zuhūr ve şudūr *buldı+Ø* (7^a/22)

1. Çokluk Şahıs Eki +k

irād *eyledük* (8^a/10)

2. 1. 2. 6. 2. Kip Ekleri

2. 1. 2. 6. 2. 1. Basit Kipler

2. 1. 2. 6. 2. 1. 1. Emir Kipi

3. Teklik Şahıs -sUn

nice iz^eân *idinsün* anı derrāk (6^a/1)

2. 1. 2. 6. 2. 1. 2. İstek Kipi

İstek kipi eki -A'dır. İstek kipinde ekin “istek” anlamının yanında “gereklilik, yeterlik, yetersizlik, emir, rica, tahmin, kabullenme, alkış ve kargış” gibi anlamlar ve gelecek zaman yerini tutan kullanılışlar da görülmektedir.⁵²

Çalışmamıza konu olan metnin büyük kısmı kişilerin burçları üzerinden geleceğe yönelik tahmin ve öngörülerini ifade etmektedir ve buralarda kullanılan istek kipli fiil çekimleri “gelecek bildirme” işlevindedir.

2. Teklik Şahıs -(y)Asın

ismini *alasın* (8^a/18), on ikişer on ikişer tarh *idesin* (8^a/19-20)

3. Teklik Şahıs -(y)A

kırı zahmet *çeke* (25^a/21), kız oğlanlara māl *ola* (21^a/13), *ğam* götürmeye (24^a/3), *fā'ide göre* (9^a/7), *dūr düşe* (11^a/10)

3. Çokluk Şahıs -(y)AlAr

kendü itmedüğünü itdi diyü isnād *ideler* (11^a/24), babası ve anası gayet *seveler* (10^a/10), bundan *hayr görmeyeler* (12^a/13)

2. 1. 2. 6. 2. 1. 3. Şart Kipi

3. Teklik Şahıs -sA

girse (15^b/25), Hilāl *görse* (31^a/25)

⁵² Korkmaz, a.g.e., s.580.

2. 1. 2. 6. 2. 1. 4. Gereklilik Kipi

1. -mAḳ gerek(dür)

bilmek gerekdür (8^a/14)

2. -mAḳ lâzım(dur)

bilmek lâzımdur (8^a/11)

2. 1. 2. 6. 2. 1. 5. Geniş Zaman Kipi

3. Teklik Şahıs -(U/A)r, -mA-z

lisân-ı hâlile söyler (7^a/8), *ta^cbîr olunur* (6^b/10), *bildürür* (3^b/3), *beyân ider* (3^b/3)
yitişmez (6^a/12)

2. 1. 2. 6. 2. 1. 6. Görülen Geçmiş Zaman Kipi

1. Çokluk Şahıs -dUk

irâd eyledük (8^a/10), *bi-hâmdi'llâh ki irişdük* murâda (7^a/8)

3. Teklik Şahıs -dİ

her şeyi *yaratdı* hikmetiyle (6^a/9), *zuhûr ve şudûr buldı* (7^a/22)

2. 1. 2. 6. 2. 1. 7. Anlatılan Geçmiş Zaman Kipi

3. Teklik Şahıs -mİş

peydâ itmişdür (5^b/8), *cereyân bulmuşdur* (6^b/7)

3. Çokluk Şahıs -mİşlAr

mütenevvir olmuşlardur (6^a/27)

2. 1. 2. 6. 2. 1. 8. Gelecek Zaman Kipi

Metinde gelecek zaman kipi çekimi yoktur.

2. 1. 2. 6. 2. 2. Birleşik Kipler

2. 1. 2. 6. 2. 2. 1. Hikāye Çekimi

2. 1. 2. 6. 2. 2. 1. 1. Geniş Zamanın Hikāyesi

Metinde yalnızca geniş zaman kipinin hikaye birleşik çekimi bulunmaktadır.

ya Resūla'llāh cihān zulmünden *olmazdı ḥalāṣ* (6^b/1)

2. 1. 2. 6. 2. 2. 2. Rivāyet Çekimi

Metinde rivayet birleşik çekimi bulunmamaktadır.

2. 1. 2. 6. 2. 2. 3. Şart Çekimi

2. 1. 2. 6. 2. 2. 3. 1. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

3. Teklik Şahıs -dI + (I)sA

gice tōğdı ise (17^b/3)

2. 1. 2. 6. 2. 2. 3. 2. Geniş Zamanın Şartı

2. Teklik Şahıs -(A)r + (I)sAñ

dilerseñ (8^a/25)

3. Teklik Şahıs -(A/U)r + (I)sA, -mAz+ (I)sA

mīrās yirse 15^b/9, ne kadar *yaşarsa* 16^a/8, eger *şavarsa* (9^a/5), māl elinden *giderse* (10^a/8), kankı güne *gelürse* (3^a/2), māl *girürse* (21^b/7), bir *kalursa* ḥamel, iki *kalursa* sevr (8^a/21)

mümkin olmazsa (8^a/17)

2. 1. 2. 6. 3. Fiillerde Olumsuzluk

Fiillerde olumsuzluk eki -mA-'dır.

turmaya (9^a/10), *görmeye* (11^a/8), *irişmeyen* nesnelere (19^b/5)

2. 1. 2. 6. 4. Fiil Çekiminde Soru Şekli

Metinde örneği yoktur.

2. 1. 2. 6. 5. Kuvvetlendirme Ekleri

-gII: Metinde kullanımına örnek yoktur.

-dUr: cālem-i yakīn *olmuşdur* (6^a/24), tertīb *itmişdür* (6^a/5)

2. 1. 2. 6. 6. Fiilimsiler

2. 1. 2. 6. 6. 1. İsim-füller

-mAk: almak ile (7^a/19), *bilinmek* için (3^a/6), *iş tutmak*dan (27^b/6), *ibā itmegin* (7^a/20), *gülmegi* ve *oynamağı* (11^a/3)

-mA: pādīšāhlar dīdārın *görmeden* hāzer vardır (10^a/22), köpek *ışırmasından* (20^a/4)

2. 1. 2. 6. 6. 2. Sıfat-fiiller

2. 1. 2. 6. 6. 2. 1. Geniş Zaman Sıfat-fiilleri

-(y)**An:** *mensūb olan* (2^b/6), *büyüt-ı ʿisnā-yı ʿaṣerde olan* (2^b/6), *Ḳāmer saʿd olduğu zamanda işlenen* (2^b/5), *aşkar olandan* (12^a/24)

-(U/A)r: *güler yüzli* (11^a/5), *ğayrı dil bilür* bir ʿavret (21^b/17), *nücūm aḥvālin bilür* bir hāzık kimsene (8^a/14)

-(**y**)**IcI**: *cimā^c idici* (9^b/3), *ta^aab çekici* (11^a/5), *şaklayıcı* (13^b/5), *yiyici* (17^b/4), *fā^oide görücü* (27^a/23)

-z: *aşlı yaramaz* kimseden (9^b/20), *yaramaz* günü (11^b/25)

2. 1. 2. 6. 6. 2. 2. Geçmiş Zaman Sıfat-fiilleri

-dUk: *taḥvīl eyledügi* eşyā (2^b/6), bir °Arabī *ṭutduğıdur* (4^a/4), *kırk yaşına varduğı* zamanda (11^b/17), İskender Zü'l-karneyn *zulemāta gitdügi* (3^b/5)

-mİş: büyük oğlu *ölmüş* ola ($12^a/10$), *toğmuş* olursa ($24^a/11$)

2. 1. 2. 6. 6. 3. Zarf-fiiller

2. 1. 2. 6. 6. 3. 1. Durum Zarf-fiilleri

-ken: *uyurken* (4^a/3), *oglancuk iken* (9^a/7), *küçük iken* (11^a/18)

- **erek**: *giderek* ^cālī mertebeye irişüp sa^cādete yitişe (15^a/4-5)

-(y)ü: kendü itmedüğünü itdi *diyü* isnād ideler (11^a/24)

2. 1. 2. 6. 6. 3. 2. Zaman Zarf-fiilleri

-**dukça**: *yaşadukça* (13^b/4)

-**dUkdA**: *hulūl itdükde* (3^a/3), yaşına *vardukda* (20^a/9), yaşına *başdukda* (20^a/19)

-(y)**IncA**: *yavı kılmayınca* (30^a/7), *on sekiz yaşına varınca* (25^a/4), *evlādını görmeyince* (25^b/9)

2. 1. 2. 6. 6. 3. 3. Bağlama Zarf-fiilleri

-**Up**: *mülāhaza buyurup* (7^a/16), *kaşd olunmayup* (7^a/26), *‘ālī mertebeye irişüp* (15^a/5), *kār-ı mühüm görilüp* (7^a/23)

2. 1. 2. 6. 7. İsimlerde Bildirme

2. 1. 2. 6. 7. 1. Geniş Zaman

2. Teklik Şahıs +sIn

şem^c-i cem^c-i enbiyāsin (6^b/2)

3. Teklik Şahıs +Ø

birisi *‘ālem-i ‘ulvīdür* ki *‘ālem-i ecrām-ı ‘aliyātdur* (6^b/8), *havf vardur* (9^a/17), *kıble tarafına olandur* (24^a/23), *Cevzā ve ‘Uṭāriddür* (9^a/8)

babasından *o kadar değil* (12^a/9), *‘aceb şānı^c değil* mi kudretiyle (6^a/9)

2. 1. 2. 6. 7. 2. Şart

3. Teklik Şahıs +I-sA

Müşteri *zā‘īf ise* (31^a/10-11), *kendü ‘aleyhisine ise* (31^a/21-22)

3. METİN

1^a

1. müṭālaʿa

2^b

1. fihrist-i kitāb

Tablo 2: Metālī'ü's-Saʿāde fihrist 1. sayfa.

2.	meclis-i pâdişāh-ı ʿālem	taḫsīm-i burūc-ı ısnā-yı ʿaşer	kevākib-i sebʿaya mensüb olan ṭavāif
3.	beyān-ı şerif ve hubûṭ-ı kevākib	menâzil-i Kâmerüñ şüretleri ve ʿāmāli	esmâ vü eşkāl-i menâzil-i Kâmer
4.	kevākibüñ şerefleri ve hubûṭları beyânındadır	Kâmer on iki burcuñ birisinde vâkıʿ olan ihtiyât beyânındadır	fuşûl-i erbaʿada menâzil-i Kâmerüñ eyyâma ṭulûʿı ve ğurûbı beyânındadır
5.	şühûr-ı Rûmiyyede vâkıʿ olan ḥavâdiş-i ʿulviyye	sebʿa-yı seyyâreye mensüb olan eşkāl ü eḳālîm ü eyyâm	Kâmer saʿd olduğı zamanda işlenen efʿâl ü ʿâmālüñ ve ibtidâlarıñ beyânındadır
6.	sene-i ʿālem on iki burcuñ birisinde taḥvîl eylediğı eşyâ	on iki burca mensüb olan şehirler	Cevzehrrüñ büyüṭ-ı ısnā-yı ʿaşerde olan aḥkâmıdır

3^a

Tablo 3: Metālī'ü's-Saʿāde fihrist 2. sayfa.

1.	Kâmer burūc-ı ısnā-yı ʿaşerüñ her birinde vâkıʿ olduğı zamânda zuhûr iden aḥkâm beyânındadır	aḥkâm-ı menâzil-i sebʿa	şühûr-ı ʿArabiyye ḥisabınca zâhir olan ḥavâdiş-i ʿulviyyenüñ aḥkâmı beyânındadır
2.	aʿmâl-i leyl ü nehârda istiʿmâl olunan sâʿât	nev-rûz ḳanḳı güne gelürse aḥkâm beyân ider	şuhûr-ı ʿArabiyye eyyâmınıñ ihtiyârâtı ve ol günlerüñ saʿdı ve naḥsı beyânındadır
3.	her gün gördüğü vâkıʿalarıñ aḥvâli beyânındadır	Kâmer menâzile ḥulûl itdükde vâkıʿ olan ihtiyârat	on iki burcuñ birinde Kâmer nurdan baʿid olsa

4. ihtiyārāt-ı ahvāl-i Kāmer	Kāmer on iki burcuñ birinde olduğı zamanda zāhir olan havādiş beyānındadır	cedvel-i ahvāl-i emr-i işnā-yı aşer ehl-i beyt rıdvān teālā aleyhim ecmaīn
5. eflāk-i sebʿanuñ harekātın beyān ider	dāʿire-i eflāk-i sebʿa	bu cedvel ʿilm-i ferāset beyānındadır
6. ihtilāc-nāme	cedvel-i taʿbīr-nāme	ğurre-i şühūr-ı ʿArabiyye bilinmek için vaʿ olınan takvīmdür

3^b

Tablo 4: Metālī'ü's-Saʿāde fihrist 3. sayfa.

1. dāʿire-i büst	dāʿire-i ricāl-i ğayb	dāʿire-i ğālib ve mağlūb
2. dāʿire-i meḥabbet ü ʿadāvet	Şekūr yıldızınıñ ahvāl-i ve evkātı beyānındadır	kuyruklu yıldız ahkāmın beyān ider
3. bu dāʿire evkātı faşdı bildürür	dāʿire-i feth-i hişār ü kalʿa	her ayda neye nazar olına ve her ayıñ naḥşı ve saʿdı
4. dāʿire-i levḥ-i ḥayāt ve memāt	şüret-i kıble-i ʿālem Kaʿbe-i Muʿazzama	ravza-i muṭahhara-i Ḥazret-i Resül-i ʿAlevhisselām
5. İskender Zü'l-karneyn zulemāta gitdügi	şekl-i sedd-i Yeʿcüc ve Meʿcüc	şekl-i mināre-i İskender
6. şekl-i cāmiʿ-i Ümeyye	ehl-i ʿıyāl olan kimesnenüñ şeklidür	şekl-i kilīsa-yı ğurab

4^a

Tablo 5: Metālī'ü's-Saʿāde fihrist 4. sayfa.

1. şekl-i kilīsa-yı şanem	şekl-i keşt-i sāḥirān	kūh-i āteş ve murğ-ı semender
2. şekl-i kilīsa-yı benāt yaʿnī kızlar	şekl-i ḥammām-ı ṭaberiyye	şekl-i melik-i zevbeʿa ve aña müteʿallik olan tılsım
3. şekl-i melik-i maymūn-seḥābī ve aña müteʿallik olan tılsım	insanı uyurken başan ağırlık tılsımı	halka göz deger didüklerinüñ şeklidür
4. pīr-i deryā bir ʿArabī tutduğıdur	Qurānda zıkr olınan bir-i muʿaṭṭala şeklidür	Qurān-ı ʿazīimde zıkr olınan kaşr-ı meşīd

5.	maymūnlar ʔāʔifesinūñ memleketini beyān ider	yılana eylik idüp ʃoñra helāk olan kimesne	ķuşlar cem° oldukları ʔağ üstindeki ķubbedür
6.	elmās ve cevāhir vādīsidür	cin pādīşāhlarınuñ şekli	şekl-i mār-ı ķahķaha

4^b

Tablo 6: Metālī'ü's-Saʕāde fihrist 5. sayfa.

1.	ķur°a-yı Caʕferiyye	fāl-ı enbiyā	fāl-ı maķbūl
----	---------------------	--------------	--------------

5^a

1. Metālī'ü's-Saʕāde

2. be-resm-i ĥazāne-i şāhibü's-saʕādet
3. ve'l-ikbāl ve mālīketü'l-ʕizze ve'l-iclāl, dūrre-i tāc,
4. şāh-ı ġurre-i cebhe-i pādīşāh, nev-bāve-i bāğ-ı ʕizzet ü rifʕat,
5. semere-i şecere-i ĥilāfet, nihāl-i ġülīzār-ı saltanat, serv-i būsitān-ı
6. eyālet, ziyet-i ĥanedān-ı āl-i ʕoşmānī, ziver-i dūdman-ı cihānbānī,
7. melike-i muʕazzama, maĥdūme-i mufaĥĥame, nesl-i pākize-i ʕāl-i ʕoşmān, ĥazret-i
8. Fāţıma Sultān ĥalleda'llāh-ı Teʕāla devlethā ve ebbed ʕizzethā ve [şalāthā]
9. ilā yevmi'l kıyāmet-i bi-hürmeti'n-nebīyyi ʕaleyhi's-şalātu ve's-selām
10. āmin yā rabbü'l-ʕālemīn **beyt** baĥt-ı bādet
11. *memnişīn ve saʕd-ı bādet mümķarīn, ʕömr-i bādet ber-devām*
12. *ve ʕizz ü devlet memçenīn.*

13. ve Yenābī'ü's-Siyādet

5^b

1. Kitāb-ı Metālī'ü's-Saʕāde
2. Bismi'llāhi'r-rahmāni'r-rahīm

3. Һamd ü sipās ü bī-ķiyās ol Һālikū'l-cinnī ve'n-nāsa ki cümle mevcūdātı İcād
4. ü ibdā° ve dükeli kā°inātı inşā vü ihtirā° idüp Һabaķāt-ı semāvāt ve ecrām-ı
5. °āliyātı ref° ve merātib-i arāzīni tertīb-i raşīn üzre vaż° idüp bī-me°ünet
6. zaҺmet ü ta°ab-ı şebātına cibāl-i şāmiҺātı sebep idüp anı daҺı menba°-ı enhār
7. ve °uyūn-ı sālāt ve menşe-i miyāҺ-ı cāriyāt itmekle derūn-ı Һāk-i siyāҺdan
8. envā°-i eşcār ü giyāҺ peydā itmişdür ki her biri şukūfehā-yı būķalemūn ve eşmār-ı
9. gūnāgūne mazҺar ve niçe fevā°id ü menāfi°e maşdardur ve şenā°-i nā-maҺdūd
10. ol müdebbir-i bī-mişāl ve muşavvir-i lā-yezāle ki münşī-yi envā°-yı biҺār-ı zāҺirāt-ı pür-mevc ki
11. derūnında envā°-i Һayvānāt fevc fevc dā°ir ve bīrūnında süfūn ü senābik
12. sālir olmaķ ile °ibād-ı temeddün nihād-ı maķāşid-i ma°āyiş ü inti°āşa vāşıl
13. olup müte°allik ķazā vü ķader olan beķā vü Һayātı Һāşıl olmuşdur
14. ve şükr ü senā bī-Һadd ü intihā ol ķādir-i ber-kemāl ve rāzıķ-ı zü'l-celāle ki
15. Һullarına envā°-i tuҺaf-ı elťāf-ı bī-kerān ve eşnāf ü Һaraf-ı °āťaf-ı bī-pāyān
16. iҺsān idüp her mevcūdda niçe Һavāşş fevā°id-i nāfi°a ibdā° ve cüsūm
17. ve ecsād-ı cāmidānda envār-ı ervāҺ-ı lāmi°a ibdā° idüp şuver-i masnū°a
18. muҺtelifāt ve eşķāl-i mütebayināt üzre tenvī° ve her birinūñ ķābiliyet
19. ü isti°dādına göre emākin ü beķā°a tevzī° eyleyüp ol cümleden nev°ī
20. insānı leťā°if-i vāridāt ve zārā°if-i luġāt ile müzeyyen ve cevher-i nażīf-i revhānī ile ki

6^a

1. ālet-i idrāk-i me°ānīdür mümtāz ve mu°ayyen itmekle cevher °ilmi ki madde-i Һayāt ve sermāye-i
2. Һayāt ba°de'l-memātdur Һā°iz ve dūrer-i ğurer-i mevāhib-i kemālat-ı ķudsiyye ve taķarrüb-i

3. ünsiyyeye fâ'iz olmuşlardır ve envâ-e-i 'ibārāt-ı rā'ika ve eşnâf-ı luğât-ı
4. fâ'ika ile ma-fi'z-zâmir-i bî-i'lâm için şun-e-i 'âcib vaz-e-i dil-firîb
5. üzre lisân ve şefeteyn ve esnân-ı terkîb ve tertîb itmişdür zehî hudâ-yı
6. müteâl ve şâni-e-i ber-kemâl ve ma'bûd-ı zevâl ve kâdîr-i bî-misâl
7. ki künh-i hâkikat-i idrâke 'ukûl ü fuḥûl ḥayrân ve fuhûm-ı nüfûs-ı ehl-i
8. başâir ser-gerdândur **leḳâyile**

9. 'aceb şâni-e değil mi kudretiyle	ki her şeyi yaratdı hikmetiyle
10. 'aceb tertîbdür bu vaz-e-i eflâk	daḥı tertîb-i nâr ü bâd ü mâ ḥâk
11. Te'âla 'illâh zehî şun-e-i ilâhî	yaratdı şuda mâhî gökde mâhı
12. budur taḥkîk iy şâhib-kerâmet	yitişmez kudret-i vaşfına kudret
13. nice izân idinsün anı derrâk	irişmez hikmetine 'aḳl ü idrâk
14. bu vâdîde kemâl-i 'aḳl el-hâḳḳ	ḳuşûra îtirâf itmekdür ancak
15. ḥazîz-i ḥâkdan tâ evc-i rifat	ider birliğine her şey delâlet

16. ve envâ-e-i meḥâmid-i bî-ğaye ve eşnâf-ı medâyiḥ-i bî-nihâye ol hudâ-yı rabbü'l-âlemîn
17. ve erhamü'r-râhimîne ki zübde-i beşeri cümle maḥlûḳât mâbeyninden taşfiye
18. ve kâffe-i mevcûdât miyânından tezkiye eyledi tâ ki enbiyâ-yı şâhib-i mu'cizât
19. bâhirât ve beyyinât-ı zâhirât ictibâ idüp ḳullarını ṭarîḳ-i ḥâḳḳ u sedâda
20. hidâyet ve irşâd eyleye ḥuşûşâ ol efḍal-i mevcûdat ve ekrem-i maḥlûḳât
21. enfes-i cevâhir-i benî-âdem ve ezher-i zevâhir-i mükevvenât ve ekrem-i maḥlûḳât
22. ıstîfâ ḥazret-i Muḥammed Mustafâ şalla'llâhu 'aleyhi ve sellem mâ te'âkabe
23. el-envârı ve'z-zulam ki kaffe-i enâme delâyl-i beyyinât ve berâhin-i ḳaṭi'ât
24. ile mebuş olup 'ukde-güşâ-yı râh-ı dîn ve pîşvâ-yı âlem-i yakîn olmuşdur

25. ḥabbezā ruh-ı muḳaddes ve zāt-ı bī-denes ki şevāyib-i ʿādet ile müdennes

26. ve meʿnūs olan zevāt u nüfūs enhār-ı lütf u hidāyeti ile müteṭahhir

27. ve envār-ı mihr-i risāleti ile mütenevvir olmuşlardır **leḳāyile**

6^b

1. *yā Resūla'llāh cihān zulmından olmazdı ḥalāş tā kıyāmet nūr-ı şerʿuñ olmasa rüşen-i çerağ*

2. *şemʿ-i cemʿ-i enbiyā sını mihr-i çarḥ-ı aşfiyā tıoldı nūruñ fevḳ u taḥt u pīş ü pes hem şol u şağ*

3. şalla'llāhü ʿaleyhi ve ʿāla ālihi ve aşḫābihi el-müte'eddibīne bi-ādābihi er-rāşidīne'l-mehdīyīne

4. şalāten dā'imeten ilā yevmi'd-dīn ammā baʿde aşḫāb-ı maʿrifet ve erbāb-ı başirete

5. ḥafī olmaya ki irādet-i ezeliye ve ʿināyet-i lemyezālīye künt ü kenzen maḥfiyyen fe aḥbebtü

6. en uʿrafe muḳtezāsınca ki icād-ı ʿālemi imkān ve ibdāʿ-ı eṭvārı kün fe-kāne

7. taʿalluḳ itmişdür. İki kısım üzerine olmasına fermān-ı ḳazā cereyān bulmuşdür.

8. Birisi ʿālem-i ʿulvīdür ki ʿālem-i ecrām-ı ʿaliyātdur ve eger eflāk ve eger kevākib

9. neyyirāt ve eger revḫāniyyet-i cemīʿ mevcūdāt ve sāʿir ervāḥ-ı muḳaddesātdur

10. ve birisi daḥı ʿālem-i süflīdür ki ʿālem-i ʿanāşır demekle taʿbīr olunur ki āteş ü bād

11. ve āb ü ḥākdür ve daḥı anda ḥādīş ü peydā ve mütevellid ü hüveydā

12. olanlar ki mevālid-i selāse gibi ki ḥayvān ve maʿāden ve nebātātdur ve ḥarekāt

13. ve sekenāt vesāyir mükevvenāt eger zāt ve eger şıfatdur ve bundan daḥı murād

14. zāt-ı insāndur ki anda fe aḥbebtü en uʿrafe mefhūmınca ḳalb ile müsemmā

15. bir āyine-i muşaffā ve meclā-yı mücellā ibdāʿ itmişdür ki maḥall-i zuḥūr-ı tecellīʿ-i

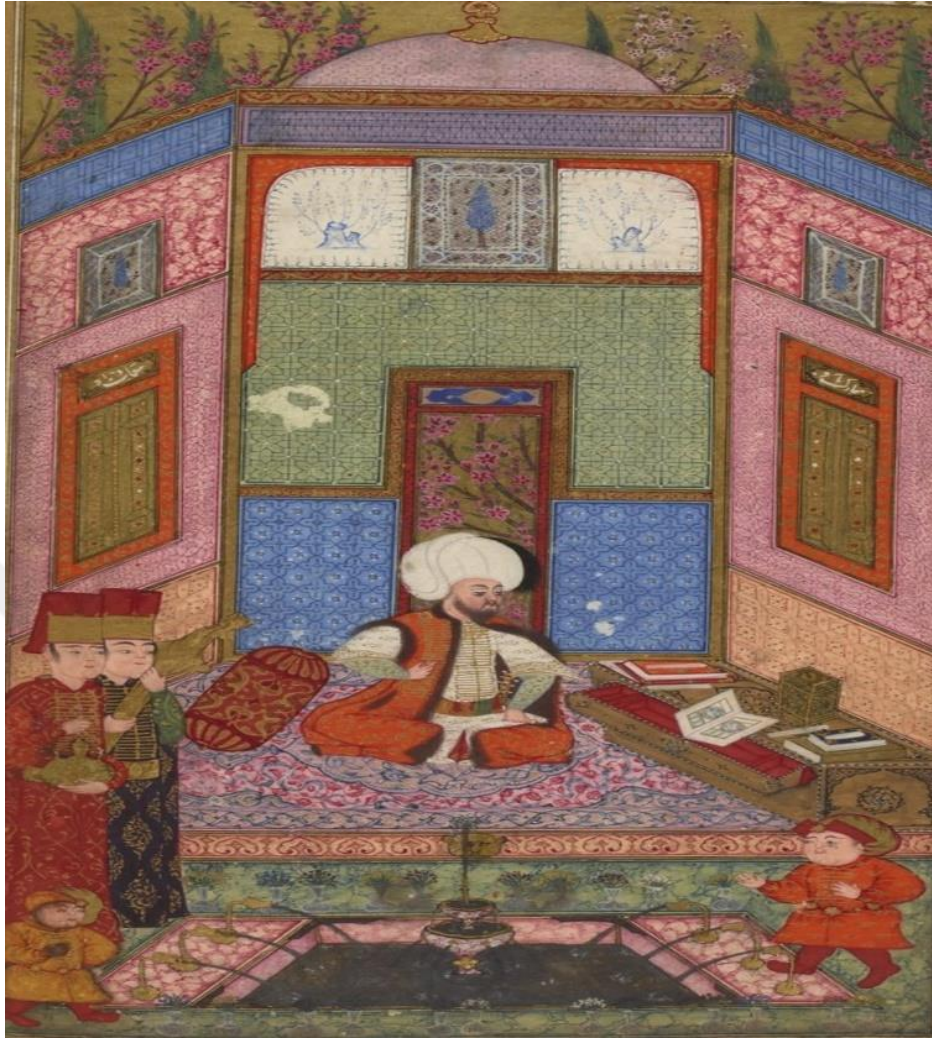
16. cümle-i şifāt-ı ulūhiyyet ve mazḥar-ı envār-ı şifāt-ı celāl ü cemāl-i rubūbiyyet

17. ola anı daḥı vaz^e-ı ḥikmet üzerine müretteb idüp ^eulvī vü suflīden
18. mürekkeb itmişdür ki süflīsi beden-i kesīf ve ^eulvīsi rūḥ-ı latīfdür.
19. **beyt** *çün bülend ü pest bā hem yār şod ā dem-i ^eucūbe-i esrār şod* pes naẓar-ı
20. aḥvāl-i mükevvenāt iden şāḥib ḥikmet ve ehl-i fiṭnata lā'yıkdur ki ^eālem-i ^eulvīde
21. olan ^eacāyib-i maşnū^eāt ve ġarāyib-i te'şīrāta daḥı naẓar idüp cenāb-ı rabb-i
22. ^eizzetüñ kemāl-i ^eaẓamet vü celālin mülāḥaẓa idüp kendü āyinesinden mefşūd
23. olan ma^enāyı şūrete getürmiş olan pes ol aşḥāb-ı hikmetüñ zübdesi
24. ve erbāb-ı başīretüñ güzīdesi ser-efrāz-ı cumhūr-ı ehl-i sülūk sultān-ı
25. selātīn ü mülūk ḥāmi-i ḥevzeti'l-islām ve'l-īmān māḥī zulāmı
26. 'l-kufri ve't-ṭufyān keḥfi'l-enām melāzū'l eyyām mevla mulūk'ül- ^eArab
27. ve'l ^eacemi ve'r-rūm kāsiri'l-ekāsireti ḳahramān-ı el-ḳurūm nāşir-i livā-yı

7^a

1. felek fersā-yı sultānı müşeyyid-i ḳavā^eid-i ḥükümet ü cihāniyān-ı ḥüsrev-i sezāver-i
2. tāt ü taḥt ḥıdīv fermān-fermā-yı bīdār-baḥt şah-ı ^eadālet-güster pādīşah-ı
3. bülend-aḥter **lekāyile**
4. *ne şehdür kim cihāna nūr-ı ^eadlī Güneşden daḥı artuḳdur* zıyāda
5. *zulāmı ref^e ider ḥurşīd ancak bu zulmı def^e ider ḥadden ziyāde*
6. *belādadur aña ^eāşī olanlar ḥimā[ye]sinde olan zevḳ ü şafāda*
7. *yaraşur ol şehüñ naṭ-ı felekde öñince yörüye şehler piyāde*
8. *lisān-ı ḥā lile söyler her iḳlīm bi-ḥāmdi'llāh ki irişdük murāda*
9. medār-ı ^eālem ḳutb-ı a^eẓam mu^eizzı'l-islām ve'l-müslimīn ḳāmı^e ı'l-kefere
10. ve'l-mülhidīn es-sultān ibni's-sultān mefḥar-ı düdmān āl-i^eoşmān
11. Sultān Murad Ḥān ibni's-sultān Selīm Ḥān ibni's-sultān

12. Süleymān Hān Halleda'llāh Te'ālā devlethü ve ebbede şevkethü ve
 13. şavletehü ve saltānatehü ve ce'āle evāmirehü muṭā'ate
 14. ilā sā'ati'l-kıyāmı ve kıyāmi's-sā'ati āmin yā mücībe's-sā'ilin **beyt**
 15. *hümāyūn-bād rūz ü sāl ü māyeş* *muẓaffer-bād ber-düşmen-i sipāheş*
 16. bu ma'nā-yı hikmet aşārı ve maḳşad-ı faẓilet-şi'ārı mülāhaza buyurup
 17. iḫrām-ı 'āliyāt ve ecsām-ı felekiyyāta müte'allik burūc u kevākib muşavver
 18. müşekkel bir kitāb-ı lāṭif-i mücedvel ibrāz buyurup lākin ebkār-ı me'ānisi
 19. hilye-i elfāzı 'arabiyye ile muḥallā bir bölük nigār-ı zībā almak ile herkese
 20. evvel nazarda bī-zahmet-i te'emmül müsahḥar olmadan ibā itmegin bu 'abd-ı ḥaḳīr kesir
 21. ül- takşirlerine lisān-ı Türkiye tercüme olunması için emr-i şerif fā'izün-nūr
 22. ları zuhūr ve şudūr buldı imtişālen li'l-emri'l-'ālī ḥidmete şürū'
 23. ve iştiğālī emr-i lāzım ve kār-ı mühüm görölüp ol kār-ı sa'ādet
 24. encāma cür'et ve iḳdām olundu beş merdüm-i dīde riyāz-ı me'ānisinde
 25. seyrān itdükde ba'zı mevāzı'ında ḥalel vü noḳşān müşāhede idüp
 26. ta'mīm-i fāide ve ta'mīm-i 'āide ḳaşd olunmayup ḥalelini işlāh ve ibrām
 27. ve noḳşānını tekmīl vü itmām idüp cenāb-ı saltānatdan me'mūr olınan üzre
- 7^b
1. ḥidmete aḳdām-ı iḳdām üzre kıyām gösterildi

8^a

1. Şân-ı me'âlî 'unvân-ı pür-kerem ve zât-ı me'âlî şıfât vâlâ himemlerinüñ el'tâf ü a'tâf-ı
2. cemîlü'l-evşâfından mercû ve mütevaķ'a ve ma'mûl ve mutazarrı'dur ki devâ'î-i hîmem ve mesâ'î-i
3. kalem ile dest derhem idüp ğavvâş-vâr deryâ-yı fikretten istihrâc le'âlî
4. şâhvâr itmişdür. Vâķi' olan kuşûr vü zelelîn ve kân-ı ķariķatdan cevâhir
5. zî kıymeti ki silk-i intizâma çekmişdür. Zuhûr iden ħalelîn dâmen-i 'afv ü ihsân
6. ile mestûr kılup nazar-ı 'âtifet kimyâ ħaşıyetleriyle manzûr buyurmak ile

7. kitābet-i māsīre'l-elṭāfları şafḥa°-i çār-ṭaḫ°anāşırda muḥallā ve bu °abd-ı ḥakīrlerinüñ
8. °alem-i iftiḥārı dīvār-ı felek devvār üzre mu°allā kılına, ibtidā°-i kelām
9. erbāb-ı başīrete ḥafī olmaya ki evvelā bu kitāb-ı cāmi°i°l leṭā°ifde ṭālī°-i mevlūd aḥvālın
10. irād eyledük zīrā insānuñ ibtidā emrinde olan ḥālden baḥşdur. Pes taḫdīmi daḥı
11. revā görülmüşdür. Lākin bir kişinüñ evvelā ṭālī°in bilmek lāzımdur, andan soñra bunuñla
12. °amel mümkin olur. Ṭālī° bilmek ise bir kişi dünyāya geldügi zamānda ṭālī°-i felek ya°nı
13. ol zamānda maşrıḫ tarafında ufukdan yukarı ḳalḳan cūz°-i felek nedür ve ne burcdur
14. anı nücūm aḥvālın bilür bir ḥāzıḳ kimsene bilmek gerekdür. Elbetde burūc-ı işna° °aşerüñ
15. derecātından birisinden olacaḳdur. Zīrā felek cümle on iki burca taḳşım
16. olmuşdur. Pes ḳanḳı burcda idügi bilindükden soñra aña göre bu kitāba mürāca°at
17. olunup aḥḳāmı görüle ve eger bu ṭarīḳ ile bilinmek mümkin olmazsa evvel ṭālī°in [ṭuta
18. caḡuñ]⁵³ kimsenenüñ ismini alasın, elif lāmsız ve laḳabsız künyetsiz ve ṭoḡuran
19. anası adın alasın, cümle-i kebīr ḥisābınca cem° idesin ve on ikişer
20. on ikişer ṭarḥ idesin; bāḳı ne ḳalursa °aded tamām olduḡı yirde burūc
21. üzerine taḳşım idesin. Meşelā bir ḳalursa ḥamel, iki ḳalursa şevr,
22. üç ḳalursa cevzā, dört ḳalursa sereṭān, beş ḳalursa esed, altı
23. ḳalursa sünbüle, yedi ḳalursa mīzān, sekiz ḳalursa °aḳreb, ṭoḳuz
24. ḳalursa ḳavs, on ḳalursa cedī, on bir ḳalursa delv, on iki ḳalursa
25. ḥūtdur. Ve eger iki kişinüñ mābeynini bilmek dilerseñ iki kişinüñ başḳa
26. başḳa isimlerini ḥisāb idesin, burcları biribirine muvāfıḳ mıdır muḥālif midür

⁵³ Metinde “ṭutaceḡüñ” şeklinde yazılmış olan sözcük, “ṭutacaḡuñ” olarak düzeltilmiştir.

27. bilesin ve ne yılduza müte[°]alliklerdür ve [°]ömrleri uzun mıdur kışa mıdur, v'allāhü te[°]ālā [°]alem.

8^b

1. taḳṣīm-i derecāt-ı burc-ı ḥamel

9^a

1. evvelki vech üzerine Merriḥūñ naẓarı burc-ı ḥamelden

2. Ḥekīm Ebū Ma[°]şer eydür bu vechile toğan mevlūd aḳa mā'il kıızıl renkli ola, gök gözli

3. ola, yüzinde bir nişān ola, ḥareketinde sür[°]at üzerine ola, ḥalk-ı [°]ālemüñ maḥbūbı ola.

4. Her ne murād iderse ḥāşıl ide. Aña ḥavf yā demür yarasından ola veyāḥūd āteşden ola.

5. Yigirmi yaşında bir havf var eger şavarsa otuz yaşında ve eger şavarsa tokşan yaşına dek
6.   m r süre. **M lı** evi  evr ve Zühredür. Evvel   mrinde h lı ey  ola ecneb  kimesnelerden  ok rız  eline
7. gire amm  ehlinden ve akrab sından az f  ide göre. O lancu  iken bir ulu  avretten eline  ok rız  gire.
8. ** arında ları ve harek tı** evi Cevz  ve   t ridd r. Kendüsi  arında larının  ortancası ola,
9.  ayrı anadan bir  arında ı ola, andan çok nef  göre. **Babası ve eml ki** evi sere  n ve  amerd r. Kendüsi
10. babasına m b rek ola, babasından eline ba  ı nesne gire amm   urmaya ve  o du ı yirden
11. ayrıla. **Evl dı** evi esed ve  emsd r. Ekşer evl dı erkek ola ve çok f  idelerin
12. göre.  ızı olursa  urmaya. **Mara ı** evi s n  le ve   t ridd r. Mara ının  ek eri har retten
13. ve  andan ola.  an almak, hac mat itmek ve her faşılda  an çıkarmak ey  ola. Sikenc b n
14.  ar bından çok m ntefi  ola.   vreti ve  er ki evi m z n ve Zühredür.   vret t  ifesinden
15.  okluk m ntefi  olmayup anlardan elem çeke, tekr r tezevvüc ide; ba  sından m r  
16. eline gire. **Mevti ve  orkus  ve nekbeti** evi   kreb ve Merri  ola. Ol senede  ark 
17. olmakdan havf vardur vey h d  albinde bir maraş peyd  ola, yine  urtula.
18. **Seferi** evi  avs ve M   ter d r. Çok seferler ide ekşer ma r  
19.  arafına sefer ide ve hem ol semt kendüye n fi  ola ve seferinde
20. Çok f  ideler göre bir cel lı l- adr    ib-i  alem kimseneden.

21. **Sultānı** ve ʿameli evi cedī ve Zühaldür. Pādişahlardan ve büyük

22. âdemlerden rızq eline girüp ʿizzet ü devlet şāhibi ola.

23. **Recāsı** evi delv ve Zühaldür. Her ne recā iderse eline gire.

24. **Düşmenleri** evi hüt ve Müşterīdür. Düşmenlerine gālib

25. ve manşūr ola. Eyü günü selāşedür eyü gicesi sebt gicesidür.

9^b

1. **ikinci vech üzerine Şemsüñ nazarı burc-ı hamelden**

2. Hekīm Ebū Maʿşer eydür bu vech ile toğan mevlūd kıvıll beñizli ola, heybetli ola, tīz ola,

3. çok cimāʿ idici ola, riyāseti ve şecāʿati seve. Her ne murād iderse eline gire, āhir

4. ʿömrinde saʿādete yitişe. ʿÖmri uzun ola, sözi diñlene. Oğlancuğ iken ğarğ olmağdan

5. ħavf vardur. **Mālı** evi şevr ve Zühredür. Āhir ʿömrinde çok māl şāhibi ola, ekinden

6. ve zirāʿatdan çok māl kazana. İhtimāldür ki bir ulu ʿavretten eline māl gire. **Karındaşları ve harekātı**

7. evi cevzā ve ʿUtāriddür. Karındaşları kendüye ecnebīlerden eyü ola, bunu seveler. Bir fāzıl karındaşı

8. ola andan çok fāʿide göre. Muħarriğ âdem ola, bir yerde çokluğ тұrmaya. **Babası ve emlāki** evi sereṭān

9. ve Kāmerdür. Anasından ve babasından eline çok nesne girmeye, anası babasından evvel fevt vardur; anlardan

10. mīrās yeye ammā kalmaya. Kendü toğduğı ev ħarāb ola, kendüye ol evden ğayrı bir ev binā eyleye. **Evlādı**

11. evi esed ve Şemsdür. Evvel evlādı erkek ola eger dişi olursa тұrmaya; oğlı sebebi ile saʿādete

12. yitişe. **Marażı** evi sünbüle ve ʿUtāriddür. Ekşer emrāzı ħarāretten ve şafradan ola, her faşıl da şerbet

13. içmek nâfi° ola, kan çıkarmak da nâfi° ola. Ekşer marazı yazın ve güzün ola. **°Avreti ve şeriki** evi mizân
14. ve Zühredür. Nisâ tâ°ifesine muhabbeti ziyâde olup anlarla dâ°im bile ola ve tekrâr tezevvüc ide. Anınçün bir °avretten
15. havf vardır ki aşlında melekiyet ola ki buña bir zehr vire. **Mevti ve korkusu ve nekbeti** evi akreb ve Merrihdür. Şol
16. nesnenüñ ki tãli°i akreb ve Merrihdür ol senede bir hâkim öniñe varmağdan havf vardır ve dahı başında
17. demür cinsinden bir yaradan havf vardır. Mevti şitâ zamanında ola. **Seferi** evi kıavs ve Müşterîdür.
18. Çok seferler ide, seferinde bir kimesneden çok fâ°ideler göre; seferlerinin eyüsi kıble ve şark
19. semtine ola. **Sultânı ve ma°işeti** evi cedî ve Zühalden. Pâdişâhlardan çok nef° görmeye,
20. kara adamdan veyâhüd hâdimden veyâhüd aşlı yaramaz kimseden hâzer üzerine ola. Şan°atlarda
21. şu ve toprak giren şan°at kendüye muvâfık ola. **Recâsı ve sa°âdeti** evi delv ve Zühaldür. Çok recâları
22. ola, kâh bir nesneyi ide yine bozup gidere. Râyi ve tedbiri el içün fâ°ideli ola, kendüye
23. fâ°ide itmeye. Âhir °ömrinde sa°âdete yitişe. **Düşmeni** evi hût ve Müşterîdür. Çok a°dâsı ola
24. ammâ muqayyed olmaya. Ekşer a°dâsı kendü hışımlarından ve ehlinden ola. Kelb ısıрмаğdan havf vardır. Eyü günü
25. selâşedür ve eyü gicesi sebt gicesidür; yaramaz günü hâmis günidür. Hârir-şab olan nesneler mizâcına nâfi° ola.

10^a

1. üçüncü vech üzerine Zührenüñ nazarı hamelden

2. Hekīm Ebū Maşser eydür bu cümle toğan mevlūd şarı beñizli olup gökrek gözli ola, orta

3. boylı ola, şīrīn sözli ola, güzel yüzli ola. Denī tab° olmaya, ādemīlere hayr-endīş ola.

4. Bedeninde bir °alāmet ola, demür āletinden olmış ola. Yüzinde bir beñi ola. Tīz gāzab idüp

5. tīz sākīn ola ve ince āvāzlı ola ve sāz ve söze ve °ilm-i mūsikīye mā°il ola. Evvel

6. °ömrinden ahır mālī çok ola. Pādīşāhlar mülūk muşāḥabetinden ḥazer üzerine

7. ola. **Mālī** evi sevr ve Zühredür. Ululardan āḥīr °ömrinde çok māl eline gire,

8. def°aten māl elinden giderse def°aten bay ola. **Ḳardaşları** evi cevzā ve °Utāriddür.

9. Ḳardaş cihetinden çokluk müntefi° olmaya ammā kız Ḳardaşından çok nef° göre. **[Babası]**⁵⁴

10. **ve emlāki** evi seretān ve Ḳamerdür. Babası ve anası ḡayet seveler ve anlardan esbāb ü milk

11. ḳalup mīrās yeye. **Sūrūrī ve evlādı** evi sünbüle ve Zühaldür.

12. Müddet °ömrinde evlādınuñ evlādı göre, °ömri uzun ola evlādı vü etbā°ı

13. çok ola. **Marazı** evi mīzān ve Müşterīdür. **[Küçüklüğinden]**⁵⁵ çok ḥaste

14. ekşer ḥasteligi ıssıdan ola. Her ayda ḳan almak nāfi°dür. **°Avreti ve şerīki**

15. evi °akreb ve Merriḥdür. Nikāḥı ḡāyet seve, üç nikāhlı °avret

16. ala. Aña şirket nāfi° ola. **Ḳorkusu ve mevti** evi ḳavs ve Şemsdür.

17. sebeb-i mevti ıssıdan ve ḳandan ola. Üç yaşından bir ḥavf vardır, ḥalaş

⁵⁴ Metinde “Yabaşı” şeklinde yazılmış olan sözcük, metnin anlam bütünlüğüne göre “Babası” şeklinde düzeltilmiştir.

⁵⁵ Metinde “Ḳuçuḳlığından” şeklinde yazılmış olan sözcük, “Küçüklüğinden” şeklinde düzeltilmiştir.

18. olursa on altı yaşında; bir dağı yigirmi yaşında ve bir dağı yigirmi yaşında ve bir dağı otuz yaşında

19. havf vardır eğer bunlardan kaçarsa otuz altı

20. yıl ʿömür süre. **Seferi** cedî ve Zühredür. Sefere giderse

21. hayli menfaʿat göre. **Salṭanatı** ve ʿameli evi delv ve ʿUṭāriddür.

22. Pādīşāhlar dīdārın görmeden hāzer vardır. **Recāsı** evi hūt

23. ve Kāmerdür. Her neyi murād iderse vāşıl ola. Rāy ü tedbīr mesmūʿ ola. **Düşmeni**

24. evi hāmel ve Zühaldür. Düşmenleri kendiyle durup oturan kimesneler ola se-şenbih günü

25. düşmānına gālib ola cumʿa günü düşmeninden hāzer üzerine ola kimesne ile cenk itmekden ictināb ide

10^b

1. taḳṣīm-i derecāt-ı burc-ı şevr

11^a

1. evvelki vech üzerine °Uṭāridüñ nazarı burc-ı şevrden

2. Hekīm Ebū Ma°şer eydür bu vechile toğan mevlūd aķa mā°il kıızıl beñizli, gögsi yaşşı, boynında

3. bir °alāmet ola, sağ inciginde bir yara eseri ola. Bu ṭāli° şāhibi gülmegi ve oynamagı ve şenligi

4. seve. Her ne ṭaleb iderse taḥşīl ide ve tīz yitişe. Hıulķı güzel ola, mülāyim ola, düşmenlerinüñ

5. cefāsına müteḥammil ola. Güler yüzli olup °ömri uzun olup çok zaḥmet ü ta°ab çekici ola. Buña

6. korku bir ṭavardan veyā bir yüksek yirden düşmekdür. **Mālī** evi cevzā ve °Uṭāriddür. Ekşer rızķı

7. zirā°atdan ola ve şerīk olmak fā°ideli ola. **Ḳarındaşları** evi Sereṭān. Ḳarındaşlarından çok fā°ide

8. görmeye ammā kendüsi anlara ḥayr itmek seve; ecnebīlerden artuķ fā°ide göre. **Babası ve emlāki**

9. evi esed ve Şemsdür. Babasına ve anasına mübārek ola birisi gidüp mīraşın yiye ammā

10. nizā°lı ola. Āḥir °ömrinde ehinden dūr düşe. **Sürūrı ve evlādı** evi sünbüle ve °Uṭāriddür.

11. Çok evlādı ola birliğinde ve anlardan çok müntefi° olmaya. Bir oğlı ola ki bir güzel şan°at

12. ehli ola. **Marażı** evi mīzan ve Zühredür. Ayağında bir maraża mübtelā ola lākin ḳurtula

13. ve daḥı diyār-ı gurbetde °aẓīm maraża mübtelā ola, soñra ḳurtula. Ekşer emrāzı şovuķ yilden ola;

14. tīz tīz ḥaste olup yine tīz şıḥḥat bula. °Avreti evi °akreb ve Merriḥdür. Üç °avret ala,

15. birisinden çok nef^e görüp kendüden evvel fevt olup mîraşın yeye. Korkusı ve mevti evi
16. kıavs ve Müşterîdür. Sekiz yaşında bir yüksek yirden düşmekden havf vardır ve dahı
17. kırk beş yaşında şuya gark olmakdan havf vardır, andan kurtulursa toksan
18. yaşına dek gide. **Seferi** evi cedî ve Zühaldür. Küçük iken sefer ide, mevlîdi olan
19. yirden gayrı yirlere vara ve bir büyük kimesneye ʿalâka idüp çok fâidesin göre.
20. **Salṭanatı ve maʿâşı** evi delv ve Zühaldür. Devleti kavî ola, ekâbir katında
21. sözi mesmû^e ola; kelâmına iʿtimâd ideler. **Devleti ve saʿâdeti**
22. evi hût ve Müşterîdür. Çok devletlere vâsıl olup hatta dostları bile
23. hased ideler. Dünyâdan gitmeye hattâ halk hep buña muhtâc ola. **Düşmenleri**
24. evi hamel ve Merrihûdür. Düşmenleri ola, kendü itmedüğünü itdi diyü isnâd ideler.
25. Kılıç götürenlerden aña havf vardır eyü günü cumʿadur, eyü gicesi selase gicesidür. Hâr yimekler yeye.

11^b

1. ikinci vech üzerine kamerüñ nazarı burc-ı şevrden

2. Hekîm Ebü Maşer eydür bu vechile toğan mevlûd akçıl ve bir mikdar şarıya mâʿil ola,
3. naḥîf ve güzel ola ve zekî ola, hafîfü'r-rûḥ ola. Çok göz dege. Hülkî güzel ola, güler
4. yüzli ola, ʿadûsına kin tutmaya. Tîz gâzab idici ola ve yine tîz râzî ola. ʿÖmri
5. tavîl ola. Taʿab ve zaḥmeti çokça çeke. Oğlancuklığında gark olmakdan havf
6. vardır. **Mâlı** evi cevzâ ve ʿUtâriddür. Ticâretten ve hendese ʿilminden mâl alımına
7. gire, ortaklıktan ve ekincilikden naşîbi ola. **Karındaşları ve hareketi** evi sereṭân ve Kamer
8. dür. Büyüklerinden fâide görmeye. Dişileri erkeklerden ziyâde seve. Karadaşları
9. kendüden çok fâideler göre, kendüsi o kadar görmeye. **Babası ve emlâki** evi Esed
10. ve Şemsdür. Küçükliginde babası yâ anası fevt olup mirâş yeye ammâ elinde

11. kalmaya. Babasına anasına mübârek ola, toğduğı ev ھرārē olup ğayrısını ma°mūr
12. eyleye. **Sūrūrı ve evlādı** evi sünbüle ve °Uṭāriddür. Evlādından mesrūr ola, ekşer
13. erkekler ola. Bir oğlı °ilm-i hisābda ve yazuda māhir ola; evlādından çok fāide
14. göre. Mevt irişmeye ھatta evlāduñ evlādını göre. **Marażı** evi mīzān ve Zühredür. Ekşer marażı
15. sovuğ yilden ola. Şafrası ğālib ola, her faşıda şerbet içmek nāfi° ola. Tīz ھaste olup
16. tīz eyü ola. °Avreti ve şirketi evi °akreb ve Merrihdür. °Avret cinsinden çokluk müntefi° olmaya,
17. kırk yaşına varduğı zamanda külli nef° göre ve °avretinüñ birisinden meşakkeṭ çeke. Belki
18. anlaruñ sebebi ile bir zarar irişe demür cinsinden. **Korkusu mevti** evi kavs ve Müşterīdür.
19. Sekiz yaşında bir yirden düşmek ھavfı vardır eger kırtılursa kırk beş yaşında
20. bir ھavf vardır eger kırtılursa seksen yaşına dek °ömr süre. **Seferi** evi cedī
21. ve Zühaldür. Sefer itmeye kara seferi deryā seferinden eyü ola. Bir °azimü's-şān kimesneye
22. irişe, çok müntefi° ola. °İzzeti ve saltanatı evi delv ve Zühaldür. Erkān-ı devlet yanında çok
23. °itibārı ola ve ھaşmına bunu ğālib ideler. **Recāsı ve sa°ādeti** evi ھūt ve Müşterīdür.
24. Her ne murād idinürse eline gire. ھasūdlar çok ola ammā °itibār itmeye. **Düşmenleri** evi ھamel
25. ve Merrihdür. Düşmenleri az ola, kelimātı güzel olup ھulķı eyü olduğıçün. Eyü günü cum°adur yaramaz günü şelāsedür

12^a

1. üçünci vech üzerine Zühāl nazarı burc-ı sevrden

2. Hekīm Ebū Maşer eydür bu vechile toğan mevlūd aķa māl kızıl renkli ola, gözi
3. sürmeli ola, yüzi ve hulkı güzel ola. Nisā tāʿifesini ve lezzeti ve oyunu seve. Gögsinde
4. bir beñ ola. ʿİşk u hevāya māl ola. Muḥabbet üzre olup sır saklayıcı ola. ʿÖmri tavīl ola.
5. Çok zahmet çeke. Evāsıṭ-ı ʿömrinde bir define bulmak vardır. **Māl** evi cevzā ve ʿUtāriddür. Bir saḥib
6. kalem ḳadri yüce ḥākimden māl eline gire. Āḥir ʿömri evvelinden eyü ola. **Ḳardaşları ḥareketi** evi seretān
7. ve Ḳamerdür. Ḳardaşlarından çok fāʿide görmeye ve anlardan ayru ola; anlardan ḡam ḡuşsa çeke.
8. Biraz zaman ayrılup yine buluşalar. **Babası** evi esed ve Şemsdür. Küçükliginde birisini yavı kıla.
9. Anasından nefʿi ziyāde gör[e] babasından o ḳadar degil. **Sürür ve evlādı** evi sünbüle ve ʿUtāriddür.
10. Evlādından çok nefʿ görmeye, büyük oḒı ölmüş ola. **Marażı** evi mīzān ve Zühredür. Ekşer emrāżı
11. ayaḒında ve uyluḒında ola. Sikencübīn ile ḳayʾ itmek nāfiʿ ola. Tīz ḥaste olup tīz eyü ola.
12. Pīrliginde şovuk yıl zararından ḥavf vardır. ʿ**Avreti ve şirket**i evi ʿakreb ve Merriḥdür. Çok
13. ʿavretler ala ammā anlar bundan ḥayr görmeyeler. ʿAvret tāʿifesinden nefʿ görmeye, anlar cihetinden
14. meşakḳat göre; belki zindāna gire. **Ḳorḳusu ve mevti** evi ḳavs ve Müşterīdür. Bir senenüñ ki ṭālīʿi
15. ḳavs ve Müşterī ola, ol senede ʿakreb olmaḒdan ḥavf vardır. Otuz otuz bir yaşında

16. bir havf vardır anı şavarsa ömri  av  l süre. **Seferi** evi ced   ve Z  h  ld  r.   mrinde bir uzak

17. sefere gide ve bir cel  l  'l-kadr bir kimesneye iriş; andan çok f  ideler göre. Kara seferi

18. dery   seferinden n  fi   ola. **Devleti ve saltanatı** evi delv ve Z  h  ld  r. P  di  ahlar miy  nında i  tib  rı

19. ola bir kimesne ile hu   meti. H  k te  al  nu     n  yeti g  lib ola. Ek  bir   atında

20. sözi ma  b  l ola ve anlardan f  ideler göre. **Rec  sı** evi h  t ve M    ter  d  r.

21. Her ne isterse eline gire,   hir ömrinde devlete ve sa   dete iriş. Bir büyük

22. kimesne sebebi ile dostları çok ola. Sözi mesm    ola. **Düşmeni**

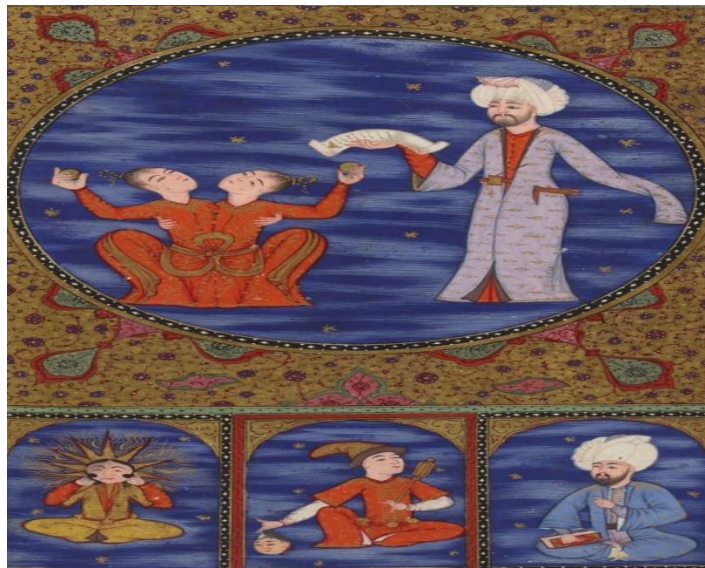
23. evi hamel ve Merri  d  r. Düşmenleri ve   as  dları ola l  kin anlara g  lib

24. ola. A    b-ı sil  hdan havf vardır. G  k g  zli olup a    ar olandan

25. havf   zerine ola. Ey   g  ni cum  adur yaramaz g  ni   el   ed  r, All  hu   alem.

12  

1. ta    m-i derec  t-ı burc-ı cevz  

13^a

1. evvelki vech üzerine Müşterîniñ nazarı burc-ı cevzâdan

2. Hekîm Ebû Maşer eydür bu vechile toğan mevlûd aķ beñizli ola, eti az ola,
3. barmaķları uzun ola, ķaşı güzel ola, ķolında ve şirtında beñi ola. Emr-i ma'âşı beyne beyn
4. ola. İki ismi ola. Bir hâl üzerine sâbit olmaya. İnce şan'atları seve ve şî'ri seve.
5. Aşhâb-ı devletden nef' göre, fâ'ideler göre. 'Ömri uzun ola. Ekâbirle muhteliķ ola.
6. **Mâlî** evi sereţân ve Kâmerdür. Ekşer mâlı ehlerinden mîrâş yimek ile ola. Babası şan'atından
7. gayrı şan'atdan çok fâ'ide göre lâkin bâķi kalmaya. **Ķârdâşları** ve hareketi evi Esed ve Şemsdür.
8. Anlardan çok fâ'ide görmeye ve ba'zısını yavı kıla ve âhîr 'ömrinde anlardan ayru düşe.
9. **Babası ve emlâki** evi Sünbüle ve 'Utâriddür. Bu kimesne çok fikirli ola. Anası babasından
10. evvel yavı kıla, anlardan fâ'ide görmeye ekşer olursa da müntefi' olmaya. **Sürûri**
11. **ve evlâdı** evi mîzân ve Zühredür. Bir batından iki oğlı ola ve daķı dört oğlı olup
12. ikisini yavı kıla ve daķı oğlı oğlını göre. **Marażı evi** 'aķreb ve Merrihdür. Nisâ tã'ifesinden
13. bir nesne yidürmek ile zarar irişe. Ekşer marażı kandan, harâretten olup her faşıda
14. şerbet içmek nâfi' ola. **'Avreti ve şirketi** evi ķavs ve Müşterîdür. Nisâyı gâyet ile
15. seve, ekşer 'işreti anlarla ola ve anlardan çok fâ'ide göre ve anlardan mîrâş yeye.
16. **Ķorķusı ve mevti** evi cedî ve Zühaldür. Mevti yigirmi yaşında yara ağrısından
17. ola. **Seferi** evi delv ve Zühaldür. Ayruķ yire sefer ide ve çok fâ'ideler göre.
18. Ekşer mağrib tarafına sefer ide. **Saltanatı ve 'ameli** evi hût ve Müşterîdür.

19. Mehîb ola, cerî ola. Her işinde muḳdim ʿāḳıbeti ḫayr ola.
20. Pādişāh ḳatında ve çok fāʿideler göre pādişāhlardan. **Recāsı**
21. **ve saʿādeti** ve ḫamel ve Merriḫdür. Kendiye ve ehline mübārek ola.
22. Maʿiṣeti eyü ola, ḫāşılı ḫarcına göre ola lâkin dostlarından
23. az nefʿ göre. **Düşmeni** evi sevr ve Zühredür. Düşmenleri çok
24. ola ve düşmenleri her ḫāline ḫased ideler. Ekşer aʿdāsı ʿavret ṭāʿifesi ola
25. ve anlarla müdārā itmek kendüye nāfiʿ ola. Eyü günü erbaʿ ola yaramaz günü cumʿa ola.

13^b

1. **ikinci vech üzerine Merriḫüñ nazarı burc-ı cevzādan**
2. Ḥekīm Ebū Maʿşer eydür bu vechile toğan mevlūd şehlā gözli olup aşḳar ola.
3. Tîz mizāclı olup bir sözle rāzî olup bir sözle ḡāzaba gele. Baldurında
4. bir ʿalāmet ola. Şaḳalı güzel, başı küçüḳ ola. Yaşadukça ḳadri yüce ola
5. ve sırrını şaḳlayıcı ola. Kitābete vesāyir laṭîf ʿamellere mübāşeret ide, naḳş ve derzîlik gibi.
6. **Mālı** evi sereṭān ve Ḳamerdür. Beyʿ ü şirādan çok nefʿ göre. Bir ḳula mālîk ola
7. veyāḫud bir cāriyeye mālîk ola ve andan bir oḒlı da ola. **Ḳardaşları ve ḫareketi** evi esed
8. ve Şemsdür. Muşāḫabet itdüḒi kimesnelerden az fāʿide göre ve baḑı ḳardaşlarından
9. müntefiʿ ola. **Babası ve emlāki** evi sünbüle ve ʿUṭāriddür. Anası ṭarafından müntefiʿ ola.
10. Küçüḳliginden yā babasını yā anasını yavı ḳıla ve andan mîrās yeye. **Sürürü**
11. **ve evlādı** evi mîzān ve Zühredür. Ekşer evlādı dişi ola. Büyüḳleri sebebinden saʿādete
12. irişe. **Marazı** evi aḳreb ve Merriḫdür. Bir demir zarbından ḫavf vardur eger ḳurtılursa
13. ʿömri ṭavîl süre. ʿAvreti ve şirketi evi ḳavs ve Müşterîdür. Nisā tāʿifesini Ḓayet
14. seve ve cimāʿı seve. Pek nazarlı ola, şehveti ḳavî ola. Birḳaç ʿavret ala ve baʿzısından

15. mīrās yeye. **Korkusu ve mevti** evi cedī ve Zühaldür. Mevti rīh ve kuluncdan ola.
16. Hārīr-ṭab olan nesneler nāfi° ola. Bir senenūñ ki ṭālī°i cedī ve Zühāl ola
17. ol senede bir hākīm öñine varmaḡdan ḡavf vardur lākin ḡurtıla. **Seferi** evi
18. delv ve Zühaldür. Seferi seve lākin sefere ḡādir olmaya. Eger sefer iderse ḡok rızḡ eline
19. gire. Bir ḡuldan yā bir cāriyeden derya seferi nāfi° ola ve maḡrib ṭarafı. **Saltanatı ve °ameli**
20. evi ḡūt ve Müşterīdür. Pādişāhlar yanında mehīb ola ve ḡok devletlere yitişe,
21. anlardan ve °ulemā ve ekābirden ḡok nef° göre. **Recāsı ve sa°ādeti** evi ḡamel ve Merriḡdür.
22. Recāsı ḡok ola, ma°īşeti az ola. Dostlardan az fā°ide göre ve ḡiddet aña
23. nāfi° ola. **Düşmeni** evi şevr ve Zühredür. Düşmenlerine medār idici ola. Hākimler
24. yanında sözi maḡbūl ola ve ḡaḡ te°āla aña mu°ayyen ola. Düşmenleri üzerine ekşer
25. düşmenleri °avret ṭā°ifesinden ola. Eyü günü erba°ā°dur, yaramaz günü cum°adur.

14^a

1. üçüncü vech üzerine Şemsün nazarı burc-ı cevzādan

2. Hekīm Ebū Maşer eydür bu vechile ṭoḡan mevlūd aḡ ola, büyük cisimli ola, bedeni
3. güzel ola. Gözleri ḡāyet güzel ola, alnı aḡuḡ ola, yüzinde ve baldurında bir °alāmet
4. ola. Ḥafīfū'r-ruḡ ola. Ḥaḡḡ ile mīzaclarınca mu°āmele eyleye. Aşḡāb-ı devlet ile
5. mu°āmelesi ola. Āḡir °ömri uzun ola. On beş yaşında gözi aḡrıya eger ḡurtılırsa
6. ṭoksan beş süre. **Mālı** evi sereṭān ve Ḳamerdür. Ḥıdmetden eline vāfir māl gire. Ba°ı
7. zamānda ticāretten fā°ideler ide. Sür°āt ḡareket üzerine ola. Akḡanuñ yanında ḡadr ü
8. kıymeti olmaya. **Ḳardaşları ve ḡareketi** evi esed ve Şemsdür. Ḳardaşlarına hākīm ola ve bundan

9. rahatlık göreler. Babası ve emlâki evi sünbüle ve °Uṭāriddür. Küçüklüğünde birisini
10. yavı kıla büyüklüğünde ikisinden bile ayru ola. Babasından çok nef° göre, anlara
11. mübârek ola. **Babası ve emlâki** evi mîzân ve Zühredür. Ekşer evlâdı dîşi ola, erkek
12. olursa ḥavf vardır. Cāriyeden bir oğlu ola, andan çok ḥayr ü ni°met ḥâşıl
13. olup andan feraḥ ḥâşıl ide. **Maraẓı** evi akreb ve Merriḥdür. Ekşer emrâzı ruṭûbetden
14. ve balğamdan ola. Göğüs ağrısından böğrek ağrısından ḥavf vardır. °**Avreti**
15. **ve şirketi** evi Kavş ve Müşterîdür. Nisâ ṭā°ifesinen az nef° göre. Birkaç °avret ala
16. ve anlardan çok ğam ve ğuşşa göre. Korkusu ve mevti evi cedî ve Zühaldür. Sebeb-i mevti sevdâdan
17. ve daḥı bağırsak ağrısından ola. **Seferi** evi delv ve Zühaldür seferi ğayet seve seferden çok
- fā°ideler
18. ide. Eyü seferi mağrib ṭarafına ola ammâ şerîkliğinden az fā°ide göre. **Salṭanatı ve sa°âdeti**
19. evi Hût ve Müşterîdür. Ḥâkimler üzerine iḳdām idici ola. Sultānuñ şol
20. ṭarafına ṭurduğı vaḳtinde ḥavf vardır. **Recāsı ve sa°âdeti** evi ḥamel ve Merriḥdür. Çok
21. recāları ola. °Avretler ṭarafından ekşer murādâtına vâşıl ola. Dostlardan az,
22. kişilerden az fā°ide göre. **Düşmeni** evi sevr ve Zühredür. Çok °adāsı
23. ve ḥasûdları ola lâkin nesneye ḳâdir olmayalar. Ṭālî°i ḳavi olduğundan
24. °avret elinden nesne yemeye ki bir zararları olmaya. Eyü günü erba°âdur
25. yaramaz, günü cum°adur. Ḳaçan bir ḥâkim üzerine girse sağ ṭarafına ṭura.

14^b

1. taķsım-i derecāt-ı burc-ı sereṭān

15^a

1. ikinci vech üzerine Zührenüñ nazarı burc-ı sereṭāndan

2. Hekīm Ebū Maşer eydür bu vechile toğan mevlūd ak beñizli olup çatık kaşlı, sürmeli gözli,
3. orta boylı, güzel sözlü ola. Göğsinde bir beñi ola. Çiçek marazından havf vardır. Ğāyet
4. içi bāzārlı olup her nesneyi içinde şaklaya. Dürlü dürlü hāle gire ammā giderek
5. ʿālī mertebeye irişüp saʿādete yitişe. Evāsıṭ-ı ʿömrinde bir belāya dūş ola soñra hālaş
6. ola. **Mālī** evi esed ve Şemsdür. Geçinmesi güzel ola, mālā zahmet ile vāşıl ola, ticāretinde

7. eline nesne gire. Deryā seferinde fāide göre. **Ƙardaşları ve hareketi** evi sünbüle ve °Uṭāriddür.
8. Ƙardaşları olup lâkin anlarıñ sebebi ile belā çeke ve anlardan çok fāide görmeye. Ecnebiler
9. ehlinden nāfi° ola. Āḥir °ömrinde anlardan ayrıla. **Babası ve emlāki** evi mizān ve Zühredür.
10. Babasına ve anasına mübārek ola. Babası şan°atından gayrı şan°at tuta. **Sürürü**
11. **ve evlādı** evi °akreb ve Merriḥdür. Ekşer evlādı dişi ola ve anlardan çok ḥayr ve bereket göre
12. ve daḥı evlādı şālīḥler ola ve cāriyeden bir oḡlı ola, yetim beslene. **Maraızı** evi Ƙavs
13. ve Müşterīdür. Ekşer maraızı ruṭūbetden ve balḡamdan ola. Bögrek ağrısından ḥavf
14. vardur. Tuzlı yimekten ḥazer eyleye. °Avreti ve şirketi evi cedī° ve Zühaldür. Üç
15. °avret ala. °Avret sebebi ile māl ödeye ve °avretlerden ḡam çeke ve bir cāriye aşı
16. °avretten bir oḡlı toḡa, andan çok nef° göre. **Ƙorḡusı ve mevti** evi delv ve Zühaldür.
17. °Ömri uzun ola. Sebeb-i mevti göḡüs ağrısından ve ƙarın ağrısından ola, ƙabz-ı nesneler
18. mizācına nāfi° ola. **Seferi** evi ḥūt ve Müşterīdür. Çok seferler ide, eyü seferi
19. ƙıble tarafına ola. Deryā seferi ƙara seferinden eyü ola. **Saltanatı ve °ameli** evi
20. ḥūt ve Merriḥdür. Umūrında iḡdām üzerine olsa ve her ne murād iderse
21. işleye. Pādişahlar ve ekābir yanında muḡarreb ola ve anlardan nefi°ler göre.
22. **Recāsı ve sa°ādeti** evi sevr ve Zühredür. Her ne recā iderse eline gire ve cemī°
23. dostları buña muḡtāc olalar, bu anlara muḡtāc olmaya. **Düşmeni** evi cevzā ve °Uṭāriddür.
24. Bir ḡayet ḡabiş düşmeni ola, buña yaramazlığı toḡına. Ḥuşūmet itdüḡi tātifenüñ içine

25. girmekden h zer eyleye. Ey  güni işneyndür, yaramaz güni erba  dur. Bir h kim üzerine girürse t ra sağ  arafına.

15^b

1. ikinci vech üzerine  Ut rid   nazarı burc-ı seret andan

2. H k m Eb  Maşer eydür bu vechile toğan mevl d    il ve zek  ola,  iffet üzerine ola.

3. Haf f 'l-beden ola, baldurları ince, fıkhıha ve hendeseye ve dağı ince dak  k  an atlara

4. m il ve t lib ola. Em neti ve diy neti ve z hdi ola. Hac itmek na  b ola,  az  na  b ola.

5.  azabı ve  ayreti  ok ola. Her kimse bu a  ased ide, d  im  sa  adetde ve ni metde ola.

  ir   mri

6. evvelinden ey  ola. **M l ** evi esed ve  emsd r. M l   ok ola; ev sı -ı ömrinde  ok m klere

7. m lik ola ve zira  ti seve. ** arda ları ve  areketi** evi s n  le ve  Ut ridd r.  areketi beyne beyn ola.

8.  arda larından  ok m ntefi  olmaya belki anlar cihetinden  arar  eke, mecr  h ola.

Babası ve eml ki

9. evi m z n ve Zühredür. Babasını anasından evvel defn ide eger anlardan m r   yirse

10. kendüye  almaya ve bu kimesne m lını kend yi sevmeyenlere vire. **S r n  ve evl d ** evi   kreb ve Merri  d r.

11.  ok kızları ola ve bir c riyeden bir oğlı ola ve evl dını  birisini yavı  ıla. **Mara ı** evi  avs

12. ve M   ter  d r. G ğ s ağrısından ve me  ne ağrısından mu  tarib ola belki andan hel k ola.

13. Her fa ılda  erbet i meye mu  t d ola.  ok elemden  al   ola. ** avreti ve  irketi** evi ced 

14. ve Z   ald r. Dört  avret ala ve ni  yla mu    ereti seve ve birisinden mir   yeye l kin

6. peygamberi ziyâret ide. Şalla'llâhu  aleyhi ve sellem. Çok zahmet çekici ola. Eline gireni aşla
7. şaklamaya.   mri tav l süre. R zg rdan çokça cef  göre l kin so n  hayr ola. **M l **
8. evi esed ve Şemsdür. M l  az ola. Evvel   mrinde her ne kadar ya arsa m l  ziy de ola.
9. Elinden bir nesne çıkarsa eline zahmet ile gire. **Kardaşları ve hareketi** evi s n b le ve     ridd r.
10. Erkek karda larından  okluk nef  görmeye, kız karda ları a na hayırlı ola. **Babası ve eml ki**
11. evi m z n ve Zühredür. V lideyninden çok m ntefi  ola l kin anlardan ayrıla. Kendü anası südinden
12.  ayrı s dle beslene eger anlardan m r   yirse  almaya. To du u ev şarab olup ğayrı eve gire.
13. **S r n  ve evl d ** evi   kreb ve Merri d r. Ekşer evl d  kız ola, c riyeden bir oğlı ola andan çok
14. nef  göre. **Mara ı** evi  avs ve M    r d r. Bal amdan ve ru  betden  avf vardur b rid-i r   b yimeklerden
15.  azer ide ve her hafta  ay  eyleye, külli n fi  ola.   vreti ve     ki evi ced  ve Zühaldür.     avret
16. ala, evvelkisinden hayr görmeye; s  irinden de çok hayr görmeye, m l n  yeyeler,   krin itmeyeler.
17. **Kor us  ve mevti** evi delv ve Zühaldür. Delv ve Z   al olan senede bir   z m mara dan  avf
18. vardur. Sebeb-i mevti göğüs ağrısından ve  ar n ağrısından ola. B rid nesnelerden  ak na.
19. **Seferi** evi   t ve M    r d r. Çok sefer idici ola. Kıble  arafına sefer iderse çok

20. hayr göre. **Salṭanatı** ve ʿameli evi ḥamel ve Merriḥdür. Ġāyet muḳdim ola pādiṣāhlar yanında hayrı

21. ola. Çok nesne eline gire. Şanʿat ḥıdmetden yegrek ola. **Recāsı** ve saʿādeti evi sevr

22. ve Zühredür. Her ne recā iderse eline gire ve bir celīlūʾl-ḳadr kimesne_cānibinden

23. bir saʿādete yitişe. **Düşmeni** evi cevzā ve ʿUṭāriddür. Düşmenleri çok ola

24. lâkin ʿitibār itmeye, Ḥaḳ Teʿālā bunı anlaruñ üzerine manşūr ide.

25. Eyü günü işneyndür yaramaz günü erbaʿāʾdur, Allāhu ʿālem.

16^b

1. taḳṣīm-i derecāt-ı burc-ı esed

17^a

1. evvelki vech üzerine Zühālūñ nazarı burc-ı esedden

2. Hekīm Ebū Maʿşer eydür bu vechile toğan mevlūd buğday eñlü ola, yüzinde bir ʿalāmet ola, uzun

3. boylı ola; alnı vāsiʿ, kaşları çatık ola, seriʿül-hareke ola. Uyluğında yā kılında bir ʿalāmet ola.

4. Deniʿ- ʿab olmaya. Halk-ı ʿālemūñ muşālihiñi kazā idici ola. Eyü sözi seve. Ulūlara ve pādīşāhlara

5. muşāhib ola ve anlardan çok fāʿideler göre. Āhir ʿömrinde mā-beynlerinde muḥabbetleri ola. Evvel ʿömrinde

6. ve ʿāhir ʿömrinde maʿiṣeti eyü ola. Oğlancuklığında ğarqdan ḥavf vardur. **Māl**ı evi sünbüle

7. ve ʿUṭāriddür. Ululardan eline vāfir māl gire ve dahı ḥarcına ziraʿātden çok fāʿide göre.

8. **Ḳardaşları** evi mīzan ve Zühredür. Dişilerden fāʿide göre, erkekleri ḥased ideler

9. ve sırrını fāş ideler. **Babası** evi ʿaḳreb ve Merriḥdür. Babası ve anası bunı ğayet seveler

10. vesāyir ḳardaşları üzerine tafḍīl ideler. Āhir ʿömrinde milk ala. **Sürür**ı ve evlādı

11. evi Ḳavs ve Müşterīdür. Erkek oğul olup andan fāʿide göre. Āhir ömrinde ve ekābire

12. muḥālaṭa üzerine ola. **Marażı** evi cedī ve Zühaldür. Küçükliğinde çok maraşa

13. mübtelā ola, ekşer maraşı başından ve gözinden ola. ʿAvreti ve **şeriki** evi delv ve Zühaldür.

14. Çok nikāḥ ide ve anları pek seve ve birisiyle ḳanāʿat itmeye ve bir ʿavreti aldayup mālını

15. yeye. Şirket ve kefālet aña nāfiʿ olmaya. **Ḳorkusı** ve **mevti** evi ḥūt ve Müşterīdür. Sebeb-i mevti

16. mesāne zaḥmetinden ola. Otuz toḳuz yaşında bir ḥavf vardur eger ḥalaş olursa

17.   mri  av  l süre. Bir senen  n ki      i   t ve M           l    yıldan       üzerine
18.   l ve da                          varmaya. **Seferi** evi       ve Merri     . Irak yirlerde
19. sefer ide ve           göre. Kara seferi ey     l. **Sal      ve      ** evi      ve Z    
20. d  r. Sult  n yanında bir t             f vardur ve bir         g     . **Rec    **
21. evi cevz   ve           . Her ne isterse eline gire. R  y ve tedb    i mesm       l.
22. Her ne   adar ya  arsa devleti ziy       l, fak    r olmaya.
23. evi ser     n ve         . D                l amm  
24. zarar idemeyeler,      Te                  man    r eyleye. Ek    r
25.        a           l. Ey   g    i          yaramaz g    i           

17^b

1. ikinci vech   zerine M           n     i burc-1 esedden

2.        Eb   Ma     r eydür bu vechile      n mevl    a   be         l, g    i ahvel olmak  da c        .
3.                 l, ince incikli   l. Gice       i ise                 l, g             
4. ise yum                l.      yiyici   l, g       l. Bileginde bir yara   l y   beş   l.
5.          y   ba    da bir           l. T     r       l kimseden           . Her kimseden
6. ma         bit    . G    dege ve si  r te     r ide. K             g      olmak  dan     f vardur.

M    

7. evi s         ve             . Ululardan m     eline gire. Elinden        m     eline girmeye,
8. ill   zahmet ile. **           ve         ** evi m     n ve Z        .                   f       g       .
9. Belki ba           yaramaz     göre ve            s           anlardan ayr    . **Bab     ve em       ** evi        

10. ve Merrihdür. Babasına ve anasına sevgülü ola. Toğdığı ev şarab ola, ğayrısını yaya ve ehl-i
11. beytine ba  ola. **S r r  ve evl d ** evi  avs ve M   ter d r. Evl d cihetinden çok m ntef  
12. olmaya, belki hiç evl d  olmaya olursa da k   kliginde hel k  avf  vardur.
13. **Maraz ** evi ced  ve Z   ald r. Ekşer maraz  veca -y   albden ola. Miz cına  ar ret   lib ola.
14. Her fa  lde muv f      rbeti içmek m n sib ola. ** avreti ve   r ki** evi delv ve Z   ald r. Bir niçe
15.  avret ala,   yet cim   ola. Bir  avret   le ile m l n  ekl eyleye. Şirket n fi  olmaya.
16. ** or kus  ve mevti** evi   t ve M   ter d r. Bir y l n    li i ki   t ve M   ter  ola ol yılda
17. ish lden vey   ud dem r yarasından  avf vardur. **Seferi** evi  amel ve Merrihdür.   ble
18. c nibine sefer m n sib ola.  ara seferi dery  seferinde n fi  ola. Bir ulu kimesneden
19. seferinde f  ideler göre. **Sal tanat ** evi   vr ve Z   red r. Eger p di   ha vey  bir b y k kimesneye
20. mu  arin olursa hazır  zerine ola andan amma     beti ey  ola. **Rec s  ve sa   deti**
21. evi cevz  ve     ridd r. Her ne   leb iderse eline gire ve yaşadukça ni meti ve sa   deti ziy de ola.
22. Dostlar n n cem  sin n  sevg lisi ola. A    b  kendüye mu  t c olalar, ol onlara mu  t c
23. olmaya. Derece-i   liyyeye irişmek     r n da ola. **D   meni** evi sere   n ve   amerd r. Düşmenleri ola l  kin
24. zarar itmeyeler,     Te        zerlerine man   r ide.   yet yak n olan kimesne   ad s  ola. Ey  günü e  addur,
25. yaramaz günü işneyndür. Bir    im   zerine girse sa   arafına  ura. Hil li g r rse er kişi y zine nazar ide

18^a

1. üçüncü vech üzerine Merrihüñ nazarı burc-ı esedden

2. Hekīm Ebū Maşer eydür bu vechile toğan mevlūd kızıl ve aq renkli ola, gözi şehlā ola, yüzinde

3. bir ʿalāmet ola ve gögsinde ve karnında dağı bir ʿalāmet ola. Yüzi büyük ola, boynı ve kolları ğalīz

4. ola. Hācet revā idici ola. Latīfeyi ve oynı seve. Küçükliginde mehīb ola ve büyükliginde celīm

5. ola. Pādişāhlara ve büyük ādemlere muşāhib ola ve bunlardan çok hayr göre. Ğāyet eyü hāl

6. üzerine ola. Yā demür yarasından veyā od yanığından havf vardur. Küçükliginde ğarkdan

7. havf vardur. Otuz yaşında havf vardur eger kurtılursa toksan yaşına vara.

8. **Mālī** evi sünbüle ve ʿUtāriddür. ʿAvret t̄āʿifesinden çok rızklar eline gire. Ehlinden ve

9. akrabasından çok belā göre. Ziraʿātden çok fāide göre. **Ķardaşları ve ħareketi** evi mīzān ve Zühre

10. dūr. Erkek Ķardaşlarından çok fāʿide görmeye, dişi t̄āʿifesine sevgülü ola ve kendüsinden

11. çok nefʿ göreler. **Babası** evi ʿakreb ve Merrihdür. Babasınıñ ve anasınıñ sevgülisi ola.

12. Küçükliginde ikisinden birisini yavı kıla ve mīrāş yeye lākin elinde Ķalmaya. Vaṭanından

13. gidüp yine gele. **Sürürı ve evlādı** evi Ķavs ve Müşterīdür. Erkek oğlandan çok behremend

14. olmaya. Tāzeliginde ve büyükligidin çok evlādı ola. **Marażı** evi cedī ve Zühaldür. Ekşer

15. marazı şafradan ve harâretten ola ve baş ağrısından ola, her faşılta münâsib şerbet
16. içe. **‘Avreti ve şerîki** evi delv ve Zühâldür. Çok nikâh idici ola ve yine müfârekat ide.
17. Gâyet gayûr ola şirket ve zamân yaramaya. **Korkusu ve mevti** evi hût ve Müşterîdür.
18. Sebeb-i mevti ishâlden ola. **Seferi** evi hamel ve Merrihden. Kendü yirinden gayrı vilâyete gide
19. ve seferinde hayrlar göre. Çok düşler göre lâkin unuda. **Saltanatı ve ‘ameli** evi şevr ve Zühredür.
20. Selâţine ve ulu kimesnelere muşâhib ola ve anlardan çok fâideler göre. Bir yalan nesne
21. isnâd ideler lâkin hâlâş bula, zararın görmeye. **Recâsı ve sa‘âdeti** evi cevzâ ve ‘Uţâriddür.
22. Her ne murâd idinürse eline gire. Rây ve tedbîri maqbûl ve mesmû‘ ola. Her ne kadar ‘ömri uzun olup büyürse hayrı
23. çok ola. Dünyadan fakrla gitmeye ve ahir ‘ömri evvelinden hayırlı ola. **Düşmeni** evi sereţân ve Kamedür. Düşmenleri
24. ve hasûdları çok ola ki lâkin zararları olmaya ve Hâk Te‘âlâ üzerlerine manşûr ide. Ekser ‘âdası kendüye yakın kimseneler
25. ola ve ekser ‘âdası ‘avretler ola. Eyü günü eḥaddur, yaramaz günü işneyndür ve Allâhu ‘âlem bi’s-şavâb.

18^b

1. taḳṣīm-i derecāt-ı burc-ı sünbüle

19^a

1. evvelki vech üzerine Şemsüñ nazarı burc-ı sünbüleden

2. Hekīm Ebū Maşer eydür bu vechile toğan mevlūd aḳ beñizli ola, şaḳalı güzel ola, şaruya

3. mā'il ola. Başı ve gözi küçük ola. İki ḳolunuñ birinde bir ʿalāmet ola ve yüzinde ʿalāmetler

4. ola. Kitābeti ve ʿilmi seve. Hülḳı güzel ola ve mürvetli ola ve ziyneti ve ince işleri seve. Ekābirden

5. ve ulu kimselerden fâ'ideler göre.   mri uzun ola. Halku n ma b l  ola amm   ok a zahmet  eke.
6. Küçükliginde  ark  olma dan  avf vardır.   hir   mri evvelinden ey  ola. **M l ** evi m z n ve Zühredür.
7. Ar  cihetinden m ntefi  ola. Bir  an at   oyup bir ğayrı  an ata meyl ide ve bir ulu  atundan
8. nef  göre. ** arda ları ve  areketi** evi  akreb ve Merri d r.  arda larının  üyesinde  o  geçe. Anlardan
9. ayrılma  da vardır ve anlar cihetinden zahmet çeke. **Babası ve eml ki** evi  avs ve M   ter d r. Babasından
10. ve anasından çok nef  görmeye ve k   kliginde ikisinden birisini yavı  ıla ve m r  ların yeye
11. ve l kin b    kılmaya ve olduğu evi  ar b olup ğayrı ev bin  eyleye. **S r r  ve evl d ** evi ced 
12. ve Z   ald r.  ocal k zamanında bir oğlı  o up andan çok nef  görüp rahata irişe.
13. Eger evvel evl d  dişi olursa fevt olup ves yir evl d  cihetinden  am  i vehm çeke
14. ve c riyeden bir oğlı ola. **Mara  ** evi delv ve Z   ald r. Ve bir veca ından  avf vardır.
15.  ukneler n fi  ola, her faşılda muv f    erbetler i e.   vreti ve  er ki evi   t ve M   ter d r.
16.     avret ala birisi ile  ayet  u  met üzerine ola. ** ork us  ve mevti** evi  amel
17. ve Merri d r. Dem r yarasından ve yürek ağrısından  avf vardır. Yigirmi yaşında  avf
18. vardır şavarsa kır  yaşında bir  avf vardır şavarsa ömri  av l süre. **Seferi**
19. evi  evr ve Zühredür.   yet  rak yerlere sefer ide, yine gele. Çok m l eline gire bir ulu
20.  atundan yol yoldaşından  avf vardır. **Sal anat  ve  ameli** evi cevz  ve     ridd r.

21. Bir sultāndan ana eza irişmek ihtimālî vardır. Pādişāhlar hıdmetinden ictināb idüp
22. şanˆata meyl ide. **Recāsı ve saˆādeti** evi sereṭān ve Kāmerdür. Murādātınun baˆzısına
23. vāşıl ola, dostlarına muhib ola. Seferlerde saˆid ola aşhābı
24. cihetinden. **Düşmeni** evi esed ve Şemsdür. Kendü ehlinden ˆadūları ola.
25. Sultāndan ḥavf vardır. Eyü günü erbaˆāˆdur yaramaz günü eḥaddur.

19^b

1. ikinci vech üzerine Zührenün nazarı burc-ı sünbüleden

2. Hekīm Ebū Maˆşer eydür bu vechile toğan mevlūd aḳ beñizli ola, güzel ola, badem gözli ola.
 3. Orta boylı ola, saçı kara ola, lehv ü luˆbu seve, lezzete ve zevke māl ola. Evvel ˆömrinde gögsinde
 4. bir ˆalāmet ola. Başında küçüklüğünde bir ˆalāmet ola. Āhir ˆömri evvelinden eyü ola.
- Tāḳatı
5. irişmeyen nesnelere ˆazīmet eyleye. Hıllı güzel ola, emānet ve mürüvvet şāhibi ola.
 - Hıḳd ü ḥased
 6. olmaya. Kendi yirinden ḡayrı yirde beslene. Yigirmi yaşında bir ḥavf vardır şavarsa otuz
 7. yaşında ḥavf vardır şavarsa seksen yaşına vara. **Māl** evi mīzān ve Zühredür. Evvel
 8. ˆömrinde māl tahşīlinde çok saˆy eyleye lākin kendüye ḳalmaya. Rızḳını minnetsiz yeyeler.
 9. **Ḳardaşları ve ḥareketi** evi ˆakreb ve Merriḥdür. Ḳardaşlarından çok nefˆ görmeye.
 - Aḳrabasından
 10. ecnebī ḡayırlı ola. Evvel ˆömrinde çok ḥareket iderse bī-hüde zaḥmet çeke, fāˆide görmeye.

11. **Babası ve emlâki** evi kavş ve Müşterîdür. Babasından ve anasından fâ'ideler göre, anlara
12. mübârek ola. Bundan çok nef' görelər, ikisinden de mîrâş yeye. **Sürûn ve evlâdı** evi cedî
13. ve Zühaldür. Dört oğlu beş kıızı ola, ba'zısı 'ömür süre ve ba'zısı fevt ola
14. ve ba'zısından rızk müyesser ola ve ba'zısı cihetinden zahmet çeke. Marazı evi delv
15. ve Zühaldür. Ekşer emrâzı bürüdetden ola. Evvel 'ömrinde bir bâtinî
16. marazdan havf vardır. **'Avreti ve şerîki** evi hût ve Müşterîdür. Üç 'avret veyâhud
17. beş 'avret ala ve birisinden mîrâş yeye. **Korkusu ve mevti** evi hamel ve Merrihdür. Bir senenüñ
18. ki tâli'i hamel ve Merrih ola ol senede şiddetden havf vardır veyâhud demür
19. yarasından veyâhud bedeninde bir maraz peydâ olmakdan veyâhud bir hâkim önine varup
20. soñra necât bula. **Seferi** evi şevr ve Zühredür. Sefere mâ'il ola. Eyü seferi mağrib nâhiyesine ola ve bir seferinde
21. bir müşkile düş ola soñra halâş bula. **Salṭanatı** evi cevzâ ve 'Uṭâriddür. Hıdmet itmekden kendi hâlinde
22. olmak nâfi' ola eger hıdmet iderse zahmet çeke. Ticâret muvâfık ola. **Recâsı** evi seretân ve Kâmerdür. Her ne recâ
23. iderse zafer bula. Dostları çok ola ve her kanķı dost dostlık iderse müntefi' ola lâkin şadâķatı 'adâvete
24. münķalib ola ve her düşmenine ğâlib ola. **Düşmeni** evi esed ve Şemsdür. Nâr-ı 'amelini veyâhud hıdmet üzerine olup gök
25. gözli olan düşmenden hâzer üzerine ola. Eyü günü erba'â'dur yaramaz günü eḥaddur, Allâhu 'âlem.

1. üçüncü vech üzerine ‘Uṭāridūñ nazarı burc-ı sünbüleden

2. Hekīm Ebū Maşser eydür bu vechile toğan mevlūd buğday eñlü ola. Halkı güzel, dili tatlu ola.

3. Edebi ve şi‘ri ve ‘ilmi seve. Muḥāsib ve kātib ve mühendis ve zekī ola. Bir uyluğında bir ‘alāmet ola ve bir ayagında

4. köpek ısırtmasından bir yara ola ve ekābir ve eşrāf ve ‘ulemā yanında ḳadr ola rüzigārı hoşlıgıla geçüre.

5. Halk buña muḥtāc ola bu anlara muḥtāc olmaya. Yigirmi yaşında ḥavf vardur eger geçürürse kırk yaşına

6. veyā ṭoksan sekiz yaşına vara. **Mālī** evi mīzān ve Zühredür. Elli bir yaşına girdüğü zamanda

7. kemāl-i vüs‘ata irişe ve daḥı kendi rāy-ı meşveresiyle bir ḳavme baş ola. **Ḳardaşları**

8. evi ‘akreb ve Merriḥdür. Ḳardaşları ola ve lākin anlardan fā‘ide görmeye ve evvel ‘ömrinde anlardan ayrıla

9. ve daḥı altmış dört yaşına varduḳda bir yire gide, anda eline eyü rızḳ gire ve çok fā‘ide göre.

10. **Babası** evi ḳavs ve Müşterīdür. Babasına ve anasına mübārek ola ve anlardan mīrās yeye. Bir niçe

11. müddet bunlardan ayrıla ba‘de yine bulıṣa. **Sürürı ve evlādı** evi cedī ve Zühaldür. Beş kızı üç erkek

12. oğlu ola ve bir oğlu şālīḥ olup anuñ sebebi ile niçe ‘izz ü rif‘ate irişe ve çok ḥayr ü bereket

13. göre. **Marażı** evi delv ve Zühaldür. Marażı bürüdet ve rutübet ve balgamdan ola evvel ‘ömrinde bir mühlik

14. marazdan hālās bula. Bārid nesneler yimekten hāzer ide. °Avreti ve şerīki evi hūt ve Müşterīdür.

15. °Avret tā'ifesinden müntefi° ola, huşūşā cāriye aşlından ve çok rızķ eline gire. Andan °ömri

16. altmış sekize varduķda havf vardur. Korkusı ve emlāki evi hamel ve Merrihdür. Bir senenüñ ki tālīci hamel

17. ve Merrih ola ol senede bir °aẓīm pādişāhdan havf vardur, ba°zı söz naķl olunmak sebebi ile.

18. **Marazı** evi şevr ve Zühredür. Eyü seferi mağrib tarafına ola ve kara seferi deryā seferinden eyü

19. ola. Otuz sekiz yaşına başduķda eline vāfir rızķ gire ve bir şerīk ile sefer itmekden hāzer ide.

20. **Salṭanatı** evi cevzā ve °Uṭāriddür. Pādişāhlara hıdmet nāfi° ola ve ol sebeb ile devlete

21. ve °izzete irişe. Kırķ beş yaşına girdükde şāhib-ķalem olan kimseneden ğayrıya hıdmet

22. eylemeye, ķurı zahmet çekmiş olu[r]. **Recāsı ve sa°ādeti** evi sereṭān ve Kāmerdür. Çok recāsı ve murādātı ola ve her murād

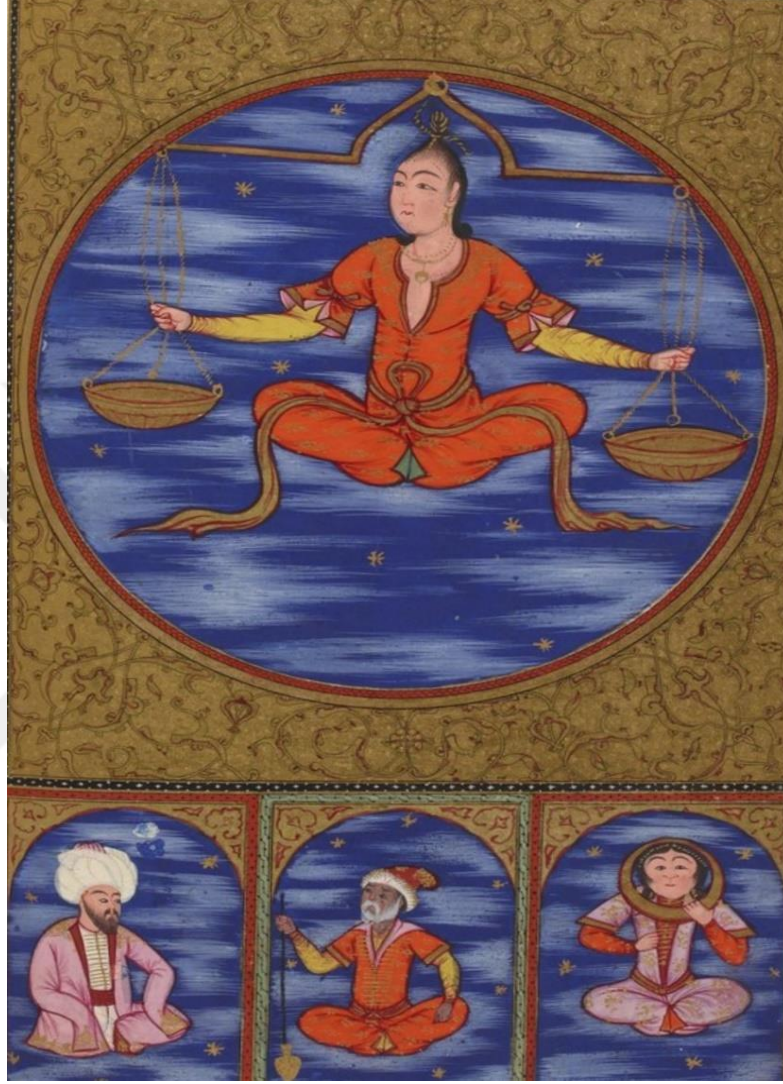
23. idindügi nesneye vāşıl ola. Dostları çok ola. Birisintüñ dostlığı zāhirde ola ma°nide olmaya. Pes

24. her ķişıyi dost şanup i°timād itmeye, ķardaşı da olursa. **Düşmeni** evi esed ve Şemsdür. Düşmenleri çok ola

25. ve ekşer düşmeni ehlinden ķoñşılardan ola, anlardan hāzer üzerine ola. Eyü ğüni erba°ā°dur, yaramaz ğüni aḥaddur.

20^b

1. taḳṣīm-i derecāt-ı burc-ı mīzān

21^a

1. evvelki vech üzerine Ḳamerüñ naẓarı burc-ı mīzāndan

2. Ḥekīm Ebū Maʿşer eydür bu vechile toğan mevlūd laṭīf berrāk yüzli ola, burnı uzun ola
3. ve barmaklar dahı uzun ola. Başında yâ arkasında bir ʿaybı ola çok fikirli olup söz gelecı şaḥibi

4. olup kelimâtı muhkem ola. °Asker seve. Akrânına °âlî ola, yaşadukça kıdri de ziyâde ola. °Ömri uzun

5. olup dirliği eyü ola. Evāsıṭ-ı ʿömrinde müzāyaka ve şiddet göre, baʿde āḫir ʿömrinde mertebesi ʿālī

6. ola. **Māl** evi ʿaḳreb ve Merriḥdür. Ticāretten fāʿide göre. Beg kısmından ve sipāh kısmından evvel

7. ömründe merzûk ola. **Kardaşları ve hareketi** evi kavs ve Müşteridür. Kardaşlarından çok fâide

8. görmeye; ana ayrı bir kardaşından zarar göre. Babası ve emlâki evi cedî ve Zühaldür.
Toğduğı

9. ev harap ola ve dağı anası südiyle beslenmeye ve babasından mirās yeye, telef ide.

Sürûr

10. **ve evlādı** evi delv ve Zühaldür. Küçüklüğünde bir oğlu ola, çiçek marazından havf vardır, eger dişi

11. olursa yaşamaya. Maraḫı evi ḥūt ve Müşterīdür. Bürüdetden çok maraḫa mübtelā ola.

Faşd

12. nāfi° ola ve her faşilda şerbet içe, nāfi° ola. °Avreti ve şeriki evi ħamel ve Merriħdür.
Üç °avret

13. ala ve kız oğlanlara mārīl ola ve bunlar sebebi ile baʿzı söz gelecı ola. Şirket yaramaz, yalıñuzlık

14. eyü ola ve bir ʿavrete ulaşa ki ğayrı lisān bile andan çok nefʿ göre. **Korkusı ve mevdi**
evi sevr

15. ve Zühredür. İki def'a mevt tabağasına vara. Otuz yaşında bir hıavf vardır bel ağrısından

16. eger kırtılursa ömri tav l süre. Seferi evi cevz  ve  U aridd r. Sefer ide yine t z gele ve seferinde

17. eyü dīndar ādeme yoldaş ola ve dağı hac ide ve seferinde hayrlar göre. **Salṭanatı** evi seretān

18. ve Kamedür. Ekābir katında kelāmı mesmūc ola. Bir töhmet ile tutulmak ihtimāli vardır

19. sonra halaş ola. Hıdmet yaramaya, şanat nāfi ola. **Recāsı ve saādeti**

20. evi esed ve Şemsdür. Recāsı ve ümīdi gayet çok ola gayet zahmet ile murādına

21. ire. Dostlarını sevicı ola. **Düşmeni** evi sünbüle ve Uṭāriddür. Bir kul aşlı

22. olan düşmenlik eyleye. Kitābet ve hisāb ehlinden hazer ide

23. ammā Haḫ Teālā muin ola, anlara gālib ola. Eyü günü cumā ola yaramaz

24. günü sebtür. Akıḫ ḥātem ṭaḫına, gāyet kendine nāfi ola

25. ve bir ḥākim üzerine girürse sağ ṭarafına ṭura, Allāhu ālem.

21^b

1. ikinci vech üzerine Zūḫalūñ nazarı burc-ı mīzāndan

2. Hekīm Ebū Maşer eydür bu vechile toğan mevlūd güzel cisimli ola, sözi güzel ola, yire çok

3. bakıcı ola. Küçük gözli ola, kılı çok ola. Cevmerd ola, ahlākı güzel ola, ihsān itmegi

4. ve dağı gülmek oynamak seve. Āḫir ömri evvelinden eyü ola. Alnında veyāḫūd uyluğında bir alāmet

5. ola. Buğday eñlü ola. Rahmı ola, emīn ve mütemen ola, güler yüzli ola. Tiz guşsa gele ve tiz rāzī

6. ola. Hacca vara. Başında bir yara ola. Şudan ve ḥadīdden ḥavf vardır. Āḫir ömrinde ālī mertebelere

7. ire. **Mālı** evi akreb ve Merrihdür. Eger mālı arasına ḥaram māl girürse çok mālı telef ola. Zāmān

8. ve şirket nâfi^c olmaya ve mîrâs eline gire. **Kardeşleri ve hareketi** evi kavs ve Müşterîdür. Erkek
9. kardeşlerinden çok nef^c görmeye, kız karınlaşların seve. Bir karındaşına bir zarar ihtimâli
10. vardır. **Babası ve emlâki** evi cedî ve Zühaldür. Anası südinden gayrı süd ile beslene.
11. Küçüklüğünde ikisini de defn eyleye. Ana babasından gayrı bir kimesneye dahı vara. Toğduğı
12. ev harap ola, gayrısını ala. **Sürûri ve evlâdı** evi delv ve Zühaldür. Evlâddan çoklık behremend
13. olmaya eger evvel evlâdı dişî olursa yaşamaya. Câriyeden bir oğlı ola andan çok
14. hayr ve bereket göre. **Marazı** evi hût ve Müşterîdür. Tîz kay^o idici ola. Harâretten ve kandan
15. bir veca^c ola. Sikencübin nâfi^c ola. Büyüklüğünde balgam ve rutûbetden havf vardır. **°Avreti**
16. **ve şerîki** evi hamel ve Merrihdür. Bir yaşlı °avret sihr ide, °avret tâ°ifesinden çok hayr görmeye.
17. Bir gayrı dil bilür bir °avret ala, andan nef^c göre. **Korkusu ve mevti** evi şevr ve Zühredür. İki üç
18. kerre mevte yakın ola, âhîr vefâtı bürüdetden ola ve dahı bel ağrısından. Bir senenüñ ki tâli°i
19. şevr ve Zühre ola ol senede bir °avretten zarar gelmekden havf vardır. **Seferi**
20. evi cevzâ ve °Uṭâriddür. Mağrib ve kıble tarafına sefer müvâfık ola ve kitâbet şan°atı muvâfık olup
21. çok fâ°ide göre. **Saltanatı ve hareketi** evi sereṭân ve Kamedür. Hükâm öñine çok vara ve ba°zı

22. emid itdügi nesnelere vâşıl ola. **Recâsı ve sa°âdeti** evi esed ve Şemsdür. Recâsı çok ola.

23. Dünyâdan gitmeye hattâ sa°âdet ve devletlere vâşıl olmayınca dehr-i murâd idindüğine vâşıl ola. Elli yaşına

24. girdügi zamânda bir °azîmü'ş-şân kimesneden °azîm fâ°ide göre. **Düşmeni** evi sünbüle ve °Uṭâriddür.

25. Bir kâtib yâ muḥâsib kimesneden zarar irişmek ihtimâli vardır. Eyü günü cum°a, yaramaz günü erba°â°dur.

22^a

1. üçüncü vech üzerine **Müşterînüñ nazarı burc-ı mizândan**

2. Ḥekîm Ebü Maşer eydür bu vechile toğan mevlüd şâfi beñizli olup bir mîḳdar şaruya

3. mâ'il ola. Kâmeti tamâm ola, güzel yüzli ola, kaşları ince ola, gözleri güzel ola. Ḥaḳḳa

4. mâ'il olup deyn ve emâneti ve mürüvveti muḥkem ola. Mâdâm ki kayd-ı ḥayâtdadur düşmenden ḥavf itmeye.

5. Her ḥuşûşda sözi üstün ola yaşadukça ḳadri ziyâde ola °âḳil olup iḥsân

6. itmegi seve ve mescid binâ itmegi ve muşḥaf kıra'at ve °ulemâ ile oturmağı seve. Ahlâḳı güzel

7. olup emîn ola. Kizb ü ḥarâma muvâfıḳ olmaya. Evvel °ömrinde ni°mete irişüp evâsıt-ı

8. °ömrinde zaḥmet ve ta°ab görüp âḥir °ömrinde devlete irişe. **Mâlı** evi °aḳreb ve Merriḥdür.

9. Eger mâlı içine ḥarâmdan bir aḳça girürse çok mâlı zâyî° ola. Ticâretten nef° göre

10. ve ḳuldan fâ°ide göre. **Ḳardaşları** evi ḳavs ve Müşterîdür. Ḳardaşları ola, bunu seveler;

11. bu da anları seve. **Babası ve emlâki** evi cedî ve Zühaldür. Babasına ve anasına mübârek

12. ola. Toḡduğı ev ḥarab olup gayrı ev yapa. Babasından mîrâş yeye ammâ bâḳî

13. kalmaya. **Sürûrî ve evlâdı** evi delv ve Zühaldür. Evvel   mrinde evlâdı ola, oğlı
14. oğulların göre. Evlâdı birkaç   avretten ola. **Mara  ı** evi h  t ve Müşteridür.
15. Ek  ser mara  ı ar  kasından ve b  grekden bal  gam sebebi ile ola. Bir   az  m
16. hastelik çeke l  kin   urtula. **  avreti ve   er  ki** evi   amel ve Merri  d  r. Cim  a
17. Çok idici ola.   Avret t    fesini seve. Çok si  hirler ide l  kin te'    r
18. itmeye.        avret ala. **Kor  kusı ve mevti** evi   evr ve Zühredür. İki def  a
19. mevte yakın ola,   eh  id ola. Sekiz ya  şında bir   avf vardur   urtılursa yetmiş
20. ya  şına gire. **Seferi** evi cevz   ve   U    ridd  r. Ba    d seferler ide ve çok   ayrlar göre
21. ve   ac ide. **Saltanati ve   ameli** evi seret  n ve   amerd  r.   Av  k  b-ı um  r     ayırlı ola. Bir nesneye
22.   a  d eyleye, eline gire ve   ed    ide şabr ide.     ir     mrinde külli ni  mete v    l ola ve p  di    hlardan
23. mertebe-i     iye eline gire. **Rec  ası ve sa    deti** evi esed ve Şemsdür.     ir     mrinde ek  abirden
24. ve m  l  kden f    ideler göre. **Düşmeni** evi s  n  b  le ve   U    ridd  r. D    meni
25.   ok ola amm  a üzerlerine g  lib gele. Ey   g  ni cum  adur yaramaz g  ni sebt  d  r, All  hu     lem.

22^b

1. taḳṣīm-i derecāt-ı burc-ı ‘akreb

23^a

1. evvelki vech üzerine Merriḥūñ nazarı burc-ı ‘akrebden

2. Ḥekīm Ebū Ma‘şer eydür bu vechile toğan mevlūd aḳ ve kızıl beñizli olup ve gök gözli ola.

3. Çatıḳ kaşlı ola. Her işde iḳdām idici ola. Ölümünden ḥavf itmeye. Tîz-tab° ola ve tîz

4. ğaḏab idici ola. Ehl-i İslāmı seve. Kendü ehlinden düşmenleri ola lâkin zafer bulmayalar.

5. Başında yarası ola, ayağında ve uyluğında bir °alâmet ola. °Avret cinsini ve oğlan

6. cinsini seve. Ğāyet  acele idici ola. Kend  nefesine m lik olmaya. Her kim ki bu a yaramazlık
7.  aşdın ide bunu  elinde ma   r ola. Bunu  t li inde arslan  ld rmek vardur.
8. **M lı** evi  avs ve M       r. Çok m l kesb ide.  arda ları evi ced  ve Z     r.
9. Ve  ullar ve  im retler almağa m  il ola. Bey   i  ir dan ve tic retten f  ide göre.  te e m   allik
10. olan  an atdan f  ideler göre ve çok m l kesb ide. ** arda ları** evi ced  ve Z     r.
11.  arda larının  b y  i ola ve anlara ey ligeri t  ına l kin anlar   krin itmeyeler. Kend den
12. evvel t  an  arda ı ola. **Babası ve eml ki** evi delv ve Z     r. Babasından ve anasından
13. f  ideler göre ve dağı bundan r   i gideler ve m r  ların yeye l kin kendü  azand  i  ala. Eml ki
14. v fir ola. **S r n ve evl d ** evi h t ve M       r. Evl d  çok ola ekşer erkek ola ba ı
15. evl dına g z dege eger evl dının  evveli erkek olursa andan çok sa  det göre.
16. Yedi erkek ve    kızı ola. **Mara ı** evi  amel ve Merri  r. Yürek ağrısından vey   ula 
17. ağrısından  avf vardur. Zehri pek te   r idici ola eger   reb  okarsa hem n   reb
18.  le. Ekşer emr  ı  ar retten y b setden ola her hafta  ay  itmek n fi  ola. ** vreti ve  er ki**
19. evi  evr ve Z  red r.  Avretler bunu pek seveler, şehveti   lib ola. Evvelki  avretten
20. f  ideler göre ve niçe  avrete   km ide ve bir c riyeden bir oğlı ola l kin ol c riyeden  avf üzerine
21. ola. Şirket ve z m n yaramaya. ** ork s  ve mevti** evi cevz  ve     ridd r. B grek ağrısından  avf vardur. Küçükliginde

22. bir yavuz marazdan havf vardır, yigirmi bir yaşını geçerse ömri   av  l süre. **Seferi** evi seret  n ve   amerd  r. Çok sefer ide. Bir memleketden bir memlekete

23. gide, belki bir d  nden bir d  ne gire. D  şinde çok nesne göre. **Saltanatı** evi esed ve   emsd  r. Padişahlara ve ek  bire v  ş  l

24. ola. Her   ank   ma  lahata taşıyın iderse sa   dete irişe ve bir cel  l  'l-  adr kimesneden çok nef   göre. **Rec  sı** evi s  n  le ve   U  aridd  r.

25. Her ne isterse irişe ve dostlardan çok nef   göre ve anlara i  s  n   t  k  na. **Düşmeni** evi m  z  n ve Zühredür. Ek  ser düşmeni   avret t   ifesiinden ola.

23^b

1. ikinci vech   zerine   ems   n nazarı burc-ı   akrebden

2. H  k  m Eb   Ma   er eyd  r bu vechile t  gan mevl  d   ız  la m  'il a   be  izli olup   ameti güzel ola.

3. Gözleri   ehl   ola a   m  '  -   n ola. İki g  z  n ortasında be  ni ola y     d baldurında ola.

4. G  gsi v  si   ola. Ya     be  izli ola. Yüzinde be  ni ola ve bedeninde bir   al  met ola. Sözi tatlu ola

5. ve cevmerd ola. Güler y  zli ola, m  r  vvetti ola. Dirligi g  yet güzel ola.   Ahir   mri evvelinden   ay  rl  

6. ola. Dem  r yarasından vey     d h  k  m    nine varma  dan havf vardır.   o  n   nec  t ola.

7. **M  al  ** evi   avs ve M    ter  d  r. Altun   a   a pek t  ta t    t-i b  ride m  l   a  ibi ola ve ehline

8. m  b  rek ola. A   a ta    ilinde h  le idici ola cem  '   ömrinde kimseye mu  t  c olmaya amm   bu  a

9. mu  t  c olalar. **  arda  ları ve hareketi** evi ced   ve Z    ald  r. Eger   arda  ları evinde bu  a n    r z    al olursa

10.   arda  larınu     illette del  let ider ve eger M    ter   ise ke  retine.   arda  larından çok f   ide

11. görmeye. Ecnebî karıdan yeg ola. **Babası ve emlâki** evi delv ve Zühaldür. Babasına ve anasına

12. mübârek ola ve mîrâsların yeye. Babasını evvel defn ide. Bināya ve ʿimārete mâʿil ola.

Evlâdı

13. evi hût ve Müşterîdür. Evvel toğan veledi reʿîs olup bir büyük âdem ola. Anuñ arkasından

14. kendüden bereketler göre. **Maraızı** evi hamel ve Merrihdür. Ekser maraızı başında ola. Ğâlib aña şafra ola.

15. Zıyķı'n-nefes havf eyleye. Yigirmi altı yaşında bir marazdan havf vardır lâkin necât bula.

16. ʿAvreti evi şevr ve Zühredür. ʿAvret tâʿifesinden nefʿ göre ve bunu gayet seveler. ʿÖmrinde

17. iki buçuk ʿavret ala. **Korkusu ve mevti** evi cevzâ ve ʿUṭâriddür. Yigirmi yaşında havf

18. vardır eger şavarsa otuz iki yaşında eger şavarsa otuz iki yaşında eger şavarsa ʿömri tavîl süre. **Seferi** evi sereṭân

19. ve Kamedür. Çok hareket ve sefer idici ola ve seferinde bir havf çeke. Oğlancuklığında sefer nâfiʿ ola.

20. Eyü seferi şimâl tarafına ola. **Salṭanatı** evi esed ve Şemsdür. Bir devlete irişe ehliyeti üzerine

21. hâkim ola. Bir pâdişahdan niʿmet ve ʿazîm saʿâdete irişe. **Recâsı ve saʿâdeti** evi sünbüle ve ʿUṭâriddür.

22. Dostlarına ve ehline mahsûd ola ve recâ itdügi nesneye zafer bula. **Düşmeni** evi mîzân

23. ve Zühredür. Düşmeni ğâyet çok ola velâkin bir zarara kâdir olmayalar. Bir düşmen pâdişâh

24. katında bir yaramaz söz söylemekden buña havf vardır ammâ necât vardır.

25. Eyü günü selâsedür, yaramaz günü erba'â'dur.

24^a

1. üçüncü vech üzerine Zührenüñ nazarı burc-ı 'Akrabden

2. Hekîm Ebü Ma'sher eydür bu vechile toğan mevlüd ak beñizli olup güzel ola.

3. Çatık kaşlı ola. Lehv ü lu'bı seve, gam götürmeye. Güler yüzli olup ahlâkı güzel ola.

4. Halk-ı 'âlemüñ maḥbûbı olup 'ömri uzun ola. Evvel 'ömrinde lezzeti ve sürûrı sevüp

5. hareketlerinde ceri ola. 'Âkıbeti fikr eylemeye. Demür ve âteş şan'atını seve. Ayağında veyâḥûd başında

6. bir 'alâmet ola. Bir celîlü'l-ḳadr kimesneden âḥir 'ömrinde sa'âdet ve 'izzet bula, kırk yaşına

7. irdügi zamânda. **Mâlî** evi ḳavs ve Müşterîdür. Evvel 'ömrinde mâl ṭaleb itmekde kehle ola.

8. Evâsıt-ı 'ömrinde bir ulu kimseneden mâl eline gire lâkin elinde nesne ḳalmaya.

Ḳardaşları

9. evi cedî ve Zühaldür. Ḳardaşları ola ve bu anlara musallaṭ ola ammâ soñra anlardan ayrılup

10. yine mülâḳat ide çok zamândan soñra. **Babası ve emlâki** evi delv ve Zühaldür. Eger gündüz toğmıṣ

11. olursa babası anasından evvel fevt ola ve eger gice toğmıṣ olursa anası

12. babasından evvel fevt ola. Toğdıḡı ev ḥarab ola, ḡayrı ev ma'mûr ide. Milk ü aḳâr

13. şāḥibi ola. **Evlâdı** evi ḥût ve Müşterîdür. Eger evvel evlâdı erkek olursa ḥavf vardır.

14. Eger dişi olursa anuñ sebebi ile çok ḥayr ve bereket göre. Ekser evlâdı erkek ola.

Maraḡı

15. evi ḥamel ve Merriḥdür. Ekser emrâḡı ḥarâretten ve yübüsetden ve baş ağrısından ve safradan ola.

16. Balğamdan ve ruṭūbetden ḥavf vardır. Qay° nāfi° ola, rahat bula. Bu ṭāli°li kimesneyi °aḳreb
17. şoksa °aḳreb helāk ola. °**Avreti** evi sevr ve Zühredür. Nisā tā°ifesini gāyet seve ve bir
18. °avretten ğam göre. Birkaç °avret ala, bir °avretle töhmet ideler. Ol sebep ile kendü memleketinden
19. çıka gide ve bir ḥākim öñine vara, bir °avretten ötüri. Ve şeriklik buña zarar ide. **Mevti**
20. evi cevzā ve °Uṭāriddür. Ṭāli°i cevzā ve °Uṭārid olan yılda bir marāzdan yā nekbetden ḥavf vardır.
21. Uyluğında marāzdan ve bögrek ağrısından ḥavf vardır. Ru°āfdan ḥavf vardır. Mevti kendü yirinden
22. ğayrı yirde ola. **Seferi** evi sereṭān ve Qamerdür seferinde °acele idici ola ve çok sefer ide. Bazı seferinde zarar da
23. ḥavf vardır. Eyü seferi mağrib ve kıble tarafına olundur. **Saltanatı** evi esed ve Şemsdür. Pādişāhlr katında
24. maḳbūl ola. Evvel °ömrinde āḫir °ömrine dek ni°metden ḥālī olmaya. Āteşe müte°allik şan°atlardan fā°ideler göre. **Recāsı**
25. evi sünbüle ve °Uṭāriddür. Her ne recā iderse zafer bula lākin ta°ab ve zaḥmetden soñra daḫı dostlarından fā°ide
26. görmeye. **Düşmeni** evi mīzān ve Zühredür. Düşmenlerden ḥavf vardır. Niçe ḳavm ile nizā° ide lākin anlara ğālib
27. ve her düşmene Ḥaḳ Te°ālā bunu ğālib ide.

24^b

1. taḳsīm-i derecāt-ı burc-ı ḳavs

25^a

1. evvelki vech üzerine ‘Uṭāridūñ naẓarı burc-ı ḳavsdan

2. Ḥekīm Ebū Maṣṣer eydür bu vechile toğan mevlūd buğday eñlürek olup berrāḳ ola. Ḳāmeti tamām

3. ola. Zārīf ola ve daḥı hey’etlü ola. Geç ğazab idici ola. Ehl-i fāzıl olanları seve. Aḥlāḳı güzel

4. olup tatlu dilli ola. Şağ yañağında bir beñi ola. Bu ṭālīḥ şaḥibi on sekiz yaşına varınca

5. rif’atde ola. Şoñra otuz iki yaşına tedennī ola. Bundan soñra günden güne devleti ziyāde olup

6. hayra iriſe.   mri hoſluęıla ve  izzetle ge e ve uzun uzak sefer ide ve  ahir ſeh id ola.
Hayrdan
7. ve ſerden  albinde olanı s yleye, ſa lamaya. **M alı** evi ced  ve Zühaldür. Tic reti seve
ve m r ſ
8. m lı eline gire ve ęayrı m l eline gire l kin ta addu  eyleye ve  ul  z d ide. ſan atdan
 ok
9. f  ideler göre. ** arda ları ve  areketi** evi delv ve Zühaldür.  arda ları ola ve bunu
seveler
10. ve  areketlerinde muv fi  ola.  alk  kerem üzerine ola ve ehline nec l ola. **Babası** evi
  t
11. ve M   ter d r. Cümle ma an ömri  av l s reler. Anasını evvel yavı  ıla ve m r ſ yeye
l kin kendüye
12.  almaya. **Evl d ** evi  amel ve Merri d r. Evvel evl d  dişi olursa  le,  almaya. Eger
erkek olursa
13. anu  sebebi ile sa  dete irişe. Ekşer evl d  erkekler ola. **Mara  ** evi  evr ve Zühredür.
Küçükliginde
14. mara dan  avf vardur. Ekşer  ar retten ve ſafradan ve  an ęalebesinden ola. Her
faşılda ſerbet i e
15. ve  atlu yimekten  azer ide.  a  ile urulma dan  avf vardur eger  urt lursa ömri  av l
süre.
16.  Avreti ve ſer ki evi cevz  ve    aridd r.   li inde     avret almak vardur, d rd ncisi
b kr ola.
17. ** orku u ve mevti** evi sere  n ve  amerd r. Sebeb-i mevti yürek ağr s ndan ola.
Küçükliginde ęar  olma dan
18.  avf vardur. Bir senen   ki   li i sere  n ve  amer ola ol senede  ar m lerden  avf
vardur.

7. Nebâtât kısmından müntefi° ola. **Ğardaşları** evi delv ve Zühaldür. Ğardaşları ola ammā fā°idelerin
8. görmeye ve anlardan °ömri uzun ola ve řefkatlı ola. **Babası** evi hūt ve Müřterīdür. Babasına ve anasına
9. mutī° ola, °āk olmaya ve bunun evlādını görmeyince dünyādan gitmeyeler ve anasından milk řāhibi ola
10. ve anası babasından evvel öle. **Sürürī ve evlādı** evi ĥamel ve Merrihdür. Ekşer evlādı erkek ola ve evladından
11. çok fā°ideler göre ve bir oğı ola ĥalk ortasında meşhür ola. °Ālī himmet ola. **Marağı** evi şevr ve zühredür.
12. Ekşer emrāđı şafradan ve baş ağırsından ve uyılıkları ağırsından ola. şuyıla hevādan elem göre. Boğazına
13. bir veca° °arız ola, soñra eyü ola. Her fařılda ĥan almak nāfi° ola. °**Avreti ve řerīki** evi cevza ve °Uťariddür.
14. Üç °avret ala eger evvelkisinden ayrılursa bir niçe °avrete ĥākim ola ve bağı °avretlerinden siħr ideler.
15. Ğorkusu ve mevti evi sereťān ve Ğamerdür. Tāli°i sereťān ve Ğamer olan senede ĥavf
16. vardır eger ĥurtılursa mālına zarar gele. Küçükliginde ĝarĥ olmaĥdan ĥavf vardır ammā
17. necāt bula. **Seferi** evi esed ve şemsdür. Eyü seferi mařrıĥ ĥarafına ola ve her nereye teveccüh
18. iderse ĥayr göre. Seferinde yoldařlarından ĥazer üzerine ola. **Salťanatı ve emlāki**
19. evi sünbüle ve °Uťariddür. Ekābirle tamām münāsebeti ola. Ūmīdi recāsı ĝāyet çok ola.
20. Bir nesne recā itmeye illā vāřıl ola ve °ađīm-i sa°ādete irişe ve mu°āmelesi ĝüzel

21. ola. Mu'āşeretden zarar görmek vardır. **Recāsı ve sa'ādeti** evi mīzān ve Zühredür.
22. Dostlarına sevgülü ola. Ğam ve guşşası az ola. Lehv ve ıtarabı seve. Evāsıı-ı 'ömrinde
23. sa'ādete irişe. Bir celīlū'l-ıqadr 'avret ciĥetinden derece-i 'aliyeye vāşıl ola. **Düşmeni** evi
24. 'akreb ve Merriĥdür. Düşmenleri çok ola ammā anlara ġālib ola. Ĥamele-i selāhdan üzerine ola.
25. Eyü günü ĥamīsdür, yaramaz günü şelasedür. Bir ĥākim üzerine girürse sağ ıarafına ıura.

26^a

1. üçüncü vech üzerine Züĥalūñ nazarı burc-ı kavşdan

2. Ĥekīm Ebū Maşser eydür bu vechile toġan mevlūd buġday eñlü olup ġüzel yüzli ve kıadd ü kıāmeti tam, himmeti bülend,
3. şāĥib-rāy ve tedbīri ve rıfķ u medāret ve zarāfet ola. Ehl-i 'ilm ve fażlı seve. Aĥlāķı ġüzel olup her
4. şedā'idden necāt bula. Boynı uzun ola. Her ġördüġine dıķķat ile nazır ide. 'Avret cinsini seve.
5. Kıuduz ıalamakdan ĥavf vardır. Uyluġında bir 'alāmet ola. Mekk ü ĥile şāĥibi ola. 'Ālī mertebeye
6. irişmeyince dünyādan gitmeye. **Mālī** evi cedī ve Züĥaldür. Ticāretten çok nef' ġöre. 'Āĥir 'ömrinde ekābirle
7. iĥtilāt eyleye. Zira'āt buña muvāfıķ ola. **Kardaşları ve ĥareketi** evi delv ve Züĥaldür. Kardaşlarından
8. fā'ide ġörmeye. İki adı ola. Kardaşlarından ĥavf vardır ki buña ezā eyleyeler. Kendü umūrında
9. keşl üzerine olup ġayrıların müşāliĥinde ikdām üzerine ola. **Babası ve emlāķi** evi ĥüt

10. ve Müşterîdür. Babasına ve anasına gâyet mutîc ola ve anlara mübârek ola. Bundan çok bereket

11. göreler. Oğlancuk iken birisi öle ve emlâki ola. **Sürûrı ve evlâdı** evi hamel ve Merrih'dür. Erkek

12. oğlları ola. Yedi erkek oğlu ve üç kıızı ola. Cümle on iki oğl gele. **Marażı** evi

13. şevr ve Zühredür. Emrażdan ma'âf ola. Ekser maraży balgamdan ve sevdâdan ola. **°Avreti ve şerîki**

14. evi cevzâ ve °Uṭâriddür. °Avretlerine sevgülü ola ve dahı üç °avret ala. Bu üç °avretten

15. ayrılursa bir niçe °avret ala. Korkusı ve mevti evi sereṭân ve Kamerdür. Ğarḫ olmaḫdan ḫavf

16. vardur veyâḫud bir yüksek yirden düşmekden ḫavf vardur. Eger kırtılursa emrâż-ı

17. bârîdden ḫavf vardur; kılıc ve istirḫâ ve irtî'âş gibi, elli beş yaşına girdügi zamanda.

Seferi

18. evi esed ve Şemsdür. Çok memleket seyr ide, görmediği yirler göre. Yol yoldaşlarından ḫavf

19. vardur. Eyü seferi maşrıḫ tarafına olandur. **Salṭanatı ve °ameli** evi sünbüle ve °Uṭâriddür.

20. Pâdişâhlar ve ekâbir ḫıdmeti kendüye müvâfıḫ ola. Kıl aşı bir kimesneden

21. ḫazer üzerine ola. **Recâsı ve sa'âdeti** evi mîzân ve Zühredür. Çok māl

22. recâsında ola lâkin ba'żısı eline gire ve dostlarından çokluk müntefi° olmaya.

23. Bâṭınları zâhirlerine olmaya. **Düşmeni** evi °akreb ve Merrih'dür. Düşmeni gâyet

24. çok ola ammâ zararları olmaya. Ḥaḫ Te'âlâ mu'îni ola â'dâsı üzerine.

25. Eyü günü ḫamîsdür, yaramaz günü şelâsedür. Bir ḫâkim üzerine girürse sağ yanına ṭura.

26^b

1. taḫsīm-i derecat-1 burc-1 cedī

27^a

1. evvelki vech üzerine Müşterinüñ nazarı burc-1 cediden

2. Hekīm Ebū Maşer eydür bu vechile toğan mevlūd aḳa mā'il nūr yüzli ola. Gevdesinde çok

3. kılı ola. Kelāmında acele idici ola. Muāşereti ve ilmi ve feşāḥati seve. Rāy ü tedbīr ve müdārā

4. şāḥibi ola. Çok sefer idici ola ve çok ta'ab çeke. Āḥir cömri evvelinden ḥayırlı ola. Fuḫalāyı seve.

5. Yigirmi yaşında havf vardur eger şavarsa kırk iki yaşında havf vardur eger kurtılursa toksan

6. yaşına vara. Ba°zılar eydür gözi şehlâ ola. Çatık kaşlı olup yüzinde iki beñi ola. **Māl**

7. evi delv ve Zühaldür. Otuz beş yaşına dek kılllet çeküp ba°de kemāl-i vus°ata irişe. Hayrı

8. çok ola ve rızkı vāfir ola. Taşra çıkmaya illâ kendü meşālihi içün çıka. **Kardaşları ve hareketi**

9. evi hüt ve Müşteridür. Kardaşlarını hep defn ide, anlardan soñra çok sağ ola. Devletleri

10. biribiri cihetinden ola. Çok hayra yetişe ve sa°adete vāşıl ola. **Babası ve emlâki** evi hamel

11. ve Merrihdür. Babasına ve anasına mübārek ola. Babası anasından evvel fevt ola ve mīrās yeye

12. lâkin kendüye qalmaya. Ana südinden gayrı süd ile beslene. **Sürürü ve evlâdı** evi şevr ve Zühredür. Āhir °ömrinde

13. evlād şāhibi ola ve birisinden sa°adet göre. Eger evvel evlâdı erkek olursa yaşamaya.

Maraşı

14. evi cevzâ ve °Utāriddür. Ekşer evcâ°ı rutübetden ve sevdâdan ola. İki kollarına veca° °arız olmak

15. vardur. Her faşılda münāsib şerbet içe, nāfi° ola. °Avreti ve şeriki evi sereṭān ve Kamedür. Bu ṭāli°

16. şāhibi nisâ ṭā°ifesine maḥbūb ola. Āhir °ömrinde anlardan külli muḥabbet göre. Bir niçe °avret ala,

17. hiçbirisiyle dā°im olamaya. **Korkusu ve mevti** evi esed ve Şemsdür. Bir senenüñ ki ṭāli°i esed ve Şems ola

18. ol senede aña külli havf vardur, bir ḥākimden veyāḥud zindāndan. **Seferi** evi sünbüle ve °Utāriddür.

19. Çok sefer idici ola. Belki seferinde bir sultāndan külli nef^c göre ve dahı ekābirden çok nef^c göre ve sa^cādete
20. irişe. **Salṭanatı** evi mīzān ve Zühredür. Selāṭinden çok müntefi^c ola. Kıl aşlı olan kimesneden
21. hāzer üzerine ola ki pādīşāh atında bir söz söylemekden. **Recā ve sa^cādeti** evi ^cAkreb ve Merrihdür.
22. Her ne murād iderse vāşıl ola ve her ne işlerse ^caıbeti şalāha vara ammā dostlarından
23. fāide görici olmaya. **Düşmeni** evi avs ve Müşterīdür. Düşmenleri az ola.
24. Şāhib-i mürüvvet ola. Eger bir kimesne buña ^cadāvet iderse peşimān ola. Eyü günü sebtür,
25. yaramaz günü aaddur. Deryā seferi ara seferinden nāfi^c ola. Hākim üzerine girirse sağ arafına ura.

27^b

1. ikinci vech üzerine Merrihūñ nazarı burc-ı cedīden

2. Hekīm Ebū Maşer eydür bu vechile oğan mevlūd kıızıl ve a beñizli ola. utaqları alıñ ola. Tīz
3. azab idici ola ve bir yirde arar itmeye. orunç nesnelere madem idici ola. Bir işe başlasa ol
4. iş tamām olmadın bir ayrısına dahı başlaya. Her işinde mużtarib ola. Yürümesinde ^cacele idici ola.
5. Çok zamet çekici olmaya. Demür yarasından avf vardur ammā andan selāmet bula ve bir kelb alamasından
6. avf vardur lākin zarar olmaya. **Mālı** evi delv ve Zühaldür. İş utmakdan eline çok māl gire lākin

7. yine elinden çıka ve her nesne ki kendü adına şatun ala, ucuz ola ve ihtimâldür ki bir defineye
8. rast gele. **Ƙardaşları ve hareketi** evi hût ve Müşterîdür. Erkek Ƙardaşları ve kız Ƙardaşları ola ammâ bunuñ
9.  mri cümlesinden uzun ola ve üzerlerine baş ola ve kendü k dir olduğını bunlardan
10. dir ğ eylemeye. **Babası ve eml ki** evi  amel ve Merri d r. Babasından ve anasından çok nef ler göre. Anlardan
11. ayrılmaya ill  ölüm ciheti ile ayrıla ve dağı d ye s di ile beslene ve m r s yeye milk
12. ve a ar ş hihi ola. **S r r  ve evl d ** evi şevr ve Zühredür eger evvel evl d  kız olursa g yet
13. m b rek ola.  adem ve uğur  yaraya ve anuñ yüzi şuyına çok ğayr ve bereket göre. Erkek
14. oğuldan  okuz n göre. **Maraz ** evi cevz  ve  U  ridd r. Çok  astelik çekici ola, mu  leceye
15. şabr idemeye. Yigirmi yaşında ve otuz yaşında bir marazdan  avf vardır eger  urt lursa
16.  mri  av l göre.  Avreti evi sere  n ve  amerd r. Nis     ifesiinden mu abbet göre. Evvelkisinden ve ikincisinden
17. m f re at ide ve  avret si rinden  avf vardır ve g yet nik   idici ola. ** ork s  ve mevti**
18. evi esed ve şemsdür.   li i esed ve şems olan senede     l ağrısından ve ciğer ağrısından
19.  avf vardır ve su  lden dağı ve dağı eli    ma dan vey  yüksek yirden düşmekden  avf
20. vardır. **Seferi** evi sünbüle ve  U  ridd r. Çok sefer idici ola ve m l kesb idici ola

21. ve çok memleket seyr ide ve yine ehline ve vatanına gele. Deryāya girmekden hāzır ide ve hac dahı

22. naşīb ola. **Salṭanatı** evi mīzān ve Zühredür. Selāṭin ve ekābir ile hūsn-i muāmele idici ola

23. ve anlardan çok fāide göre. Harām ve helāl aña muvāfık ola. **Recāsı** evi ʿakreb ve Merrihdür. Kavlinde sābit

24. ola. Büyüklüğünde çok şerefe vāşıl ola. Çok recāsı ola. Her ne murād iderse vāşıl ola ve elinde akçe tırmaya. **Düşmeni** evi kavı

25. ve Müşterīdür. Bir tēife buña ʿadū olalar lākin zararları olmaya ammā sultān tarafından havf vardır ammā soñra defʿ ola.

28^a

1. üçüncü vech üzerine Şemsüñ nazarı burc-ı cedīden

2. Hekīm Ebū Maşer eydür bu vechile toğan mevlūd kāmetsi güzel ola. Başı müdevver ola, badem gözli

3. ola çatık kaşlı ola ve alnı dik ola. Kılları kızıla māʿil ola. İhvānına sevgülü ola. Başında

4. bir ʿalāmet ola. Çok fikirli olup sırrını saklayıcı ola. Güzel huylı olup

5. yemeginde saḥī ola. Rıfık ile yanına varan murādına ire. Kırk yaşına girdükde vakti hoş ola

6. bir kimesne ekābire keyd itmekden havf vardır. **Mālı** evi delv ve Zühaldür. Çok mal cemʿ ide kesb ile

7. mīrāsdan da baʿzı māl eline gire. Āḥir ʿömri evvelinden eyü ola. Defnedenden eline māl gire. **Kardaşları**

8. ve **hareketi** evi hūt ve Müşterīdür. Kardaşlarından çok hayr görmeye ammā anlar aña muhtāc olalar.

9. Dişileri seve. **Babası ve emlâki** evi hâmel ve Merrihdür. Babasını anasından evvel yavı kıla. Belki anlardan

10. kendüye de bir zarar irişmek vardır. Bir zamân anlardan ayrıla yine °avret eyleye.

Sürûn

11. **ve evlâdı** evi şevr ve Zühredür. Evvel °ömrinde evlâdı olmaya, evâsıt-ı °ömrinde evlâdı ola ve anlardan

12. çok hayr ve bereket ve sa°âdet göre. **Marazı** evi cevzâ ve °Uṭâriddür. Çok maraz göre ekser

13. emrâzı şafradan ve şūdâ°dan ola. Belki dizlerine ruṭûbet ve bürüdetden zarar ola.

14. Küçüklüğünde çok haste ola. °**Avreti ve şeriki** evi sereṭân ve Kamedür. °Avretinüñ evvelkisi

15. kendüye bâķī kalmaya, bir gayrısın dahı ala; andan çok nef°ler göre. °Avretleri seve. Şirket

16. ve kefâlet yaramaya. **Qorkusu ve mevti** evi esed ve Şemsdür. Ciger ve ṭihâl ve su°âl ağrısından

17. havf vardır. Demür yarasından mecrûḥ ola veyâḥud taş ile. **Seferi** evi sünbüle

18. ve °Uṭâriddür. Sefere mâ°il ola ve çok fâ°ideler göre. Dîni kavî ola. Vâķı°aları

19. şâdıķa ola. **Salṭanatı ve °ameli** evi mîzân ve Zühredür. Ekâbir ve erbâb-ı kalem ḳatında

20. maḳbûl ola ve mu°âmelesi güzel ola. Mevzûn ve mekîl ḳismından ola ekser rızķı.

21. **Recâsı ve sa°âdeti** evi °aḳreb ve Merrihdür. Recâ itdügi nesnelere vâşıl

22. ola ve dostlarından müntefi° olmaya lâkin añlarıñ üzerlerine

23. mufazzal ola. **Düşmeni** evi ḳavs ve Müşterîdür. Ekser düşmeni

24. ehl-i beytinden ola ve anlarıñ hiçbirisininüñ meşveresini ḳabûl eylemeye ve dahı

25. düşmeni bundan murâd almaya ve her düşmenine manşûr ola. Eyü günü sebtüdür, yaramaz günü aḥaddur.

28^b

1. taḳṣīm-i derecāt-ı burc-ı delv

29^a

1. evvelki vech üzerine Merriḥūn nazarı burc-ı delvden

2. Ḥekīm Ebū Maṣṣer eydür bu vechile toğan mevlūd aḳ beñizli ola lâkin kıızıla mâ'il ola.
Güzel ola.

3. Kāmeti rast ola. Badem gözli ola. Kimseye ḥased ve ḥıkd idici olmaya ve daḥı emrinde
4. kimseye müşāvere itmeye. Yüzinde yā alnında veyā göğsinde bir ʿalāmet ola ve dizinde daḥı
5. bir ʿalāmet ola ve sefer idici ola. İstedüğine kâdir ola. Lehv ü ṭarabı ve lezzeti seve. Ekābir ile
6. ihtilāṭı seve ve çok mālā vāşıl ola ve saʿādet-i tammeye irişe. Bir celīlū'l-ḳadr kimesne
7. ḳabīlinden yigirmi yaşında ḥavf vardır ama necāt bula. **Mālī** evi ḥūt ve Müşterīdür. Ticāretten
8. eline māl gire lākin elinde ḳalmaya. Ekinden müntefiʿ ola eger evine ḥaram māl girürse
9. ekşer mālī gide. **Ḳardaşları** evi ḥamel ve Merriḥdür. Ḳardaşlarından ve aḳrabasından nefʿ görmeye;
10. andan alalar, aña virmeyeler. Niʿmetin yeyeler ve yine zem ideler. Ecnebī ḥışımlarından nāfiʿ ola.
11. **Babası ve emlāki** evi şevr ve Zühredür. Babasına ve anasına itāʿati az ola. Toḡduḡı
12. ev ḥarab olup ḡayrı ev binā ide ve ikisinden daḥı mīraş yeye. **Sürürü ve evlādı**
13. evi cevzā ve ʿUṭāriddür. Evvel evlādı erkek ola eger dişi olursa yaşamaya. **Marażı**
14. evi sereṭān ve Ḳamerdür. Ekşer emrazı imtilādan ola. Evvel ʿömrinde bürüdetden ve ḳalb
15. ağrısından çok elem çeke ammā ḡāḥ istifraḡ ide fāʿide göre. ʿAvreti ve **şerīki** evi esed
16. ve Şemsdür. Evvelki ʿavreti ile çok ṭura ve anuñ sebebi ile saʿādete irişe ammā bir ʿavret ala
17. yabandan ammā anuñla çok ṭurmaya. Ve bir niçe ʿavret daḥı ala, nikāḥı seve. **Ḳorḳusu ve mevti** evi
18. sünbüle ve ʿUṭāriddür. Sebeb-i mevti bürüdet ve rutübetden ola. Ṭālīʿi sünbüle ve ʿUṭārid olan

19. senede belādan ḥavf vardır. **Seferi** evi mīzān ve Zühredür. Çok sefer idici ola ve ḥacc-ı şerīfe

20. vara. Seferinde ḥayra vāşıl ola. Eyü seferi mağrib ve şimāl tarafına ola. **Salṭanatı ve ʿameli** evi ʿakreb

21. ve Merriḥdür. Pādişāhlar ḥıdmetinden ḥavf üzerine ola ve sāḥirlerden necāt bula. Ehl-i münāşib ile

22. ihtilātdan ḥazer üzerine ola. **Recāsı ve saʿādeti** evi kavş ve Müşterīdür. Recā ve murād itdügi nesne eline gire.

23. Dostlardan çok nefʿ görmeye. **Düşmeni** evi cedī ve Zühaldür. Ekser aʿdāsı ehlinden ola ve kendü ile şoḥbet

24. idenlerden ola. Anlardan gāyet ḥazer üzerine ola anlarla şoḥbet ve ihtilāt itmeye ve aʿdāsına

25. manşūr ola. Eyü günü sebtür, cumʿa günü ḥazer üzerine ḥareket itmeye ve bir nesneye başlamaya.

29^b

1. ikinci vech üzerine ʿUṭāridüñ nazarı burc-ı delvden

2. Ḥekīm Ebū Maʿşer eydür bu vechile toğan mevlūd güzel ola ve kāmetsi güzel ola. Kelimātu tatlu ola.

3. Kātib ve muḥāsib olup ehl-i ʿilm olanı seve ve şāʿir ola ve ince işleri seve. Eger kevkeb Kāmere karışursa

4. kitābetden ve ʿilmden maḥrūm olursa zekādan ve taleb-i ʿilmden maḥrūm kalmaya. Zekerinde ve baldurında bir ʿalāmet

5. ola ve boynında daḥı ʿalāmet ola. Ğanīyyü'l-ḳalb olup emr-i maʿāşı güzel olup ʿömri uzun ola.

6. **Mālı** evi ḥūt ve Müşterīdür. Ola ki elinde bir akça kalmaya ve her ne eline girse şarf ide. Ticāret

7. ve bey° ü şirā gāyet nāfi° ola. **Ƙardaşları** evi ḥamel ve Merriḥdür. Cümle Ƙardaşlarından soñra Ƙala ve anlara

8. °ālī ola. Bir °avretten ötüri bir Ƙardaşıyla °adāvet ide ve tīz ḥareketler idici ola. **Babası**

9. evi şevr ve Zühredür. Babasından ve anasından çok nef° görmeye. Küçükliğinde birisi vefāt

10. ide ve bir miḳdār mīrās yeye lākin Ƙalmaya. Ehlinden ayrılup ğurbete gide yine gele.

Sürüri ve evlādı

11. evi cevzā ve °Uṭāriddür. Evvel evlādı erkek ola ve çok evlādı ola ve anlar sebebi ile sa°ādete

12. irişe. İçlerinden birisi kātīb ve taḥrīr ola. Anuñ vāsıtasıyla sa°ādeti göre. **Marażı** evi

13. sereṭān ve Ƙamerdür. Küçükliğinde pek ḥastelik çeke. Helāk olmaḳ ṭabaḳasına vara eger

14. şavarsa °ömri ṭavīl göre. Ekşer marażı bürüdetden ve Ƙalb ağrısından ola. **°Avreti ve şerīki** evi esed

15. ve Şemsdür. Bir niçe °avret ala; ikisi bīkr ola, bāḳisi seyyib ola. Bunlardan çok ğam ve ğuşşa

16. çeke. Şirket ve zamān ve kefālet aşla yaramaya. **Ƙorḳusu ve mevti** evi sünbüle ve °Uṭāriddür. Mevti

17. firāşı üstinde ola. Emraż-ı bāṭınadan buñā ḥavf vardur. Bir senenüñ ki ṭālī°i sünbüle

18. ve °Uṭārid ola bir belā gelmekden ḥavf vardur lākin ticāret vardur. **Seferi** evi mīzān ve Zühredür.

19. Ƙara seferi nāfi° ola ve oturmaḳdan sefer nāfi° ola. Eyü seferi maġrib ṭarafına ola. **Saltānatı** evi

20. °aḳreb ve Merriḥdür. Eger ḥıdmet iderse °aẓīm-i devlete irişe eger ḥıdmetden ğayrısına yapışursa

21. bir şultāndan āhir ömrinde za  met ve me  ak  at göre. **Rec  s  ** evi   avs ve M    ter  d  r. H  l  ka ma  hb  b

22. ola. H  c  tlerin bit  re. Dostlardan bel   göre l  kin zarar olmaya. Rec   ve   m  d itd  kleri g   yet

23.   ok ola. H  at  rında olan nesneye iri  meyince d  ny  dan gitmeye. **D    men  ** evi ced   ve Z  h  ld  r.

24. Düşmenlerine za  fer bula ve ek    er d    men  i a  rabasından ola. Anlardan   ak  na, i  til  t

25. itmeye. Ey   günəşi sebt  d  r ve cum  a günəşi h  z  r   zerine ola ve ek  bire girse   a     arafına t  ra

30^a

1. Üçüncü vech   zerine **K  mer    n   n  z  r   burc-   delvden**

2. H  k  m Eb   Ma    er eyd  r bu vechile t  o  an mevl  d güzel y  zli, yüzi n  rl   ola. T  z g  z  b ide

3. ve t  z r      r   ola. H  ayrdan ve   erden i  led  o  u nesneye m  b  l  t itmeye. Bir h   l üzre t  urmaya

4. k  h günü ve k  h fak  r  r   ola. B  y  kliginde çok m   l eline gire ve      ir ömrinde mertebe-i     liyyeye iri   e

5. ve m     dim ve cer  r  r   ola. Otuz ya  sında bir h  avf vardur ve k  r  k ya  sında da     bir yüksek yirden

6. düşmek h  avf vardur. Eger   urt  lursa     mri t  av  l süre. **M    l  ** evi altunu   ve a     anu  

7.   adrini yavı     lmay  nca bilmeye. Ve m  r      m    l   kendüye   almaya. Bir nesne elinden           dan s    ra

8. artu   eline girmeye, bu cihetden m    l  n   o  nat   ak  laya. **K  arda    lar  ** evi h  amel ve Merri    d  r.

9. Erkek kardeşleri az ola eger olursa da anlardan nef^c görmeye; buña muhtâc olalar, bu anlara
10. muhtâc olmaya. **Babası** evi sevr ve Zühredür babasına ve anasına mübârek ola bunuñ sebebi ile
11. devlete ve saâdete ve hayra vâşıl ola. Anasını babasından evvel yavı kıla. **Sürûrî ve evlâdı**
12. evi cevzâ ve °Uṭâriddür. Evlâddan çok müntefi^c olmaya ve çoklık rıza üzerine
13. olmaya ve anları cemî^can görmeye. Kaçan bir nesneye mesrûr olsa sürûrî dâ'im olmaya. **Marażı**
14. evi seretân ve Kâmerdür. Ekser evcâ^cı şovuk yıllerden ve rutûbetden ve balgamdan ve diz ağrısından
15. ola. °Avreti ve şerîki evi esed ve Şemsdür. Haseb ü neseb sâhibi bir °avret ala ve anuñ sebebi ile
16. saâdete irişe ve bunuñ yanında ola. Gayrısın ala nisâ t̃â'ifesine muhibb ola. Şirket ve zamân
17. yaramaya. Eger şerîk olursa zarar çeke. **Korķusı ve mevti** evi sünbüle ve °Uṭâriddür. T̃ali^ci
18. sünbüle ve °Uṭârid olan senede bir şiddetden havf vardur bir küllî hasâret çeke. Sebeb-i mevti kalb
19. ağrısından ola. **Seferi** evi mîzân ve Zühredür. Seferi ve bir yirden bir yire gitmegi seve. Kara seferi nâfi^c
20. ola. Eyü seferi mağrib [mağrib]⁵⁶ tarafına ola. **Saltanatı** evi °akreb ve Merrihdür. İki °asker toķuşmaķdan
21. buña bir havf vardur. Pâdişâh yanında bunuñ için bir yalan cevâb söyleyeler, ol cihetden buña

⁵⁶ Metinde "mağrib" sözcüğü iki kez yazılmıştır.

22. bir zarar ola. **Recāsı** evi kıavs ve Müşterīdür. Muʿaşeretı ve dostlığı çok ola. Halk ile
23. muhabbet üzerine ola. Bir ʿavret için bir yakın kimesnesinden havf vardır. Her murād itdiği
24. eline girmeyince dünyādan gitmeye. **Düşmeni** evi cedī ve Zühaldür. Ehinden ve hısmlarından
25. baʿzı kimesneler ʿadāvet ideler. Eyü günü sebtür, cumʿa günü hāzer üzerine ola.

30^b

1. taḳsīm-i derecāt-ı burc-ı hūt

31^a

1. evvelki vech üzerine Zühhalüñ nazarı burc-ı hütndan

2. Hekīm Ebū Maşser eydür bu vechile toğan mevlūd buğday eñlü ola ve muʿtedilü'l-kāma ola. Yüzi

3. nūrlı olup şūreti maqbūl ola. Ekābir ve eşrāfile muʿāşereti seve. Bir şanāʿat ögrene ki kendü

4. ehlinüñ şanāʿati olmaya. Her işüñ ʿākıbetine nāzır ola. Yüzinde bir ʿalāmet ola. Güzel dirlik dirile.

5. Yigirmi yaşına vardukda bir kōrkı vardır, otuz yaşında çok maraz göre; eger bunlardan kurtılursa

6. ʿömri tavīl süre. Tāliʿinde hacca varmak vardır. **Māl**ı evi hāmel ve Merrihdür. Sezmedügi yirden Hāk Teʿālā

7. māl vire. Sultān tarafından dahı māl eline gire. Āhır ʿömri evvelinden eyü ola. Kardaşları evi sevr

8. ve Zühredür. Erkek kardaşlardan çok hayr görmeye. Dışiler dahı aña pek ola. Erkekden

9. kendü toğduğı yirden ğayrı yire gide. **Babası** evi cevzā ve ʿUṭāriddür. Babasından ğāyet

10. eyü nefʿler göre. Milk ü ʿakār şāhibi ola. Babası anasından evvel fevt ola. Eger Müşteri zaʿīf

11. ise anası evvel öle. **Evlādı ve şeriki** evi sereṭān ve Kāmerdür. Evlādı kızlar ola eger evlādı

12. erkek olursa ayrıla ve bir şāliha kıızı ola anuñ bereketi sebebi ile dirlik göre belki ol

13. kız bir ʿālī mertebeye irişe. **Marazı** evi esed ve Şemsdür. Balgamdan, harāretten rutūbetden, şafradan

14. çok ağırlar göre ve baş ağrısını çok göre. Cevāriş istiʿmāl ide ve dahı hāmız nesneler,

15. et'meden bārīd ve yumşak olanı isti'māl ide. °Avreti ve şerīki evi sünbüle ve °Uṭāriddür. Ol

16. aldığı °avret kendü kıvminden ola. İki buçuk °avret ala. Şirket ve zamāndan çok hayr

17. görmeye. **Korkusu ve mevti** evi mīzān ve Zühredür. Arka ağrısından havf vardır. On bir yaşında

18. iken bir āfetden havf vardır eger kurtılursa °ömri tavīl süre. **Seferi** evi °akreb ve Merrihdür.

19. Seferi seve ammā sefer muvāfık olmaya, oturmak yeg ola. Eyü seferi mağrib ve kıble tarafına

20. ola. **Saltanatı** evi kıavs ve Müşterīdür. Lisān-ı şādık ola, ekābir katında maqbūl ola.

21. Şıdk u emāneti seve. Mu°āmelesi güzel ola. Hakk ide ve hakkı seve egerçi kendü °aleyhisine

22. ise de. **Recāsı** evi cedī ve Zühaldür. Cemi° umūrında sa°id ola şabr u te°ennī ile cemi°

23. mā°mūline vāşıl ola. Kendüyle muşāḥabet iden kimesnelerün nef'ini isteyeye ve her kimesneye eyülük

24. ide. **Düşmeni** evi delv ve Zühaldür. Bir kimesneye °adāvet itmeye illā aña zafer bula. Her düşmenine gālib ola.

25. Eyü günü ḥāmisdür, yaramaz günü sebtür. Bir ḥākim önine varsa sağ tarafına tura. Hilāl görse ere bağa.

31^b

1. **ikinci vech üzerine Müşterinün nazarı burc-ı hūtdan**

2. Hekīm Ebū Ma°şer eydür bu vechile toğan mevlūd ak beñizli ola, çatık kaşlı ola, güzel yüzli

3. ve güzel hūlkı ola. °İlm ü fazlı seve ve faşīḥü'l-lisān ola. Kavī'ül-kalb, bahādır ola. Kendürī ile

4. işleye. Kendü hālını kimseye bildürmeye. Başında bir ʿalāmet ola ve kolında bir ʿalāmet veyāḥud
5. bir beñ ola. İnciginde de öyle ola. ʿUlemā muşāḥabetin seve. Saltanatdan bir mertebeye irişe.
6. Her āşināsına nefʿi tokına. **Māl** evi ḥamel ve Merriḥdür. Māl cemʿ ide ammā nereden geldi ve ne cihetden
7. kazanıldı muḳayyed olmaya ve eline gireni olmaz yirlere şarf itmek üzerine ola. Ḥarām yaramaya. **Ḳardaşları**
8. ve ḥareketi evi sevr ve Zühredür. Ḥareketinde saʿādet vardır. Eger Zühāl nāzırı olursa cümle ḳardaşlarından
9. soñra ḳāla. **Babası** evi cevzā ve ʿUṭāriddür. Babasına ve anasına mübārek ola ve bunun sebebi ile
10. ḥayrlar görelər. Babasını evvel defn ide ve mīraş yeye lākin kendüye ḳalmaya. Dāye südi ile
11. beslene. **Sürürü ve evlādı** evi sereṭān ve Ḳamerdür. Evlādı ola anların sebebi ile saʿādete
12. irişe. Eger Müşterī nāzır olursa erkek oğulları çok ola ve birisi şālīḥ ola, çok fāʿide
13. göre. **Marazı** evi esed ve Şemsdür. Ekşer emrazı bürüdet, balgam, rutūbetden ola. Evāsıṭ-ı ʿömrinde
14. ḥaste ola eger ḳurtılursa ʿömri ṭavīl süre. ʿAvreti ve şerīki evi sünbüle ve ʿUṭāriddür.
15. Üç ʿavret ala eger evvelkisini giderürse birkaç dahı ala ve bir cāriye dahı ala. **Ḳorkusu**
16. ve mevti evi mīzān ve Zühredür. Bir yüksek yirden düşmekden veyā ḡarḳ olmaḳdan veyā ḥarḳ
17. olmaḳdan ḥavf vardır. Bir taş veyā demür zarbı yitişe. **Seferi** evi ʿaḳreb ve Merriḥdür. Deryā

18. seferi muvâfık ola. Giç sefer idici ola. Eyü seferi şimāl tarafına ola. Seferinde hayr ve fâ'ideler

19. göre. Saltanatı evi kıavs ve Müşterîdür. Sultāna takarrüb nâfi° ola ve bir şan°at tuta ki

20. pâdişāhlar aña muhtâc olalar ve çok fâ'ideler göre. **Recāsı** evi cedî ve Zühaldür.

21. Dostlardan çok hayr görmeye ve şirket ve zamāndan dahı kezalik ammā bir muhkem dostından

22. bir sa°adete irişmek vardur. Şabr u te°ennî ile recāsına ve ehline vâşıl ola.

23. Düşmeni evi delv ve Zühaldür. Ve düşmenleri gâyet çok ola ammā nesneye

24. kâdir olmayalar. Hâk Te°ālā düşmenleri üzerine gâlib ide. Eyü günü hāmisdür

25. ve yaramaz günü sebtür. Bir hâkim üzerine girse sağ tarafına tura.

32^a

1. evvelki vech üzerine Merrihüñ nazarı burc-ı hûtdan

2. Hekîm Ebü Ma°ser eydür bu vechile toğan mevlüd şarı ile kızıla mā°il ola küçüklüğünde mübârek

3. ola. Başında ve göğsinde bir °alāmet ola. Bir düşmeninde bir belāya düşe soñra halāş ola. Kuduz

4. talamakdan yā demür yarasından havf vardur yāhud āteş yakmakdan bir eşer kıala. Halk gözine

5. heybetli ola. Himmeti bülend ola. Kendü kıavminden eytām besleye. Muşāhabetden hâz eyleye. Küçüklüğinden

6. çok marâzlar göre ammā tîz tîz eyü ola. Otuz altı yaşında bir °azîm belā geçüre. **Mālı** evi hāmel

7. ve Merrihdür. Mālını telef idici ola. Eyü kesbi ticāret ola ammā mālı kıalmaya. Zîrā olmaz yirlere zayı°

8. ide. **Ƙardařları ve ģareketi** evi ŗevr ve Zühredür. Ƙardařlarından bunuñ ģalı eyü ola. **Babası** evi cevzā
9. ve °Uťāriddür. Babası buña buğz üzerine ola. Babası anasından evvel gide ve mīrās yeye,
10. yirse de ģalmaya. **Sūrūı ve evlādı** evi sereťān ve Ƙamerdür. Evlādı az ola evvel °ömrinde, ŗoñra cāriye
11. ařlından bir oğlı ola, andan çok ģayr göre. **Marażı** evi esed ve Ŗemsdür. Eger Ŗems ģūtda olursa
12. ekser evcāı ģarāretten ve menāretten ve ƣan ģalebesinden ve aģlāt ģalebesinden ola. Her faşıl
13. řerbet iće nāfi° ola. °Avreti ve řeriki evi sünbüle ve °Uťāriddür. İki °avret ala ve anlardan
14. eline vāfir rızķ gire. Ŗirket ve zamān yaramaya. **Ƙorķusı ve mevti** evi mīzān ve Zühredür. Bir ģengi
15. veyā sāzende °avretten ģavf vardır. Bir senenüñ ki řāli°i mīzān ve Zühre ola, ol senede
16. mu°āřereti nisādan ģazer üzerine ola. **Seferi** evi °akreb ve Merriģdür. Çok sefer idici ola.
17. Evvel °ömrinde seferinde sa°adet göre ammā seferde bir nesnesi gide lākin yine °ivażı eline gire.
18. Eyü seferi řimāl cānibine ola. Çok ģayr göre. **Salťanatı** evi ģavs ve Műřterīdür. Ekābir
19. ve °uzmā ģatında maķbūl olup anlardan çok °izzet ve devlet ve fā°ideler göre. **Recāsı**
20. evi cedī ve Zūģaldür. Her recā itdügi eline gire. Dostlar cihetinden çok ģam ģeke ģāh ola ki
21. bir tōhmet ideler bir °avret ile ol cihetden çok ģasāret ģeke. **Dűřmeni** evi
22. delv ve Zūģaldür. Merātib ü münāřib düşmenleri ola

23. ammā ḥavf itmeye zīra kevkebi maḥbūbdur. Eyü günü

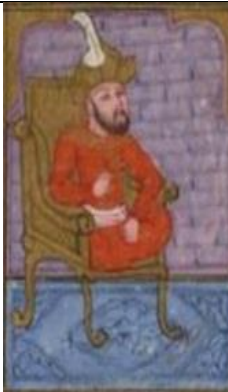
24. ḥāmisdür, cum^{ca} günü ḥazer üzerine ola.

25. Ekābire vardukça sağ cānibine tura.

32^b

1. kevākib-i seb^{ca}anuñ her birine maḥūle kimesneler

2.		āteş-bāz		dīvār delici		demirci		Zihāl
3.		vā'iz		bāzırġān		kāzī		Mişterī
4.		şırġacı		kāşşāb		cellād		Merih

		altuncı			beg		pādişāh		Şems
5.									
6.		ney-zen			çengī		çavvād		Zühre
7.		dirger			derzī		nakkāş		Utārid
8.		çübān			balıkcı		çurpıcı		Kamer

1. ve ne maḳūle ṭāifelere mensūbdur anı beyān ider

2.		debbāḡ		laḡımcı		ḡammāl		zıftçı
3.		mumcı		çizmecı		muhṡesib		keşīş
4.		arṡlancı		meş'aleci		aşçı		na'lband
5.		şarṡāf		kazzāz		kalkancı		kuyumcı

6.		tavulci		tablaki		deffaf		rakkas
7.		peyk		attar		gulha		kaib
8.		ekinci		deveci		gemici		hallac

4. SÖZLÜK

A

āb (Far.) : Su.

‘abd (Ar.): Köle, kul.

‘abd-ı *hakīr*: İtibarsız, değersiz kul.

ābkār (Far.+ Far.) : Sucu, saka.

‘aceb (Ar.): Acaba, hayret, gariplik, şaşılacak şey.

açuk: Açık.

a‘dā (Ar.) : Düşmanlar, yağılar.

‘adālet (Ar.) : Hakka riayetkarlık, hak tanırılık, haklılık, doğruluk.

‘adāvet (Ar.): Düşmanlık.

‘aded (Ar.) : Sayı.

ādem (Ar.) : İnsan, adam.

ādemī (Ar. + Far.) : Ademoğlu, insanoğlu.

‘adl (Ar.) : Doğruluk.

‘adū (Ar.) : Düşman, yağı.

āfet (Ar.): Büyük felaket, bela.

‘afv (Ar.): Bağışlama, kusur ve günahı affetme.

ağırlık: Ağır olma durumu.

ağrı: Vücudun herhangi bir yerinde duyulan şiddetli acı.

ağrı-: Ağrımak.

aḥad (Ar.): Bir (sayı).

āḥir (Ar.) : Son, sonraki, en sonra.

aḥkām (Ar.) : (hüküm’ün çoğulu) Emirler, hükümler.

aḥter (Far.) : Yıldız.

aḥvāl (Ar.) : Oluşlar, bulunuşlar, durumlar

ahvel (Ar.): Bir şeyi iki gören, şaşı.

‘āide (Ar.) : Kār, kazanç, fayda; hisse.

aḳ: Beyaz

aḳça: Akçe; her tür madeni para.

aḳçıl: Rengini atmış, ağarmış, içinde ak renk bulunan.

aḳdām (Ar.) : Ayaklar

‘āḳıbet (Ar.) : Nihayet, son.

‘aḳīḳ (Ar.): Çok kere kırmızı renkte olan bir cins değerli taş.

‘āḳıl (‘āḳıl) (Ar.) : Akıllı kimse.

‘aḳl (Ar.) : Akıl, us.

akrabbā (Ar.): Aralarında soy yakınlığı olanlar.

akrān: (Ar.): Eş ve benzer olanlar, yaşıtlar, yaşıdaşlar.

‘akreb (Ar.) : Semanın kuzey yarımküresinde görülebilen büyük bir burç.

āl (Ar.): Hile, düzen.

‘alāka (Ar.): İlgi, ilişki.

‘alāmet (Ar.): İşaret, iz, nişan, belge.

alda-: Aldatmak, kandırmak, oyun etmek.

‘ālem (Ar.): Dünya, cihan.

‘ālem-i ‘ulvī (Ar.): Ruhlar alemi.

‘ālem-i yakīn (Ar.): Kesin olarak bilinen, varlığı bilinen alem.

‘ālem-i süflī: Aşağı, alçak alem; Dünya.

‘ālem-i ‘anāşır: Unsurlar alemi; elementler, atomlar dünyası.

ālet (Ar.): Vasıta, aygıt.

‘aleyh (Ar.): Karşı, karşıt.

‘aleyhi’s-selām (Ar.) : “Ona selam olsun.” anlamında bir söz.

alın: Yüzün, kaşlarla saçlar arasındaki bölümü.

‘ālī (Ar.): Yüce, ulu, büyük.

‘ālī-himmet (Ar.): Himmeti yüksek olan.

āl (Ar.): Aile, sülale.

āl-i ‘Osmānī: Osmanlı ailesi.

‘āliyāt (Ar.): Yüce şeyler.

Allah (Ar.) : Alemleri yoktan var eden yaratıcı, tanrı.

Allahu a‘lem (Ar.): Allah en iyisini bilir.

Allahü a‘lem bi’s-şavūb : Allah doğrusunu daha iyi bilir.

altı: Sayı, beş ile yedi arasındaki rakam.

altun: Atom sayısı 79, atom ağırlığı 196,9 olan, 1064 derecede eriyen, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element, zer.

altuncı: Altın alıp satan kimse.

a‘māl (Ar.): İşler.

a‘māl-i leyl ü nehār: Gece ve gündüz yapılan işler.

‘amel(Ar.): Niyet, iş.

āmīr (Ar.): Emreden, buyuran.

ammā (Ar.): Ama, fakat, lakin, ancak; şu kadar ki, öyle ki.

aña : “O” zamirinin yönelme hali, ona.

ana : Anne.

‘anāşır (Ar.): Elemanlar, öğeler.

ancaḳ: Yalnız, sadece, tek.

anda (orada): “O” zamirinin bulunma hali, onda, orada.

andan : “O” zamirinin ayrılma hali, ondan, oradan, ondan sonra.

anı: “O” zamirinin belirtme hali, onu.

anuñçün: Onun için.

‘Arab (Ar.): Irak, Şam, Ceziretü’l-Arab, Hicaz, Yemen ile Mısır’da ve Afrika’nın şimalinde bulunan semitik kavmin umumi adı.

‘arabiyye (Ar.) : Araplarla ilgili.

‘ārız (Ar.) : Gelen.

arka ağrısı: Sırt ağrısı.

arşlan: Aslan.

arşlancı: Padişaha ait özel hayvanat bahçesinde bulunan vahşi hayvanlara bakanların başkanı kimse.

artuḳ: 1.Bundan sonra, gayrı, başka. 2. Fazla, ziyade.

arż: (Ar.): Bir büyüğe sunma, gösterme, bildirme, önüne koyma.

āşār (Ar.): İzler, nişaneler, alametler.

aşfiyā (Ar.): Samimi, saf, içi temiz.

ḳarḥ-ı aşfiyā: Safiyet, takva ve kemalat sahibi olup Peygambere varis olup onun meslek ve gayelerini ihyaya ve tatbiki çalışan kişiler.

aşḥāb (Ar.): Sahipler.

aşḥāb-ı devlet (Ar.): Devlete mensup olanlar, devlet adamları.

aşḥāb-ı marifet (Ar.): Marifet ehli.

aşḥāb-ı silāh(Ar.): Silah ehli olan, asker.

‘āşī(Ar.): Karşı gelen, isyankar.

‘asker (Ar.): Er, leşker.

aşl (Ar.): Asıl, kök; bir şeyin belli başlı kısmı.

aşlā (Ar.): Hiçbir vakit.

aşçı: Yemek pişirmeyi meslek edinen kimse.

‘aşer (Ar.) : On (sayı).

aşḳar: Koyu al, kızıl saçlı adam.

‘āṭaf (Ar.): Merhametler, şefkatler.

āteş (Far.): Od, hararet, kırgınlık.

āteş-bāz (Far.): Ateşle oynayan, hokkabaz, fişekçi.

‘aṭṭār (Ar.): Güzel kokular, iğne iplik
vesaire satan; aktar.

‘avākīb (Ar.): Neticeler, sonuçlar, sonlar.

‘avākīb-ı umūr: İşlerin neticesi.

āvāz (Far.): Ses, seda.

‘afv (Ar.) : Suçunu bağışlama.

‘avret (Ar.) : zevce, kadın

‘avvād (Ar.): Udcu, ud çalan.

ayaḳ: Bacakların bilekten aşağıda
bulunan ve yere basan bölümü.

‘ayb (Ar.): Utanılacak şey, kusur, ayıp,
leke.

āyīne (Far.): Ayna.

ayīne-i muṣaffa: Arındırılmış, saf
ayna.

ayrıl-: Ayırma işine konu olmak.

ayru: Yerleri bir olmayan, ayrı.

ayruḳ: Ayırık, başka, maada, diğer.

az: Az, “Çok”un karşıtı.

āzād it- (Far.+ T.): Serbest bırakmak,
kölelikten kurtarmak.

aḳzam (Ar.): (Daha, pek, en, çok) Büyük.

‘aḳāmet (Ar.): Büyüklük, ululuk.

‘aḳīm (Ar.): Büyük, ulu, iri.

‘aḳīmü’ş-ṣān (Ar.): Namı çok yüce,
şanı büyük.

‘aḳmet eyle- (Ar. + T.): Israrla istemek,
azmetmek.

B

bād (Far.): Yel, rüzgar.

-bād (Far.): Olsun, ola, olaydı.

hūmāyūn-bād: “Mübarek, kutlu
olsun.”

baḳde (Ar.) : Sonra.

baḳde’l-memāt: Ölümden, öldükten
sonra.

baḳ (Far.): Baḳ, büyük bahçe, bostan.

baḳ-ı ‘izzet ü rifat: Ululuk ve
büyüklük baḳı.

baḳṣ (Ar.): Konuşulan şey, söz.

bā-hem (Far.): Birlikte, beraber, bir
arada.

bāhir (Ar.): belli, besbelli, açık, apaçık

bāhirāt (Ar.): Deliller.

baḳīd (Ar.): Uzak, ırak.

bālā (Far.): Yüksek, yukarı, üst, yüce.

baldur: Baldır, bacaḳın dizden ayak
bileḳine kadar olan bölümü, incik.

balğam (Ar.): Solunum organlarının salgıladığı, ağızdan dışarı atılan sümüksü madde.

balıkçı: Balık tutan veya satan kimse.

bārid (Ar.): Soğuk.

bārid-i rātib: Islak, nemli ve soğuk.

barmak: Parmak.

başāir (Ar.): İbretli görüşler, deliller, ibretler.

baş: İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb. organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

baş ol-: Küçük bir işte de olsa başta olmak, sözü dinlenir bir kimse olmak; önde gelmek, lider olmak.

başka: Bilinenden ayrı, değişik, farklı, özge.

batın (Ar.): Karın.

bātın (Ar.): İç; gizli, görünmeyen.

bātınī (Ar.): Dahili, sır ve hakikatle ilgili.

baṭī (Ar.): Yavaş, ağır hareketli.

bay: Parası, malı çok olan, zengin (kimse).

baʿzı (Ar.): Birazı, bir kısmı; kimi.

bāzīrgān (bāzergān) (Far.): Tüccar; alışverişte kâr amacı güden kimse.

be- (Ar.): Kelimelere -e halini verir.

be-resm: Esere, eserle, yazmaya.

beden (Ar.): Canlı varlıkların maddi bölümü, vücut; vücudun baş, kol ve bacak dışında kalan bölümü; gövde.

beden-i kesif: Kaba gövde.

bediʿī (Ar.): Güzel, güzellik.

behremend (Far.): Behreli, hisseli.

beḳāʾ (Ar.): Devam, sebat, evvelki hal üzere kalmak, bakilik.

belā (Ar.): Gam, keder, musibet.

belki (Far.): İhtimal, umulur, olabilir, ne bilirsın, hatta.

beñ: Çoğu doğuştan, tende bulunan ufak, koyu renkli leke veya kabartı.

benāt (Ar.): Kadın kısmı, kadınlar.

benī-ādem (Ar.): Adem oğulları, insanlar.

beñiz: Yüz, yüz rengi.

berāhin (Ar.): Deliller, tanıklar.

berāhin-i ḳaṭiʿāt (Ar.): Kati, kesin deliller.

ber-düşmen (Far.): Düşman üzerine.

bereket: Bolluk.

ber-kemāl (Far.): Mükemmel.

berrak (Ar.): Nurlu, pek parlak, duru, açık.

beslen-: 1.Kendini beslemek. 2. Besleme işine konu olmak.

best: Düğüm, ukde.

beş: Dörtten sonra gelen sayının adı.

bey^e ü şirā (Ar.): Alım satım.

beyān (Ar.): Anlatma, açık söyleme, bildirme.

beyān-ı şerif: Değerli açıklama, beyan.

beyne beyn (Ar.) : Ne iyi ne kötü.

beyt (Ar.): Mesken, hane, ev, oda, oba.

beyyin (Ar.): Açık, aşikar.

beyyināt (Ar.): Deliller, şahitler, tanıklar.

beyyināt-ı zāhirāt: Açık, belli deliller.

bīdār-baht (Far.): Mutlu.

bīḥār (Ar.) : Denizler.

bīḥār-ı zāḥirāt-ı pūr-mevc: Çok dalgalı, coşkun denizler.

bī- (Far.): “-sız, -maz” anlamları katan ön ek.

bī-kerūn (Far.): Sınırsız, sonsuz.

bī-kıyūs (Far. + Ar.): Ölçüsüz.

bī-miṣāl (Far. + Ar.): Benzersiz, örneksiz.

bī-pāyūn (Far.): Nihayetsiz, sonsuz.

bī-denes (Far. + Ar.): Kirsiz, lekesiz, temiz.

bī-ḡaye (Far.): Gayesiz, sonsuz, çok.

bī-hūde (Far.): Boşuna, boş yere, beyhude.

bī-nihāye (Far.): Nihayetsiz, sonsuz, tükenmez.

bī-zahmet (Far.): Zahmetsiz.

bi- (Ar.): Başlarına eklendiği zaman kelimeleri -e haline getirir.

bi-hāmdī lillah (Ar.): Allah’a şükür olsun.

bilek: Elle kolun, ayakla bacağın birleştiği bölüm.

binā eyle-: (Ar.+ T.): Yapı kurmak, ortaya çıkarmak,

bi'r (Ar.): Kuyu.

bīr-i muraṭṭala (Ar.) : Suyu kesilmiş kuyu, susuz kuyu.

birkaç: Çok olmayan, az sayıda, az.

birlik: Tek, bir olma durumu; vahdaniyet.

bîrûn (Far.): Dışarı, harici.

bism (Far. + Ar.) : İsmiyle, adıyla.

Bismi'llāhi'r-rahmāni'r-rahīm:

“Rahman ve Rahim olan Allah’ın ismiyle” anlamında bir söz.

boy: Bir şeyin tabanı ile en yüksek noktası arasındaki uzaklık.

boyun: Gövdenin başla omuz arasında kalan bölgesi.

bölük: Bir bütünden ayrılmış olan parça, kısım.

bu: Yerde, zamanda veya söz zincirinde en yakın olanı gösteren bir söz.

buğday eñlü: Buğday benizli, açık esmer.

buğday eñlürek: Buğday benizliye yakın, daha açık esmer tenli.

buğz (Ar.): Kin, nefret, sevmeme.

buluş-: Bir araya gelmek, karşılaşmak.

burc: 1.Güneş’in ayrıldığı on iki kısımdan her biri 2. Herhangi bir şekil gösterilen ve kendisine özel bir ad verilen hareketsiz yıldızlar kümesi.

burc-ı ‘akreb (Ar.): Akrep burcu.

burc-ı cedī (Ar.): Oğlak burcu.

burc-ı cevzā (Ar.): İkizler burcu.

burc-ı delv (Ar.): Kova burcu.

burc-ı esed (Ar.): Aslan burcu.

burc-ı ḥamel (Ar.): Koç burcu.

burc-ı hūt (Ar.): Balık burcu.

burc-ı mīzān (Ar.): Terazî burcu.

burc-ı seretān (Ar.): Yengeç burcu.

burc-ı sevr (Ar.): Boğa burcu.

burūc (Ar.): Burçlar.

burūc-ı işnā-yı ‘aşer: Güneş medarının on iki burcu. (Hamel, Sevr, Cevza, Seretan, Esed, Sünbüle, Mizan, Akreb, Kavs, Cedî, Delv, Hut.)

burun: Alınla üst dudak arasında bulunan, çıkıntılı, iki delikli koklama ve solunum organı.

bülend (Far.): Yüksek, yüce, doğrusu.

bülend-aḥter (Far.): Talihi uygun, yıldızı yüksek.

büsitān (Ar.): Bostan, bağ, bahçe.

büst (Far.): Değirmen taşı.

büyūt (Ar.): Beyt’in çoğulu, evler.

büyük-ı ısnā-yı ʿaşer (Ar.): On iki burcun evleri.

büyük: 1. Boyutları benzerlerinden daha fazla olan. 2. Yetişkin, belli bir yaşa gelmiş.

büyük: 1. Boyutları benzerlerinden daha fazla olan. 2. Yetişkin, belli bir yaşa gelmiş.

C

Caʿferiyye (Ar.): Caferî tarikâti. Şiilerden İmam Cafer-i Sâdık taraflısı olanlar.

câmiʿ (Ar.): Cem eden, derleyen, toplayan; içine alan, içinde bulunduran.

câmidân (Ar.): Donuk, cansız.

câmiʿ-i Ümeyye (Ar.): Şam'da Emeviler devrinde yapılmış olan Emeviyye Camii.

câniḅ (Ar.): Taraf, cihet, yan.

câriyât (Ar.): Akan şeyler.

câriye (Ar.): Para ile satın alınan halayık, hizmetçi kız; kız.

cebhe (Ar.): Bir kavmin ileri gelenlerinden olan.

cedî (Ar.): Oğlak burcu.

cedvel (Ar.): Çizelge, liste.

cefâ (Ar.): Eziyet, incinme.

celâl (Ar.): Büyüklük, ululuk.

celîlû'l-kadr (Ar.): Kudreti, kuvveti büyük olan, çok olan.

cellâd (Ar.): İnsanı kesen, asan kimse.

cemʿ (Ar.): Cümle, hep, bütün.

cemʿ it- (Ar. + T.): Toplamak, bir araya getirmek.

cemâl (Ar.): Yüz güzelliği.

cemîʿ (Ar.): Cümle, hep, bütün.

cemʿ-i enbiyâ (Ar.): Müstakil şariat sahibi olmayan peygamberlerin tümü.

cemîʿan (Ar.): Hep, bütün, tekmil.

cemîl (Ar.): Güzел.

cenâb (Ar.): “Şeref, onur ve büyüklük” terimi olarak kullanılır, hazret.

ceng it- (Far. + T.): Savaşmak.

cereyân (Ar.): Akma, akım, geçme.

cerîʾ (Ar.): Cesur, yiğit, gözü pek

cevâb (Ar.): Sorulan şeye verilen karşılık.

cevâhir (Ar.): Cevherler, elmaslar, kıymetli taşlar.

cevâri (Ar.): Halayıklar, hizmetçi kızlar.

cevher (Ar.): 1.Maya, öz. 2. Elmas, değerli taş.

cevmerd (Far.): Cevmert, cömert.

Cevzāʾ (Ar.): İkizler burcu. semanın kuzey yarım küresinde görünen iki parlak yıldızlı bir burç olup Güneş, mayıs ayında bu burca girer.

Cevzehr (Ar.): Gezegenler için kullanılan bir terim olup düğüm noktası (ukde) anlamındadır. Re's (baş-çıkış) ve zeneb (kuyruk-iniş) olmak üzere iki düğüm (ukdeteyn) noktası vardır. Ay feleğinin altında iki paralel düzlemde çevrili yuvarlak bir cisimdir.

cibāl (Ar.): Dağlar.

cihān (Far.): Dünya, alem.

cihānbānī (Far.): Hükümdarla ilgili.

cihāniyān (Far.): Dünya halkı.

cihet (Ar.): Yan, yön, taraf.

cimāʿ (Ar.): Çiftleşme (insan için).

cin (cinn) (Ar.): Gözle görünmez, latif cisimlerden ibaret bir yaratık, mahluk.

cism (Ar.): Beden, gövde.

cumʿa (Ar.): Perşembeden sonra gelen gün.

cumhūr (Ar.): Halk, ahali; kalabalık; başıboş kalabalık.

cūmel-i kebīr (Ar.): Ebced harflerinin adlarının sayısına göre yapılan hesap.

cūmle (Ar.): Bütün, hep, birikiş.

cūrʿet (Ar.): Cesaret, atılganlık, yiğitlik.

Ç

çarḥ (Far.): Felek, gök.

çār-ṭaḥ (Far.): 1.çardak 2. dört köşe

çek-: Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru yürütmek.

çengī (Far.): 1.Çeng denilen sazı çalan kimse. 2. Oyuncu kız, çengi.

çerağ (Far.): Fitol, mum.

çırpıcı: Osmanlı'da boyalı yazma ve dokumaları çırparak yıkayan sanatçılara verilen addır.

çiçek marazı: Çiçek hastalığı: İrinli kabarcıklar dökerek yüzde izler bırakan, ateşli, ağır ve bulaşıcı bir hastalık.

çizmece: Çizme yapan veya satan kimse.

çübān (Far.): Çoban, sığırtmaç.

çulhā (Far.): El tezgahında bez dokuyan kimse.

çün (Far): Çünkü, mademki, için, dolayı, sebebiyle.

D

dahı: Bile, dahi, de, da.

dā'imā (Ar.): Bir düziye, her vakit.

dā'imeten (Ar.): Devamlı olarak.

dā'ir (Ar.): Devreden, dönen.

dā'ire (Ar.): Çember.

daķık (Ar.): İnce, ufak, duyulmaz, tutulmaz; nazik.

dalālet (Ar.): Doğru yoldan sapma.

dāmen (Far.): Etek.

dāye (Far.): Taya, sütüne, çocuğa bakan dadı.

debbāğ (Ar.): Tabak, sepici, deri terbiye eden kimse.

def it-, ol- (Ar. + T.): Öteye itmek, savmak.

defaten (Far.): Bir defada, birden.

deffāf (Ar.): Tef çalan, defzen.

define (Ar.): Yere gömülmüş altın vs. gibi değerli eşya.

defn it- (Ar. + T.): Gömmek, gömülmek.

değil: Değil: Cümle içinde art arda kullanılan iki veya daha çok özneyi, tümleci, yüklemi, aralarından bazılarına olumsuzluk kavramı vererek birbirine bağlayan veya yüklem olumsuz çekimini sağlayan kelime.

dehr-i murād (Ar.): Arzu, istek devri.

dek: Bir işin, bir durumun sona erdiği zamanı veya yeri gösterir, kadar, değin.

delāil (Ar.): Delalet eden şeyler, deliller.

delāil-i beyyināt: Şahitlerin, delillerin dellileri.

delālet (Ar.): Delil olmak.

delv (Ar.): Kova burcu.

demür: Demir: Atom numarası 26, atom ağırlığı 55,847, yoğunluğu 7,8 olan, 1510 derecede eriyen, mavimtırak esmer renkte, özellikle çelik, döküm ve alaşımlar durumunda sanayide kullanılmaya en elverişli element.

demürçi: Demir satan, demir eşya yapan veya onaran kimse.

denī (Ar.): Alçak, soysuz, rezil.

denī-tab: Alçak tabiatlı.

derecāt (Ar.): Dereceler, tabakalar, katlar.

derece-i āliyye (Ar.): Yüksek derece.

derhem (Far.): Muztarip, incinme.

derrāk (Ar.): Çabuk anlayan, anlayışlı.

derūn (Far.): İç, içeri, dahil.

deryā (Far.): Deniz.

deryā-yı fikret: Fikir denizi.

derzī (Far.): Dikiş ile yiv yapan, terzi.

derzīlik (Far.+ T.): Terzilik işi.

dest (Far.): El.

devā'ī (Ar.): İçten gelen bir duyguyu teşvik edici haller.

deveci: Deve sahibi, deve kiralayan kimse; deve kervanını güden kimse.

devlet (Ar.): Bir hükümet idaresinde teşkilatlandırılmış olan siyasi topluluk.

devvār (Ar.): Devreden, çok dönen.

deyn (Ar.): Borç.

dīdār (Far.): Yüz, çehre.

dīde (Far.): Göz.

dik: Yatay düzleme göre düşey doğrultuda olan.

dil-firīb (Far.): Gönül aldatan.

dīn (Ar.): Allah'a inanma ve bağlanma.

dīndar (Ar.+ Far.): Din inancı güçlü, din kurallarına bağlı kimse.

dīñle-: İşitmek için kulak vermek.

dirīġ eyle- (Far.+ T.): Esirgemek.

dirlik: Yaşayış, hayat, sağlık, varlık, geçim.

dişi: Yumurta oluşturan veya yavru doğuran birey.

dīvār (Far.): Duvar.

dīvār delici (Far. + T.): Duvar delme işini yapan kimse.

diyānet (Ar.): Dindarlık, din duygusu.

diyü: Diye.

diz: Kaval, baldır ve uyluk kemiğinin birleştiği yer.

dost (Far.): Sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş, iyi görüşülen kimse, düşman karşıtı.

dostlık (Far.+ T.): Dost olma durumu.

dūdmān (Far.): Soysop, kabile, ocak.

dūr (Far.): Uzak.

dūş ol-: Rastlamak, tesadüf etmek.

dükeli: Bütün, hep, hepsi.

Dünyā (Ar.): İçinde yaşadığımız alem, yer yuvarlağı.

dürer (Ar.): Büyük inci taneleri.

dürger (Far.): Dülger: Bir binanın tahta kısımlarını yapan usta, marangoz.

dürlü dürlü: Başka başka, türlü türlü.

dürre (Ar.): Büyük inci tanesi.

dürre-i tûc: Saltanat tacının büyük incisi.

düş: Rüya.

düşmen (Far.): Düşman, yağı.

E

Ebû Ma'ser: Ebû Ma'ser Ca'fer b. Muhammed b. Ömer el-Belhî (ö.886): 9. yüzyılın önde gelen astronom ve astrologlarından.

ecma'in (Ar.): Hepsi, cümlesi, topu.

ecnebî (Ar.): Yabancı kimse veya nesne.

ecrâm (Ar.): Cansız olan cisimler.

ecrâm-ı 'aliyyât (Ar.): Bütün yüksek cisimler.

ecsâd (Ar.): Bedenler, tenler, gövdeler.

ecsâd-ı cāmidān: Cansız cisimler, cansız bedenler.

ecsām (Ar.): Gövdeler, cisimler.

ecsām-ı felekiyyât: Gök cisimleri, yıldızlar.

edeb (Ar.): Edebiyat bilgisi.

ef'âl (Ar.): İşler, ameller.

efdal (Ar.): Daha, en faziletli; en ala, üstün.

eflāk (Ar.): Semalar, felekler, gökler.

eflāk-i seb'a: Yedi felek.

eger (Far.): Şart anlamını güçlendirmek için şartlı cümlelerin başına getirilen kelime, şayet.

eḥad (Ar.): Pazar günü.

ehl (Ar.): 1.Bir işte yetkili olan, bir işi yapan, erbap. 2. Topluluk, cemaat.

ehl-i beyt: Hz. Muhammed'in kızı, damadı ve torunlarından oluşan ailesi.

ehl-i 'ıyāl: Kadınlar topluluğu.

ehl-i İslām: İslam dininde olanlar.

ehl-i silāḥ: Silah ehli, asker.

ehl-i sülūk: Tarikat mensubu.

ehliyet (Ar.): Ustalık, uzluk.

ekser (Ar.): Genellikle, en çok.

ekābir (Ar.): Büyükler, devlet büyükleri, ileri gelenler.

eḳālīm (Ar.): Dünyanın mıntıkları, memleketler, diyarlar.

ekin: Tahılın tarlaya atıldığı andan harman oluncaya kadar aldığı durum.

ekinci: Ekin ekip biçmekle uğraşan kimse, çiftçi.

ekincilik: Ekin ekip biçme işi, tarım.

ekrem (Ar.): Çok şeref sahibi, pek cömert, çok eli açık.

elem (Ar.): Ağrı, acı, sızı, sancı; keder, dert, maddi ve manevi ızdırıp.

elem çek-: Acı, keder içinde olmak.

elfāz (Ar.): Kelimeler, sözler.

el-ḥakḫ (Ar.): Hakikaten, doğrusu, doğrusu ya.

el-ḫurūm: Zamanlar, devirler.

elif (Ar.): Arap alfabesinin ilk harfi.

elmās (Yun.): Bilinen kıymetli taş.

eltāf (Ar.): İyi muameleler, iyilik severlikler, iyilikler, nezaketler.

emākin (Ar.): Mahaller, mevkiler, yerler.

emānet (Ar.): Emniyet edilen kimseye bırakılan şey, eşya veya kimse.

emīn (Ar.): Emniyet sahibi, korkusuz; birine emniyet eden, güvenen, şüphe etmeyen; kendisine güvenilen kimse veya şey.

emlāk (Ar.): Ev, tarla, bağ, bahçe vesaire gibi sahip olunan mal ve mülk.

emr (Ar.): 1. Buyruk. 2. İş, husus, hadise.

emr-i lāzım: Yapılması gereken iş.

emr-i ma'āş: Geçinme işi ve hususu.

emr-i şerīf: Padişah emri.

emrāz (Ar.): İletler, hastalıklar.

emrāz-ı bātına: İç hastalıkları.

enām (Ar.): Bütün mahluklar, yaratılmış olan canlılar.

enbiyā° (Ar.): Şariat sahibi olmayan peygamberler, yalvaçlar.

encām (Ar.): Nihayet, son.

enfes (Ar.): Daha, nefis, çok değerli.

enhar (Ar.): Irmaklar, çaylar.

envā° (Ar.): Çeşitler, türlüler.

envār (Ar.): Ziyalar, aydınlıklar, ışıklar, parlaklıklar.

er kişi: Kahraman, yiğit adam.

erba°ā° (Ar.): Çarşamba.

erba°a (Ar.): Dört.

erbāb (Ar.): Sahipler, malikler.

erbāb-ı başiret: Sezgi, basiret sahipleri.

erhamü'r-rāḥimīn (Ar.): Merhametlilerin en merhametlisi, Allah.

erkān-ı devlet (Ar.): Devletin ileri gelenleri.

erkek: İnsan, hayvan ve bitkilerin dışıyı dölleyecek cinsten olanı.

ervāḥ (Ar.): Canlar, hayatın cevherleri.

ervāḥ-ı muḳaddesāt: Kutsal ruhlar.

esbāb (Ar.): Sebepler, vasıtalar, lazımlar.

esed (Ar.): Arslan burcu.

eşer (Ar.): 1. Nişan, iz, alamet. 2. Basılmış kitap.

eşer kal-: İz kalmak.

esmā (Ar.): İsimler, adlar.

eşmār (Ar.): Meyveler.

eşnāf (Ar.): Zümreler, çeşitler, kategoriler.

esnān (Ar.): Dişler.

esrār (Ar.): Gizlenen, bilinmeyen şeyler.

eşcār (Ar.): Ağaçlar.

eşḳāl (Ar.): Biçimler, suretler, tarzlar.

eşḳāl-i mütebāyināt: Birbirine uymayan, zıt şekiller.

eşrāf (Ar.): Şeref ve itibar sahibi kimseler, ileri gelenler.

eşyā (Ar.): Nesneler, lazım olan şeyler.

et: Ten.

etbā° (Ar.): 1. Birinin sözüne, işine, mesleğine uyanlar 2. Hizmetçiler.

et°ime (Ar.): Yemekler, aşlar.

eṭvār (Ar.): Hal ve hareketler; işler, tarzlar.

ev: 1. Bir kimsenin veya ailenin içinde yaşadığı yer, konut, hane. 2.

Astrolojide ev: İnsanların doğum haritasını oluşturan 360 derecelik yörüngenin 12’de biri. 1. ev kişilik, tip, karakter evidir; 2. ev para ve değerler evidir; 3. ev akıl ve zekayı ve sosyal ilişkileri ifade eder; 4. ev aile ve toplum evidir, anne-babayı anlatır; 5. ev hayatta sevilen yapılmaktan hoşlanılan şeyleri anlatır; 6. ev gündelik hayatta yapılacak şeyleri ve sağlığı anlatır; 7. ev ortaklıkları ve evlilikleri anlatır; 8. ev doğum ve ölümü ve mirasla ilgili konuları anlatır; 9. ev yolculukları, eğitimleri, dinle alakalı konuları anlatır; 10. ev toplumdaki statüyü anlatan evdir; 11. ev gelecek planlarını anlatır; 12. ev hayalleri, bilinç altını, iç alemi anlatan evdir.

evc (Ar.): Yüce, yüksek, bir şeyin en yüksek noktası, doruk.

evc-i rifat: 21 Haziran'da arzın mahreki üzerinde Güneş'ten en uzak bulunduğu nokta.

evkât (Ar.): Zamanlar, çağlar.

evlād (Ar.): Çocuklar.

evşāf (Ar.): Sıfatlar, kaliteler.

evvel (Ar.): Önce, ilk, birinci.

evvel nazār: İlk bakış.

evvelā (Ar.): Birinci olarak, her şeyden önce, ilk önce.

eyālet (Ar.): Bir valinin idaresi altında bulunan memleketler.

eyd-: Demek, söylemek.

eytām (Ar.): Anası babası ölmüş, yalnız kalmış küçük çocuklar, öksüzler.

eyü: İyi.

eyülik: İyiilik.

eyyām (Ar.): Günler, gündüzler.

ezā (Ar.): incinme, incitme, can yakma, eziyet

ezelī (Ar.): Başlangıcı olmayan, öncesiz.

ezher (Ar.): Pek beyaz, güzel ve parlak.

ezher-i zevāhir-i mükevvenāt: Tüm yaratılmışların dış görüşlerinin en parlak olanı.

F

fāide (Ar.): Fayda, menfaat, kâr, kazanç.

fāika (Ar.): Fevkinde olan, manevi olarak üstünde bulunan.

fāiz (Ar.): Bolluk, çokluk.

faqr (Ar.): Fakirlik, yoksulluk, muhtaçlık, züğürtlük.

fāl (Ar.): Uğur; talih deneme; kahve fincanına, iskambile bakmak gibi birtakım garip usullerle insanın talihine ait şeyler söyleme.

fāl-ı enbiyā: Peygamberlerin isimleri veya gösterdikleri mucizelere dayanan fāl-nāmelerdir.

fāl-ı maqbūl: Karşılıklı iki kişinin parmaklarıyla sayı tutması esasına dayanan bir çeşit dilek falı.

faşd (Ar.): Kan alma, hacamat.

faşihū'l-lisān (Ar.): Düzgün söz söyleyen.

fāṣ it- (Far. + T.): Meydana çıkarmak, açığa vurmak.

fāzıl (Ar.): Faziletli, erdemli; üstün.

fazīlet-şī'ār (Ar.): İyi huy, erdem kazanmış kimse; faziletli.

felek: 1. Gökyüzü, sema. 2. Eskilerin inanışına göre, her gezegen yıldızla mahsus bir gök tabakası.

cūz-i felek: Batı astrolojisinde “yükselen burç” olarak adlandırılan, insanın doğduğu sırada doğu ufuk çizgisinden yükselen burcu, doğu tarafından yükselen takım yıldızla verilen adı ifade eden astrolojik bir terimdir. Yükselen burç, astrolojide birinci evin yöneticisidir.

tālī-i felek: Yükselen burç, cūz-i felek.

ferah (Ar.): Gönül açıklığı, sevinme, sevinç.

ferāset (Ar.): Anlayışlılık, çabuk sezgi.

fermān (Far.): Emir, buyruk.

fermān-fermā: Hüküm süren, emir buyuran, emreden.

fermān-ı kaza: Kaderin emri.

feṣāḥat (Ar.): Kelimedede, kelāmda ve mütetekellimde bulunan bir vasıf olup güzel ifade ve açık konuşmayı ifade etmektedir.

feth (Ar.): Açma, açılma.

fevāid (Ar.): Menfaatler, faydalar.

fevāid-i nāffā: Bayındırlık işlerinin faydaları.

fevc fevc: bölük bölük

fevḳ (Ar.): Üst, üst taraf, yukarı.

fevt (Ar.): Bir daha ele geçmemek üzere kaybetme.

fıḳḥ (Ar.): Şeriat ilmi, şeriatın usul ve hükümleri, ameli ve şeri meseleler bilgisi.

fıṭnat (Ar.): Zihin açıklığı.

fihrist (Far.): İçindekiler.

fikir (Ar.): Düşünce, mülahaza, mütalaa.

firāş (Ar.): Döşek, yatak.

fuḥūl (Ar.): Akıllı ve zeki adamlar.

fuhūm (Ar.): Anlamalar, anlayışlar.

fuşūl (Ar.): Fasıllar, bölümler.

fuşūl-i erba'a: Dört fasıl olan: İlkbahar, yaz, sonbahar, kış mevsimleri.

fuṣalā (Ar.): Faziletliler, erdemli kimseler.

G

ġālib (Ar.): Üstün gelen, yenen.

ġalīḏ (Ar.): Kaba, nezaket dışı, terbiye dışı.

ġam (Ar.): Keder, tasa, kaygı, dert.

ġam ve ġuṣṣa: Dert ve keder.

ġanī (Ar.): Zengin, varlıklı.

ġanīyyū'l-ḳalb: Kalbi zengin.

ġarāyib (Ar.): Gariplikler, acayip şeyler.

ġarāyib-i te'sīrūt: Hayret verici etkiler.

ġarḳ (Ar.): Boğulma, suya batma.

ġavvāṣ (Ar.): Dalgıç.

ġavvāṣ-vār: Dalgıç gibi.

ġayb (Ar.): Gizli olan, göze görünmeyen şey.

ġāyet (Ar.): Çok, fazla, son derece.

ġayrı (Ar.): Ayrı, başka, özge.

ġayūr (Ar.): Gayretli, çok çalışkan.

ġazā (Ar.): din uğruna savaş

ġaḏab (Ar.): dargınlık, kızgınlık, hiddet, öfke

ġaḏab it- (Ar.+T.): hiddet göstermek

geçin-: Uzlaşmak, anlaşmak.

geçür-: Geçme işini yaptırmak, geçmesini sağlamak.

gemici: Gemide çalışan veya gemi işleten kimse.

getür-: Gelmesini sağlamak.

gevde: Bir şeyin asıl bölümü, gövde.

gibi: -e benzer.

gice: Güneş battıktan gün ağarınca kadar geçen süre, tün, şeb; gece.

gir-: Dışarıdan içeriye girmek.

giyāh (Far.): Taze ot, bitki; nebat.

gögüs: Vücudun boyunla karın arasında bulunan ve kalp, akciğer vb. organları içine alan bölümü, sine; göğüs.

gök gözli: Mavi gözlü.

gökrek: Mavimsi.

göñül: Sevgi, istek, düşünüş, anma, hatır vb. kalpte oluşan duyguların kaynağı.

göñli büyük: İyi kalpli.

göz: Görme organı.

göz deg-: Uğursuzluk, kötülük getirdiğine inanılan kıskanç veya hayran bakışlar dolayısıyla kötü bir dirima düşmek.

gūh (Far.) : Pislik, necāset.

gūnāgūn (Far.) : Renk renk, çeşit çeşit.

gūrābiyye (Ar.): İslami inançlara aykırı düşünceler ileri süren bir mezhep.

gurer (Ar.): Parlaklıklar.

gurre (Ar.): Aklık, parlaklık.

gurūb (Ar.): Batış.

guşşa (Ar.): Keder, kaygı, tasa.

gül-: İnsanın, hoşuna veya tuhafına giden olaylar, durumlar karşısında, genellikle sesli bir biçimde duygusunu açığa vurması; gülmek.

gūlīzār (Far.): Gül bahçesi, gül tarlası.

gündüz: Günü'nün sabahtan akşama kadar süren aydınlık bölümü, gece karşısı.

Güneş: Gezegenlere ve yer yuvarlağına ışık ve ısı veren büyük gök cismi.

güz: Sonbahar.

güzel: Göze ve kulağı hoş gelen, hayranlık uyandıran; çirkin karşısı.

gūzīde (Far.): Seçkin, seçilmiş, beğenilmiş.

H

habbezā (Ar.): “Ne güzel”, “ne sevimli” anlamında takdir edatı.

habış (Ar.): Kötü, alçak, pis, soysuz.

hac (<Ar. hacc): İslam'ın beş şartından biri olan ve muayyen zamanda Mekke'deki Kabe-i Şerife'yi ziyaret etmek üzere yola çıkma farızası.

hac it-: Hacca gitmek.

hacāmat (Ar.): Deriden ufak ensizyonlarla vakum yoluyla kan alınması.

hācet (Ar.): İhtiyaç, lüzum.

hadd (Ar.): Sınır, derece.

hadd ü intihā: Sınır ve nihayet, son.

hadīd (Ar.): Demir.

hādīm (Ar.): Hizmet eden, yarayan.

hādīş (Ar.): Peygamberimizin kutsal sözü.

hafī (Ar.): Gizli, saklı.

hafīf (Ar.): Ağır olmayan, yeğni.

hafīfū'l-beden: Hafif bedenli.

hafīfū'r-ruh: Ruhu hafif olan, hoşsohbet.

hā'iz (Ar.): Malik, sahip, taşıyan.

hāk (Far.): Toprak.

hāk-i siyāh: Siyah toprak.

ḥakīkat (Ar.): Bir şeyin aslı ve esası, mahiyeti.

ḥākim (Ar.): Hükmeden, dava yargılama işine memur olan; yargıç.

ḥakīr (Ar.): İtibarsız, değersiz, aşağı.

Ḥakḥ(Ar.): 1. Allah 2. Doğruluk.

Ḥakḥ Teʿālā: Yüce Allah.

ḥāl (Ar.): Oluş, bulunuş, suret, keyfiyet, durum.

ḥalāş (Ar.): Kurtulma, kurtuluş.

ḥalel (Ar.): 1.İki şey arası boşluk. 2. Bozma, bozukluk.

ḥālī (Ar.): 1. Gamsız, kayıtsız. 2. Evlenmemiş erkek.

ḥālīk (Ar.): Yaratan, yoktan var eden, Allah.

ḥālīkūʾl-cinnī: Cinlerin yaratıcısı.

ḥalk (Ar.): İnsanlar.

ḥalk-ı ʿālem: Dünyadaki insanlar.

ḥallāc (Ar.): Pamuk, yatak, yorgan atan kimse; atımcı.

Ḥalledaʾllāh Teʿālā (Ar.): “Allah daim ve baki eylesin.” anlamında bir söz.

ḥamd (Ar.): Tanrıya olan şükran duygularını bildirme.

ḥamd ü sipas: Allah’a şükür

ḥamel (Ar.): Koç burcu.

ḥamele (Ar.): Taşıyanlar.

ḥamele-i selāh: Dine olan bağlılık, iyilik taşıyanlar.

ḥāmī (Ar.): Himaye eden, koruyan.

ḥāmis (Ar.): Beşinci.

ḥammāl (Ar.): Para karşılığında, arkasıyla eliyle yük taşıyan adam, hamal.

ḥammām (Ar.): Hamam, banyo.

ḥammām-ı taberiyye: Taberiye (Filistin’de tarihi bir şehir) hamamı.

ḥanedān (Far.): kökten büyük ve asil aile, ocak

ḥār (Ar.): Ateş, sıcak.

ḥarāb (Ar.): Yıkık, viran.

ḥarām (Ar.): Şeriatçe, dince yasak edilmiş şey.

ḥarāret (Ar.): Sıcaklık.

ḥarc (Ar.): Sarf, gider.

ḥarekāt (Ar.): Hareketler.

ḥareket it-: Hareket etmek.

ḥārīr-ṭab (Ar.): İpekten imal edilmiş.

ḥasāret (Ar.): Zarar, ziyan.

ḥaseb ü neseb (Ar.): Asillik ve nesil, soy.

ḥased (Ar.): Kıskançlık, çekememezlik.

ḥased it-: Kıskançlık etmek.

ḥāşıl ol- (Ar. + T.): Ortaya çıkmak.

ḥāşılı (Ar. + T.): Sonuç olarak.

ḥaşım (Ar.): Düşman.

ḥaşıyet (Ar.): Özellik, hususiyet.

ḥaste (Far.): Hasta, rahatsız.

ḥasūd (Ar.): Çekemeyenler, hasetçiler.

ḥātem (Ar.): Çok cömert (adam).

ḥātır (Ar.): Zihin, fikir.

ḥattā (Ar.): Bundan başka, fazla olarak,
dahi, bile, hem de, üstelik de.

ḥatun: Kadın.

ḥavādiş (Ar.): İlgiyle karşılanan haber,
yeni söz.

ḥavāşş (Ar.): 1. Hassalar, keyfiyetler. 2.
Muhterem, saygın olanlar.

ḥavf (Ar.): Korku, korkma.

ḥayāt (Ar.): Dirilik, canlılık.

ḥayli (Far.): Oldukça, çokça.

ḥayr (Ar.): İyi, faydalı, hayırlı, yarar.

ḥayr it-, ol-: Dine ve insanlığa
uygun, iyi bir davranışta bulunmak.

ḥayr-endiş: Hayır düşünen.

ḥayrān (Ar.): Şaşmış, şaşakalmış,
şaşırmış.

ḥayvān (Ar.): 1.Canlılık dirilik. 2. İnsanı
da içine alan bütün canlılar.

ḥayvānāt: Hayvanlar.

ḥazāne (Ar.): Hazine; kalp, gönül.

ḥazāne-i şāhibü's-sa'ādet: Gönülü
saadet hazinesi olan.

ḥazer (Ar.): Sakınma, kaçınma, korunma.

ḥāzık (Ar.): İşinin ehli, usta.

ḥazīz (Ar.): En aşağı.

ḥazīz-i ḥāk: Toprağın en aşağısı.

Ḥazret (Ar.): Yüce kabul edilen
kimselerin adlarının başına saygı,
övme, yüceltme amacıyla getirilen
unvan.

ḥazret-i peygamber: Yüce
Peygamber: Hz. Muhammed.

Ḥazret-i Resūl-i 'Aleyhi's-selām:

“Yüce Peygamber, Allah'ın
selamı üzerine olsun.”
anlamında bir söz.

hekīm (Ar.): İnsanlardaki hastalıkları teşhis ve onları ilaçlarla veya bazı araçlarla tedavi eden kimse, doktor, tabip.

helāk (Ar.): Mahvolma, ölme.

hendese (Ar.): Geometri.

her (Far.): Teklik isimlere tamlayan görevinde getirilerek birer birer olarak, k'ın hepsi anlamını veren söz.

her bir: Sayılabilen şeylerin ayrı ayrı hepsi, beher.

her şankı: Belli olmayan, özellikleri iyice bilinmeyen, rastgele; herhangi.

herkes (Far.): İnsanların bütünü.

hevā (Ar.): Heves, istek, arzu.

heybet (Ar.): Korku ile saygı duygularını birden uyandıran hal veya gösteriş.

hıdīv (Far.): İmtiyazlı Mısır valisi veya unvanı.

Hıkd ü şased (Ar.): Kin tutma ve fesatlık.

hışım (Ar.): Soyca veya evlilik sonucu aralarında bağ bulunanlardan her biri, akraba.

hidāyet (Ar.): Doğru yola kılavuzlama.

hiddet (Ar.): Öfke, kızgınlık.

hikmet (Ar.): 1. Hakimlik. 2. Sebep.

hılāfet (Ar.): 1. Birinin yerini tutma. 2. Halifelik, peygamber vekili olarak İslam'ı koruma vazifesi.

hılāl (Ar.): Yeni ay.

hıle (Ar.): Oyun, aldatma.

hilye (Ar.): Süs, ziynet, cevher.

himem (Ar.): 1. Gayretler, emekler. 2. Ermiş olanların tesirleri.

himmet (Ar.): Gayret, çaba.

hısāb (Ar.): Hesap, sayma, aritmetik.

hiřār (Ar.): 1. Kuşatma, etrafını alma. 2. Kale, etrafı istihkamlı kale, bent.

hışlık (Far. + T.): Mutluluk.

hubūt-ı kevākib (Ar.): Gezegenin ekliptik üzerinde en tesirsiz olduğu nokta.

hudā (Far.): Tanrı.

hudā-yı müteāl: Yüce Allah.

hudā-yı rabbü'l-ālemīn: Alemlerin rabbi Yüce Allah.

hukne (Ar.): Tenkiye aleti, sırınga.

hulķ (Ar.): Huy, tabiat.

hulūl: (Ar.) 1. gelip çatma 2. girme

hurşid (Far.): Güneş.

huşūmet (Ar.): Hasımlık, düşmanlık.

huşūşā (Ar.): Başkaca, ayrıca.

hūt (Ar.): Balık burcu.

hūkkām (Ar.): Hakimler.

hükümet (Ar.): Devlet.

hümāyūn (Far.): 1.Mübarek, kutlu. 2.
Padişahla ilgili.

hümāyūn-bād: “Mübarek, kutlu
olsun.”

hüsrev (Far.): Padişah, hükümdar, sultan.

hüveydā (Far.): Açık, apaçık, belli.

I

irāk: Uzak.

ışır-: Dişleri arasına alıp sıkamak.

ışlāh (Ar.): İyi bir hale koyma,
iyileştirme, düzeltme.

ıssı: Bir cismin uzamasına, genişmesine,
buharlaşmasına, erimesine,
sıcaklığının artmasına, bir iş
yapmasına sebep olan fiziksel enerji,
hararet; ısı.

ıştıfā: bir şeyin temizini seçip alma

ışk (Ar.): Aşırı sevgi ve bağlılık
duygusu, sevi; aşk.

ıyāl (Ar.) : 1. Bir kimsenin geçindirmek
zorunda olduğu kimseler. 2. Kadın, eş.

ıztırāb (Ar.): Acı, elem, azap, sıkıntı.

İ

ışnā-yı aşer (Ar.): On iki.

ibā (Ar.): Çekinme, razı olmama.

ibād (Ar.) : Abidler, kullar.

ibād-ı temeddün: Medenileşmenin
kulları.

ibārāt (Ar.): İbareler, sözler.

ibārāt-ı rūḥā: Saf, katışıksız
sözler.

ibdā (Ar.) : Yaratma, yoktan var etme.

ibni's-sultān: Sultanın, hükümdarın
oğlu.

ibrām (Ar.): Israr etme, zorlama.

ibrāz (Ar.): Meydana çıkarma, gösterme.

ibtidā (Ar.): Başlama, başlangıç.

icād (Ar.): Vücuda getirme, yeniden bir
şey çıkarma.

ictibā it- (Ar. + T.): Seçme, toplama.

ictināb (Ar.): sakınma, çekinme

ic̣i bāzārī: İçten pazarlıklı; öfkesini, kinini kimseye sezdirmeyen, iyi görünüp kötülük yapan.

idrāk (Ar.): Anlayış, akıl erdirmeye.

‘iffet (Ar.): Temizlik; namus.

iftihār (Ar.): Övünme, koltuk kabartma; şeref, şan.

ihrām (Ar.): Hacıların Kabe’yi tavaf ederken giydikleri örtü.

ihsān (Ar.): İyilik etme.

ihsān it-: İyilik etmek.

ihtilāc: 1. çarpıntı 2. seğirme

ihtilāc-nāme: Yüzün ve gözün seğirmesi hakkında yazılan bir çeşit mensur falname, fal kitabı.

ihtimāl (Ar.): Mümkün olma, mümkünlük.

ihtirāc (Ar.): Vücuda getirme, benzeri görülmemiş bir şey icad etme.

ihtiyārāt (Ar.): Yıldızlar ilminin bir şubesi olup yedi seyyare (gezegen) nin üzerindeki vaziyetlerine göre herhangi bir işin yapılacağı ve teşebbüsten çekinileceği zamanı tayin imkanını belirtme.

ihtiyāt (Ar.): Sakınma, tedbirli, tedarikli bulunma.

iḥvān (Ar.): Sadık, samimi, candan dostlar.

ikbāl (Ar.): Baht, talih.

iḳdām (Ar.): Gayret ve sebatla çalışma.

ikinci: İki sayısının sıra sıfatı; önem bakımından birinciden sonra gelen.

iḳlīm (Ar.): Yeryüzünün bölündüğü yedi kuşağın her biri.

ilā (Ar.):...ye kadar, ...dek, ...değin.

ila-yevm-il kıyame: “Kıyamete kadar” anlamında bir söz.

ilāhī (Ar.): Allah’a mensup, tanrıyla ilgili.

illā (Ar.): 1. kden başka. 2. Aksi halde. 3. İlle, mutlaka. 4. Yalnız.

‘ilm (Ar.): Bilme, biliş.

‘ilm-i ferūset: Diğer varlık ve olayların içyüzünü keşfetme ilmi.

‘ilm-i hisāb: Aritmetik.

‘ilm-i mūsīkī: Müziğin bütün konularını içine alan ilim.

‘imāret (Ar.): Umran, bayındırlık.

imtisāl (Ar.): İcāb edeni, gerekeni yapma.

‘ināyet (Ar.): Allah’ın kainat hakkındaki külti bilgisi ve takdiri. Felsefî terim.

‘ināyet-i lemyezāli: Baki olan Allah’ın yaptığı iyilikler, lütuflar.

ince: Kendi cinsinden olanlara göre, dar ve kalınlığı az olan, kalın karşıtı.

incik: Baldır.

insān (Ar.): Adam.

inşā (Ar.): Yapma, yapılma, vücuda, meydana getirme.

inti‘āş (Ar.): Doğrulup kalkma.

intihā (Ar.): Nihayet bulma, sona erme.

irād eyle- (Ar. + T.): Söz söylemek.

irādet (Ar.): İrade, istek; gönül isteği.

irādet-i ezeli: Öncesi, başlangıcı olmayan irade.

iriş-: Varılması zamana, emeğe bağlı olan veya uzakta bulunan bir amaca varmak, ulaşmak; erişmek.

irşād eyle- (Ar. + T.): Doğru yolu göstermek.

irti‘aş (Ar.): Titreme, sarsılma.

ishāl (Ar.): Mülâyim dışarıya çıkma, iç sürme, sürgün.

İskender (Yun.): Makedonya Kralı Phylippe’in oğlu olup Aristo’dan ders almış ve yirmi yaşında hükümdar olmuştur. Divan Edebiyatı’nda İskender-i Zü’l-karneyn şeklinde geçer. Yunanistan’ı, İran’ı, bütün Anadolu’yu, Suriye’yi, Mısır’ı, Hindistan’ı istila eden bu meşhur kumandan 33 yaşında ölmüştür.

ism (Ar.): İsim, ad.

isnād it- (Ar. + T.): Bir şeyi birisi için yaptı demek.

işneyn (Ar.): Pazartesi.

isti‘dād (Ar.): Kabiliyet.

istifrag (Ar.): Kusma, kay.

istihrac (Ar.): Çıkarma, çıkarılma.

isti‘māl (Ar.): Kullanma.

istirhā (Ar.): Rahavet gelme, gevşeme.

iş: Bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik, çalışma.

‘işret (Ar.): İçki içme, içki kullanma.

iştigāl (Ar.): Meşgul olma, bir şeyle uğraşma.

istimād (Ar.): Dayanma, güvenme.

istimād it- (Ar. + T.): Güvenmek.

istirāf it- (Ar. + T.): Suçunu veya yerinde olmayan bir hareketini saklamaktan vazgeçip söylemek, hakkı teslim etmek.

itmām (Ar.): Tamamlama, bitirme.

ivaż (Ar.): Bedel, karşılık.

izʿān it- (Ar + T): Anlamak, kavramak.

izz ü rifʿat (Ar.): Yücelik ve ululuk.

izzet (Ar.): Değer, kıymet, ululuk, yücelik.

K

Kaʿbe-i Muʿazzama (Ar.): Büyük, yüce, ulu Kabe.

kābiliyet (Ar.): Anlama, anlayış, kabul edebilirlik, alabilirlik.

kabūl eyle- (Ar. + T.): Alma; razı olma.

kabẓ-ı nesne (Ar.): Nesneleri kavrama, avuç içine alma.

kādīr (Ar.): Tükenmez kudret sahibi olan, Allah.

kādīr-i bī-miṣāl: Eşi, benzeri olmayan Allah.

kādīr ol-: Güçlü olmak, gücü olmak, gücü yetmek.

kadd ü kāmēt (Ar.): Boy bos.

kadem (Ar.): Ayak.

kader (Ar.): İnanılması İslami iman esaslarından olmak üzere insanların başına gelecek her türlü işlere dair Allah'ın ezeli hüküm ve takdiri.

kādr (Ar.): Değer, itibar.

kādr ü kıymet: Değer ve önem.

kāffe (Ar.): Hep, bütün, cümle.

kāffe-i mevcūdāt: Var olan her şey.

kāh (Far.): Kimi zaman, ara sıra.

kahkaha (Ar.): Yüksek sesle çok gülme.

kāināt (Ar.): Var olan şeylerin cümlesi, hepsi; yaratıklar.

kalʿa (Ar.): Kale, hisar.

kalb (Ar.): Yürek.

kalem (Ar.): Yazı, yazma.

kalıf: Cisimlerde uzunluk ve genişlik dışında üçüncü boyutu çok olan, ince karıştı.

kalıncı: Ok, kılıç ve benzerinden korunmak için savaşçıların kullandığı korunmalığı yapan kişi, kalkan ustası.

Kamer (Ar.): Ay.

kāmet (Ar.): Boy, boy bos.

kāmı^c (Ar.): Kahreden, yok eden.

kāmı^c ı'l-kefere: Kafirleri kahreden.

kan: Atardamar ve toplardamarların içinde dolaşarak hücrelerde özümleme, yadımlama görevlerini sağlayan plazma ve yuvarlardan oluşmuş kırmızı renkli sıvı.

kan galebesi: Kan basıncı.

kān (Far.): Bir şeyin menbai, kaynağı.

kān-ı karīhat: Yaraların, çıbanların kaynağı.

kanā^cat it- (Ar. + T.): Bir şeyi yeter görüp fazlasını istememek, kismete razı olmak.

kanķı: İki veya daha çok şeyden bir tanesini belirtecek bir cevap istemek için kullanılan soru sıfatı; hangi.

kār (Far.): İş gücü, iş.

kār-ı mūhūm: Önemli kazanç, iş.

kār-ı sa^cūdet: Mutluluk işi.

kara: Esmer.

kara (Ar.): Yeryüzünün denizle örtülü olmayan bölümü, toprak.

kardaş: Kardeş.

karındaş: Aynı anne babadan doğmuş veya anne babalarından biri aynı olan çocukların birbirine göre adı; kardeş.

karın: İnsan ve hayvanlarda gövdenin kaburga kenarlarından kasıklara kadar olan ön bölgesi.

kaşd (Ar.): Niyet, kurma.

kaşd ol-: Niyet olmak, bir işe girmek.

kaşr (Ar.): Köşk, saray.

kaşr-ı meşīd: Harçla yapılmış, beton köşk.

kaşşāb (Ar.): Kasap.

kaş: Gözlerin üzerinde kemerli birer çizgi oluşturan kısa kıllar.

kat: Makam, mevki.

katⁱ (Ar.): Kesip atan, tereddüte mahal bırakmayan, kesin.

katī^cāt (Ar.): Kesinlik.

kātīb (Ar.): Kitabet eden, yazan, yazıcı.

kavāid (Ar.): Kaideler, usuller, kurallar.

ķavĩ (Ar.) : 1. Kuvvetli, güçlü. 2. Güvenilir, sağlam.

ķavs (Ar.) : Yay burcu.

ķay° (Ar.) : Kusma.

ķayd-ı ħayāt (Ar.): Hayat gaailesi, tasası.

ķazā (Ar.): 1. Olacağı ezelden Allah tarafından takdir olunan şeylerin vukua gelmesi. 2. İstemeden yapılan ve elden çıkan kötü iş, zararlı iş.

ķāzĩ (Ar.): Kadı.

ķazzāz (Ar.): İpekçi, ipek işleyen, ipek satan.

ķeşĩf (Ar.): Sık, tok, kalın, kaba, yoğun.

ķefālet (Ar.): Kefillik, birine kefil olma.

ķefere (Ar.): Kafirler, hakkı tanımayanlar.

ķehle (Ar.): Bit.

ķelām (Ar.): Söz, lakırdı.

ķelb (Ar.): Köpek.

ķelimāt (Ar.): Kelimeler, lakırdılar, sözler.

ķemāl (Ar.): Olgunluk, yetkinlik, tamlık.

ķemālāt (Ar.): İnsanın bilgi ve ahlak güzelliğı bakımından olgunluğu.

ķemāl-i vüs°at: Bolluğun tamlığı, zenginlik.

ķendü: İyelik ekleri alarak kişilerin öz varlığını anlatmaya yarayan dönüşlülük zamiriy, zat; kendi.

ķendürĩ: Peşkir, genellikle pamuk ipliğinden dokunmuş ince havlu.

ķerāmet (Ar.): Ermişçesine yapılan iş, hareket veya söylenen söz, fikir.

ķerem (Ar.): Cömertlik, elaçıklığı.

ķerre (Ar.): Defa, kez.

ķesb it- (Ar. + T.): Çalışıp kazanmak.

ķesĩr (Ar.): Çok çok olan, bol.

ķesĩrũ°l-takşĩr: Kabahatin, günahın fazlası, artığı.

ķesl (Ar.): Tembel, uyuşuk.

ķeşret (Ar.): Çokluk, bolluk, ziyadelik.

ķeşĩş (Far.): Papaz, kilise papazı.

ķeşti: (Far.): Gemi.

ķeşti-i şāħirān: Büyücüler gemisi.

ķevākib (Ar.): Yıldızlar.

ķevākib-i seb°a: Yedi gezegen : Ay (Kamer), Merkür (Utarid), Venüs (Zühre), Güneş (Şems), Mars (Merrih), Jüpiter (Müşteri), Satürn (Zühal).

keyd it- (Ar. + T.): Hile, oyun yapmak.

kezalik (Ar.): Keza, bu; bu da böyle.

kible (Ar.): Namaza başlarken yönelinen taraf; Mekke tarafı.

kible-i âlem: Dünyanın kiblesi; şark(doğu) hükümdarları hakkında kullanılan bir deyim.

kıl: Bazı hayvanların derisinde, insan vücudunun belli yerlerinde çıkan, üst deri ürünü olan ipliksi uzantı.

kılıç: Uzun, düz veya eğri, ucu sivri, bir veya her iki yüzü keskin, kın içinde bele takılan, çelikten silah.

killet (Ar.): Azlık, kıtlık.

kırk: Otuz dokuzdan sonra gelen sayının adı.

kısm (Ar.): Bölük, parça, takım; çeşit, nevi.

kıyām (Ar.): Kalkma, ayağa kalkma, ayakta durma.

kıyāmet (Ar.): Dünyanın sonu, bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacakları zaman.

kız: Dişi çocuk.

kızıl: Parlak kırmızı renk.

kilīsa (Far.): Kilise.

kilīsa-yı benāt: Kızlar kilisesi.

kilīsa-yı şanem: Putlar kilisesi.

kim: Anlam bakımından birbirleriyle ilgili cümleleri birbirine bağlayan bir söz; ki.

kimesne, kimsene: Kimse, kişi, başkası.

kimyā (Ar.): Maddelerin temel yapılarını, birleşimlerini, dönüşümlerini, çözümüleme, birleşim ve üretim yöntemlerini inceleyen bilim.

kin tut- (Far. + T.): Birine karşı öç alma duygusunu sürdürmek.

kitāb (Ar.): Kitap.

kitābet (Ar.): Yazı yazma, bir maddeyi kaidelerine uygun şekilde kaleme alma.

kizb ü harām (Ar.): Yalan söylemek ve dince yasak olan şeyler.

kocalık: Yaşı ilerlemiş olma durumu.

kol: İnsan vücudunda omuz başından pormak uçlarına kadar uzanan bölüm.

koñşı: Konutları yakın olan kimselerin birbirine göre aldıkları ad; komşu.

kork-: Korku duymak, ürkmek, dehşete kapılmak.

kuyumcı: Değerli metal ve taşlardan bilezik, küpe vb. süs eşyası yapan veya satan kimse, mücevherci, cevahirici.

küçük: Boyutları benzerlerinininkinden daha ufak olan, büyük karşıtı.

külli (Ar.): Umumi, bütün.

kün fe-kān (Ar.): “Olan oldu.” anlamında, Allah’ın emriyle bütün varlıkları yaratmasına işaret eden bir söz.

kūnh (Ar.): Bir şeyin aslı, hakikati, temeli.

kūnh-i ḥakikat-i idrāk: Gerçeğin aslını anlamak.

künt ü kenzen maḥfiyyen fe aḥbebtü en uʿrafe (Ar.): “Ben gizli bir hazine idim, bilinmekliğimi arzu ettim.” anlamında bir hadis sözü.

kūnyet (Ar.): Lakap, san.

L

lağımıcı (Ar. + T.): Düşman kalelerini yıkmak için lağım kazın asker.

laḡab (Ar.): Bir kimseye kendi asıl adından başka takılan ad.

lākin (Ar.): Ama, fakat, ancak, şu kadar, var ki.

lām (Ar.): Osmanlı alfabesinin yirmi altıncı harfi olup ebced hesabında otuz sayısının karşılığıdır.

lāmiʿa (Ar.): Parlayan, parıldayan.

laṭīf (Ar.): Yumuşak, hoş, güzel; nazik.

laṭīfe (Ar.)(çoğulu leṭāif/ lāṭāif) : Güldürecek tuhaf ve güzel söz ve hikaye, şaka.

lā-yezāl (Ar.): Zevalsiz, bitimsiz.

lāyık (Ar.): Yakışan, yaraşır, yakışık.

lāzım (Ar.): Gerek.

leʿālī (Ar.): İnciler.

lehv ve ṭarab (Ar.): Oyun ve şenlik.

leḡāyile (Ar.): Söz, şiir.

lemyezālī (Ar.): Zeval bulmazlık, bakilik, kalıcılık.

levḥ (Ar.): Yassı, düz, üzerine resim, yazı gibi şeyler yazılabilen nesne.

leyl (Ar.): Gece.

leyl ü nehār: Gece gündüz.

lezzet (Ar.): Tat, çeşni.

lisān (Ar.): Konuşulan dil.

luġāt (Ar.): Her milletin konuştuğu dil ve bu dilin her kelimesi.

M

mā (Ar.): Su.

ma'āden (Ar.): Madenler.

ma'āf ol- (Ar. + T.): Mahvolmak, harap olmak, perişan olmak.

ma'an (Ar.): Beraber, birlikte.

ma'āş (Ar.): 1.Yaşayış, dirlik. 2. Geçinilecek şey.

ma'āyiş (Ar.): Geçinmeler, geçinme için lüzumlu şeyler.

mā-beyn (Ar.): İki şeyin arası.

ma'būd (Ar.): Kendisine ibadet olunan, tapınılan; Allah.

mā-dām (Ar.): Madem, çünkü, değil mi ki.

madde-i ḥayāt (Ar.): Hayatın cevheri, mayası.

ma-fi'z-zāmir (Ar.): Gönüldeki, içteki şey.

maġlūb (Ar.): Galebe edilmiş, kendisine üstün gelinmiş, yenilmiş, yenilen.

maġrib (Ar.): Garp, batı tarafında olan memleketler.

māh (Far.): Ay.

maḥall-i zuhūr (Ar.): Görünen mahal, yer.

maḥbūb (Ar.): Muhabbet olunmuş, sevilmiş, sevgili.

maḥdūme (Ar.): Kız evlat.

maḥdūme-i mufaḥḥame: Saygı, büyüklük, ululuk kazanmış kız evlat.

māhī (Far.): Balık.

māhir (Ar.): Maharetli, hünerli, becerikli.

maḥlūkāt (Ar.): Yaratılmış şeyler, canlılar.

maḥsūd (Ar.): Hased olunan, hased edilen.

maḥbūl (Ar.): Kabul olunmuş, alınmış.

maḥdem (Ar.): Gelme, dönüp gelme.

maḥhūr (Ar.): Kahrolmuş, bozguna uğratılmış.

maḥşad (Ar.): Kasdolunan, istenilen şey.

maḥūle (Ar.): Takım, çeşit, tür.

māl (Ar.): Bir kimsenin tasarrufu altında bulunan değerli ve gerekli şey.

mālik (Ar.): Sahip.

mā'mūl (Ar.): İmal edilmiş, yapılmış.

ma'mūr (Ar.): Bayındır.

ma'mūr eyle-: Bina etmek, kurmak.

ma'nā (Ar.): Anlam.

manṣūr (Ar.): Nasrolunmuş, Allah'ın yardımıyla galip, üstün gelmiş.

manẓūr (Ar.): Nazar olunan, bakılan, bakılmış, görünen, görülmüş.

manẓūr buyur-: Görünmek.

mār (Far.): Yılan.

mār-ı kahkaha: Kahkaha yılanı.

maraz, marāza (Ar.): Hastalık, dert, bela.

ma'rifet (Ar.): Herkesin yapamadığı ustalık; her şeyde görülmeyen hususiyet, ustalıkla yapılmış olan şey.

maṣḍar (Ar.): Kaynak, temel.

māṣīr (Ar.): Suyun aktığı yer.

maṣlahat (Ar.): İş, emir, husus, madde, keyfiyet.

maṣnū'āt (Ar.): Sanatkarane yapılan şeyler.

maṣrık (Ar.): Güneş'in doğduğu taraf, doğu.

maymūn (Ar.): Dört ayaklı, iki ayağı üzerinde de yürüyebilen, ormanda

toplu olarak yaşayan, kuyruklu hayvan.

maẓhar (Ar.): Bir şeyin görüldüğü, çıktığı yer.

Me'cūc (Ar.): Ye'cūc ile birlikte Kur'an'da adı geçen iki kavimden birinin adı. İslami inançlara göre kıyametin kopacağını gösteren belirtiler arasında bu iki kavmin ortaya çıkışı da vardır.

me'mūr (Ar.): Emir almış olan, vazifelendirilen kimse.

me'āl (Ar.): Mana, kavram, mefhum.

me'ānī (Ar.): Manalar, anlamlar.

meb'us (Ar.): Gönderilmiş, peygamber olarak gönderilmiş kimse.

meclā (Ar.): Çıkma yeri, görünme yeri; ayna.

meclā-yı mücellā: Parlak, cilalı ayna.

meclis (Ar.): Görüşülecek bir mesele için bir araya gelmiş insan topluluğu.

Me'cūc (Ar.): Ye'cūc'le birlikte kullanılır, Kur'an'da adı geçen iki kavimden birinin adıdır. İslami inançlara göre kıyametin kopacağını

gösteren belirtiler arasında bu iki kavmin ortaya çıkışı da vardır.

mecrūh (Ar.): Cerh olunmuş, yaralanmış.

medāih (Ar.): Methetmeler, övmeler.

medār (Ar.): 1. Etrafında dönülen nokta.
2. Yardımcı.

medār-ı ʿālem: Alemin etrafında döndüğü şey.

medār idici: Yardım eden.

medāret (Ar.): Yardım severlik.

mefhar (Ar.): Fahirlenme, övünme; övünmeye sebep olan.

mefhar-ı dūdmān: Soy sopun, kabilenin övünç kaynağı.

mefhūm (Ar.): Sözdən çıkarılan mana, kavram.

mefşūd (Ar.): Kan alınmış, kan alınan.

meḥābet (Ar.): Azamet, ululuk, korkunçluk.

meḥāmid (Ar.): Şükür ve hamdler.

envāʿ-i meḥāmid-i bī-ğaye: Sonsuz şükür çeşitleri.

mehīb (Ar.): Heybetli, azametli, korkunç.

mekīl (Ar.): Ölçülü.

mekr (Ar.): Hile, düzen.

melāz (Ar.): Sığınak.

melike (Ar.): Kadın hükümdar.

memāt (Ar.): Ölüm.

memleket (Ar.): Ülke, devlet toprağı.

menāfiʿ (Ar.): Menfaatler, çıkarlar.

menāzil (Ar.): Menziller, konak yerleri.

menāzil-i Kāmer: Ay'ın konakları;

Güneş'in katettiğı ekliptik kuşağının on iki burca bölünmesi gibi Ay'ın da yörüngesi konaklara bölünmüştür.

menāzil-i sebʿa: Yedi menzil.

menfaʿat (Ar.): Fayda, kâr, çıkar, yarar.

mensūb (Ar.): Bir kimseye, bir şeye nisbeti olan, bir şeyle ilgisi bulunan.

menşeʿ (Ar.): Bir şeyin neşet ettiğı, çıktığı yer, esas, kök.

meʾnūs (Ar.): Ünsiyet olunmuş, alışılmış; alışık.

merātīb (Ar.): Rütbeler, dereceler.

merātīb-i arūżīn: Belirtilerin tertip edilmesi.

mercū (Ar.): Umulan, rica olunan.

merdüm (Far.): 1. İnsan, adam 2. Göz bebeği

Merrih (Ar.): Asıl adı Mirrih. Dünya'dan sonra Güneş'e en yakın olan gezegen.

mertebe (Ar.): Derece, basamak.

merzūk (Ar.): Rızklanmış, rızkı verilmiş.

mesā'i (Ar.): Çalışmalar.

meşālih (Ar.): İşler.

meşāne (Ar.): Sidik kavuğu.

mescid (Ar.): Secde edilecek, namaz kılınacak yer, küçük cami.

meşelā (Ar.): Misal olarak, şunun gibi.

mesmū° (Ar.): Dinlenen işitilen.

mesrūr (Ar.): Sevinmiş, meramına ermiş.

mestūr (Ar.): Örtülü, kapalı, gizli.

meşakḫat (Ar.): Zahmet, sıkıntı, güçlük.

meş°aleci (Ar. + T.): Ortılığı aydınlatmak için çıra vb. yakmakla görevli kimse.

meşvere (Ar.): Danışma.

rūy-ı meşvere: Fikir danışma.

Meṭālī° üs- Sa°ādet (Ar.): Mutluluğun doğuşu.

mevāhib (Ar.): İhsanlar, bahşişler.

mevālid-i selāse (Ar.): Üç çocuk: Dört unsurun (su, hava, toprak, güneş)

birleşiminden meydana gelen madenler, bitkiler ve hayvanlar.

mevāzī° (Ar.): Mevziler, yerler.

mevc (Ar.): Dalga.

mevcūd (Ar.): Var olan, bulunan.

mevcūdāt (Ar.): Var olan şeyler, mahluklar.

mevlid (Ar.): Doğma, dünyaya gelme.

mevlūd (Ar.): Yeni doğmuş çocuk.

mevt (Ar.): Ölüm.

mevzūn (Ar.): Vezinli.

meyl it- (Ar. + T.): Eğilmek, bir tarafa yönelmek.

mihr (Far.): Güneş.

miḫdār (Ar.): Parça, kısım, bölüm.

milḳ (Ar.): Birinin tasarrufu altında bulunan şey, mülk.

milḳ ve aḫar : Mal mülk.

mināre (Ar.): Namaz vaktinin geldiğini bildirmek için camide müezzinin ezan okuduğu, sala verdiği, şerefesi olan, çoğunlukla taştan, yüksek ve ince yapı.

minnet (Ar.): Bir iyiliğe, bir iyilik yapana karşı kendini borçlu görme.

mīraş (Ar.): Ölenin hısımlarına veya kanunen verilmesi gereken kimseye bıraktığı mal, mülk, para.

mişāl (Ar.): Örnek.

miyāh (Ar.): Sular.

miyān (Far.): Orta.

mizāc (Ar.): Bir şeyle karıştırılmış olan başka şey.

mīzān (Ar.): Terazî burcu. Semanın kuzey yarım küresinde görülebilen ve sümbüle burcunun yanında bulunan bir yıldız kümesi olup belli başlı dört yıldızdan müteşekkîl küçük bir burç.

mu‘allā (Ar.): Yüce, yüksek.

mu‘āmele eyle- (Ar. + T.): Davranış göstermek.

mu‘āşeret (Ar.): Birlikte yaşayıp iyi geçinme.

mu‘aṭṭala (Ar.): Bırakılmış, kullanılmaz halde.

mu‘ayyen (Ar.): Tayin edilmiş, belirli.

mu‘azzama (Ar.): Kocaman, koca, ulu.

mu‘cizāt (Ar.): Tansıklar, mucizeler.

mufahḥame (Ar.): Saygı, büyüklük, ululuk.

mufaẓẓal (Ar.): Tafdil edilmiş, başkalarına üstün tutulmuş.

muḥabbet (Ar.): Sevgi.

muḥālaṭa (Ar.): Güzel uyuşma, anlaşma.

muḥālif (Ar.): Muhalefet eden, aykırılık gösteren.

muḥallā (Ar.): Tahliye olunmuş, boşaltılmış.

Muhammed (Ar.): Birçok defalar hamd ü sena olunmuş, tekrar tekrar övülmüş anlamına gelen bu kelime, Peygamberimizin adıdır.

Muhammed Mustafa Şalla’llāhu

‘Aleyhi Ve’s-sellem :

“Muhammed Mustafa, Allah’ın selamı onun üzerine olsun. “ anlamında salavat sözü.

muḥarrik (Ar.): 1. Tahrik eden, çok yakan. 2. Çok hararet veren.

muḥāsib (Ar.): Muhasebe, hesap işlerini iyi bilen, sayman.

muḥibb (Ar.): Seven, sevgi besleyen, dost.

muḥkem (Ar.): Tahkim edilmiş, sağlam kılınmış, berk.

muḥtelifāt (Ar.): Zıtlıklar, uyuşmazlıklar.

muhteliṭ (Ar.): Karışık, karma.

muhtesib (Ar.): Belediye memuru.

muḥīn (Ar.): Yardımcı.

muḥizz (Ar.): Aziz kılan.

muḥizzi'l-islām: İslam'ı aziz kılan.

muḥaddes (Ar.): Takdis edilmiş,
mübarek, kutsal.

muḥārin (Ar.): Bir yerde, bir arada olma.

muḥarreb (Ar.): Yaklaşmış, yakın.

muḥayyed (Ar.): Kayıtlı, bağlı,
bağlanmış.

muḥdim (Ar.): Gayret ve devamlılıkla
çalışan.

mumcı (Far. + T.): Mum yapan veya
satan kimse.

murād (Ar.): Arzu, istek, dilek.

murādāt: Arzular, istekler.

Murād Hān (Ar.): 3. Murat: Babası 2.
Selim, annesi Nurbanu Sultan olan 12.
Osmanlı Padişahı ve 91. İslam
Halifesi.

murğ (Far.): Kuş.

murğ-ı semender: Semender kuşu,
ateşte yaşadığına inanılan bir
masal hayvanı.

muṣaffa (Ar.): Tasfiye edilmiş, süzölmüş,
saf, arı.

muṣāḥabet (Ar.): Sohbet etme, konuşma.

muṣāḥib (Ar.): Biriyle sohbette bulunan,
konuşan.

muṣāliḥ (Ar.): Sulh yapan, barışan.

musallaṭ (Ar.): Birinin üzerine düşmüş,
sataşmış, rahat bırakmayan.

muṣavver (Ar.): Tasvir olunmuş, resimli.

muṣavvir (Ar.): Resim yapan, ressam.

muṣavvir-i lā-yezāl: Sonu
olmayan, ebedi ressam.

muṣḥaf (Ar.): 1. Sayfa haline getirilmiş
şey, kitap. 2. Kur'an.

muṣṭād (Ar.): Adet olunmuş, alışılmış.

mutaḏarrı° (Ar.): Tazarru eden, yalvarıp
yakaran.

muṣṭedilü'l-kāmet (Ar.): Orta boylu.

muṣāfıḳ (Ar.): Uygun, yerinde.

muṣaffer (Ar.): Üstünlük kazanmış.

muṣaffer-bād: Muzaffer olsun,
üstünlük kazanmış olsun.”
anlamında bir söz.

muṣṭarib (Ar.): Sıkıntısı olan, rahatsız;
çırpınıp duran.

mübālāt (Ar.): Kayırma.

mübārek (Ar.): Bereketli, feyizli.

mübāşeret (Ar.): Bir işe başlama, girişme.

mübtelā (Ar.): Düşkün; tutkun.

mücedvel: Sayfa kenarları cetvelli olan kitap.

mücellā (Ar.): Parlatılmış.

müdāra it- (Far. + T.): Yüze gülme, dost gibi görünme.

müddet (Ar.): Zaman, vakit.

müdebbir (Ar.): Tedbir alan, düşünceli.

müdebbir-i bī-miṣl: Benzersiz tedbirler alan, düşünceli.

müdenne (Ar.): Tednis edilmiş, kirletilmiş.

müdevver (Ar.): Devrolunmuş, döndürülmüş; yuvarlak.

müfārekat (Ar.): Ayrılma, uzaklaşma.

mühendis (Ar.): Hendese (geometri) bilen.

mühlik (Ar.): Helak eden, öldüren, öldürücü.

mükevvenāt (Ar.): Yaratıkların, mahlukların hepsi.

mülāḥaza (Ar.): İyice düşünme.

mülākāt (Ar.): 1.Kavuşma, birleşme. 2. Görüşme.

mülāyim (Ar.): Yumuşak huylu.

mülk (Ar.): Taşınmaz ve gelir getiren mal.

mülk-i zevbe'a: İnanışa göre Yemen cinlerinin emiri olan Zevbea adındaki cinin meskeni.

mülūk (Ar.): Melikler, hükümdarlar.

mulūk'ül- 'Arab : Arap hükümdarları.

mümkin ol- (Ar. + T.): Olanaklı olmak, olabilir olmak.

mümtāz (Ar.): Ayrı tutulmuş, üstün tutulmuş.

münāsib (Ar.): Uygun, yerinde.

münşī (Ar.): İnşa eden.

müntefi' (Ar.): Menfaatlenen, yararlanmış.

mürāca'at (Ar.): Başvurma, danışma, yardım isteme.

mürekkeb (Ar.): Terkib edilmiş, iki veya daha çok şeylerin karışmasından meydana gelen.

müretteb it- (Ar. + T.): Yerli yerine koymak, düzenlemek.

mürvet, mürüvvet (Ar.): İnsaniyet.

müsaḥḥar (Ar.): 1. Teshir olunmuş, elde edilmiş. 2. İtaat etmiş, boyun eğmiş.

müşālih (Ar.): Sulh yapan, barışan.

müsem mā (Ar.): Tesmiye olunan, bir ismi olan, adlanmış.

müşāhede (Ar.): Bir şeyi gözle görme.

müşāvere (Ar.): Danışma, bir iş üzerinde konuşma.

müşekkel (Ar.): Şekle konulmuş, şekil verilmiş.

müşeyyid (Ar.): Yüksek, sağlam yapı yapan.

müşkil (Ar.): Güç, zor, çetin.

Müşterī (Ar.): Sakıt, Erendiz, Jüpiter, Mars.

mütāla'a (Ar.): Okuma, inceleme.

müte'āl (Ar.): Yüksek, yüce.

müte'allik: (Ar.) 1. Asılı, bağlı 2. İlişği olan.

mütebāyināt: Zıtlıklar, uyumsuzluklar.

müteḥammil (Ar.): Tahammül eden, dayanan.

mu'temen (Ar.): Emniyetli, güvenilir, inanılır.

mütenevvir (Ar.): Tenevvür eden, nurlayan, parlayan.

müteṭahhir (Ar.): Tetahhür eden, temizlenen.

mütevaḳḳı' (Ar.): Medet eyleyen, bekleyen.

müvellid (Ar.): Tevlid eden, doğuran.

müyesser ol- (Ar. + T.): Kolayı bulunup yapılmak, kolayca yapılmak.

müzāyaḳa (Ar.): Sıkıntı, darlık; parasızlık, yokluk.

müzeyyen (Ar.): Süslenmiş.

N

nāfi'a (Ar.): Bayındırlık işleri.

nāfi' (Ar.): Menfaatli, faydalı, kârlı.

naḥīf (Ar.): Zayıf, arık.

nāḥiye (Ar.): Civar, çevre.

naḥs (Ar.): Uğursuzluk, yümünsüzlük.

naḳḳāş (Ar.): Yağlı boyayla duvar nakışları yapan usta, süsleme sanatkarı.

naḳl ol- (Ar. + T.): Bir şeyi başka bir yere götürmek, taşımak.

naķş (Ar.): Duvarlara, tavanlara yapılan yağlı veya sulu boya resim, süsleme sanatı.

naʿlband (Ar. + Far.): Hayvanların ayağına nal çakan kimse.

nā-maḥdūd (Far. + Ar.): Sınırsız.

nār (Ar.): Ateş, od.

nār-ı ʿamel: Büyük hevesle amaçlanan iş.

nāşır (Ar.): Yardımcı, yardım eden.

naşīb (Ar.): Pay, hisse; Allah'ın kısmet ettiği şey.

naṭʿ (Ar.): Sofra bezi.

naẓīf (Ar.): Temiz.

naẓar (Ar.): 1.Bakma, göz atma. 2. İtibar.

naẓar-ı ʿātifet: Karşılık beklemeden sevgiyle bakma.

nebātāt (Ar.): Bitkiler.

necīl (Ar.): Soylu, soyu soppu temiz, kişizade.

nefʿ(Ar.): Menfaat.

nehār (Ar.): Gündüz.

nekbet (Ar.): Talihsizlik.

nesl (Ar.): 1. Nesil, kuşak. 2. Soy, döldöş.

nesne: Belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi, maddesi olan her türlü cansız varlık, şey, obje.

nev-bāve (Far.): Turfanda yemiş.

nevʿī (Ar.): Çeşitle, sınıfla, cinsle ilgili.

nev-rūz (Far.): Yeni gün. Güneş'in koç burcuna girdiği gün olup rûmi Mart'ın dokuzuna rastlar, ilkbahar başlangıcı ve celâli takvime göre yılbaşısıdır.

neyyirāt (Ar.): Işıklar, nurlar, parlaklıklar.

ney-zen (Far.): Ney üfleyen.

nice, niçe: Çok, birçok, hayli.

nigār (Far.): Resim.

nihād (Far.): Yaratılış, huy.

nihād-ı maḳāşid: İsteklerin, maksatların yaratılışları.

nihāl (Far.): Fidan.

nikāḥ (Ar.): Kanuni evlenme töreni.

niʿmet (Ar.): İyilik, lütuf, ihsan.

nisā (Ar.): Kadınlar.

nişān (Far.): İz, belirti.

nizaʿ (Ar.): Kavga, çekişme.

noḳşān (Ar.): Eksik, kusurlu.

nūr (Ar.): Aydınlık, parıltı, parlaklık.

nūr-ı şerīf: Mübarek, kutsal aydınlık.

nūfūs (Ar.): Ruhlar, canlar.

O

od: Ateş.

oğlan: Cinsel bakımdan erkeklerin zevkine hizmet eden erkek.

oğlancuk: Küçük erkek çocuk.

ol: 1. Uzakta olan, hakkında konuşulan kimse veya şeyi belirten bir söz: O. 2. Teklik üçüncü kişiyi gösteren bir söz.

oñat: Özenli, düzgün, uygun.

orta: Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer.

ortaklık: Ortak olma durumu, iştirak, müşareket.

ortanca: Yaş bakımından üç kardeşin büyüğüyle küçüğü arasında bulunan.

otur-: Vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlığı kaba etlere vererek bir yere yerleşmek.

otuz: Yirmi dokuzdan sonra gelen sayının adı.

oyna-: Vakit geçirme, eğlenme, oyalanma vb. amaçlarla bir şeyle uğraşmak.

oyun: Vakit geçirmeye yarayan, belli kuralları olan eğlence.

Ö

öl-: Yaşamaz olmak, hayatı sona ermek, can vermek.

ölüm: Bir insan, bir hayvan veya bitkide hayatın tam ve kesin olarak sona ermesi, ahiret yolculuğu.

‘ömr (Ar.): Ömür, yaşama, yaşayış, hayat.

öñ: Bir şeyin esas tutulan yüzü, arka karşıtı.

ötürü: Bir şeyden dolayı, bir şey yüzünden; ötürü.

P

pādişāh (Far.): Hükümdar, melik.

pākize (Far.): Temiz, lekesiz.

pes (Far.): 1.Ard, arka, geri. 2. Öyle ise, imdi. 3. Sonuç olarak.

pest (Far.): Alçak, aşağı.

peşimān (Far.): Pişman.

peydā (Far.): Meydanda, açıkta.

peydā it-: Ortaya çıkarmak, meydana çıkarmak.

peydā ol-: Meydana gelmek, ortaya çıkmak.

peyk (Far.): Haber ve mektup getirip
götüren.

pīr (Far.): Yaşlı, ihtiyar.

pīr-i deryā: Sinbad hikayesindeki
“Denizin İhtiyarı”.

pīş ü pes (Far.): Ön ve arka.

pīšvā (Far.): Önder, reis.

piyāde (Far.): Yaya.

pūr (Far.): Dolu, sahip, malik.

pūr-kerem: Cömertlik dolu.

pūr-mevc: Dalga dolu, çok dalgalı.

R

Rabb (Ar.): Allah.

rabbū'l-ālemīn: Kainatın efendisi:
Allah.

rāh (Far.): Yol.

rāh-ı dīn: Din yolu.

rāḥat (Ar.): Üzüntüsüz, tasasız, kedersiz
bir halde bulunma.

raḥata iriṣ-: Üzüntüsüz, tasasız,
kedersiz bir hale erişmek.

raḥatlık: Rahat olma durumu.

rāiḳa (Ar.): Sade, saf, halis.

raḳḳās (Ar.): Oynayan, dans eden.

raşīn (Ar.): Sağlam, dayanıklı.

rast (Far.): Doğru.

ravza-i muṭahhara (Ar.): Hz.
Muhammed'in kabri.

rāy (Ar.): Rey, fikir.

rūy-ı meşvere: Fikir danışma.

rāzık (Ar.): Rızık veren.

rāzī (Ar.): Rıza gösteren, kabul eden,
boyun eğen.

recā (Ar.): Ümit, umma.

ref^c(Ar.): Kalkındırma, yüceltme.

ref^c it-: Kalkındırmak, yüceltmek.

renk (Far.): Renk.

revā it-, gör- (Far. + T.): Uygun görmek,
yerinde bulmak.

revḥānī (Ar.): Gönle ferahlık veren,
gönül açan.

revḥāniyyet: Gönüle ferahlık veren
şeyler.

riḍvān (Ar.): Rız olma, hoşnutluk.

Riḍvān Teālā aleyhim ecmain:

”Allah onların hepsinden razı
olsun.” anlamında bir söz.

riḳḳ (Ar.): Yumuşaklık, yavaşlık, tatlılık.

rızk (Ar.): Azık, yiyecek, içecek;
Allah'ın herkese bahsettiği nimet.

ricāl (Ar.): Yüksek makamlı devlet adamları.

ricāl-i ğayb: Her devirde olan fakat görülmeyen ve Allah'ın emirlerine göre insanları idareye çalışan mübarek kimseler.

rifʿat (Ar.): Yükselik, yücelik, büyük rütbe.

rīḥ (Ar.): Romatizma.

risālet (Ar.): Peygamberlik.

riyāset (Ar.): Başlık, başkanlık, baş olma.

riyāz (Ar.): Bahçeler; ağaçlık, çimenlik yerler.

ruʿāf (Ar.): Burun kanaması.

rubūbiyyet (Ar.): Allah'a mensupluk, aitlik.

rūḥ (Ar.): Canlılık, his, duygu.

rūḥ-ı latīf: Güzel ruhlu, yumuşak tabiatlı.

rūmiyye (Ar.): Anadolulu.

rūşen (Far.): Aydın, parlak.

rūşen-i ʿerağ: “Kandili parlak yanan”: Mutlu.

ruṭūbet (Ar.): Yaşlık, nem.

rūz (Far.): Gün.

rūzgār (Far.): 1. Zaman, devir. 2. Dünya.

rūzigār (Far.): 1. Zaman, devir. 2. Dünya.

S

saʿādet (Ar.): Mutluluk.

sāʿāt (Ar.): Saatler.

sābit (Ar.): Hareketsiz, kımıldamayan, yerinde duran.

saʿd (Ar.): Kutlu, uğurlu.

şadākat (Ar.): Dostluk, içten bağlılık; yürek doğruluğu.

şadıka (Ar.): Doğru; içten bağlılığı olan.

şafā (Ar.): Gönül şenliği, kedersizlik.

şafḥa (Ar.): Bir hadisede birbiri ardınca görülen hallerin her biri.

şāfī (Ar.): Duru, temiz, katıksız.

şafra (Ar.): Eskilerin “ahlāt-ı erbaa” dedikleri şeylerden biri olup esas, öddeki yeşilimsi sarı sıvıdır.

şag̃: 1. Vücutta kalbin bulunduğu tarafın karşısında olan, sol karşıtı. 2. Yaşamakta olan.

saḥī (Ar.): Cömert, eli açık.

şāhib: (Ar.) 1. Sahip. 2. Bir vasfı olan. 3. Koruyan. 4. Bir iş yapmış olan.

şāhib-i ʿalem: Bütün alemin, yaratılmış her şeyin sahibi: Allah.

şāhib-kerāmet: Doğüstü güç sahibi.

şāhib-kalem: Yazıda maharetli olan.

şāhib-rāy: Fikir sahibi.

şāhibü's-saʿādet: Saadet sahibi.

sāhirān (Ar.): Büyücüler.

saʿīd (Ar.): Mutlu, uğurlu.

sāʾir (Ar.): Seyreden.

şakāl: Yetişkin erkeklerde yanak ve çenede çıkan kılların tümü.

şakın-: Herhangi bir korku veya düşünce ile bir şeyi yapmaktan uzak durmak, içtinap etmek.

sākin (Ar.): Hareket etmeyen, kımıldamayan.

şakla-: Elinde bulundurmak, tutmak.

sāl (Far.): Yıl, sene.

şalāh (Ar.): Düzelme, iyileşme.

şālat (Ar.): Namaz.

şalāten (Ar.): Salavat getirmek suretiyle.

şālīh, şālīha (Ar.): Yarar, elverişli, iyi, uygun, yakışır.

salṭanat (Ar.): Sultanlık, padişahlık, hükümdarlık.

şanāʿat (Ar.): Meslek.

şanʿat (Ar.): Sanat, ustalık; hüner, marifet.

şanem (Ar.): Put.

şāniʿ (Ar.): Yaratıcı, sanat eseri olarak meydana getiren.

şānīʿ-i ber-kemāl: Mükemmel şekilde yaratan.

şarf it- (Ar. + T.): Harcamak.

şarı: Yeşille turuncu arasında bir renk, limon kabuğu rengi.

şaru: Sarı renk.

şarrāf (Ar.): Anlayan, değer veren.

şatun al-: Bedelini ödeyerek bir şey almak.

şav-: Sıkıcı bir durumu geçirmek, atlatmak, savuşturmak, defetmek.

savlet (Ar.): Şiddetli hücum, saldırma.

saʿy eyle- (Ar. + T.): Geçinmek için iş eylemek.

sāz (Far.): Müzikte çalgı.

sāzende (Far.): Çalgıcı.

seb'a (Ar.): Yedi.

seb'a-yı seyyāre: Yedi gezegen:

Utarid (Merkür), Zühre (Venüs)

(Nahid), Mirrih (Mars), Müşteri

(Jüpiter), Zühal (Satürn),

Neptün, Plüton.

sebāt (Ar.): Yerinde durma,

kımıldamama, sözünden kararından

vazgeçmeme.

sebeb (Ar.): Sebep, neden.

sebeb-i mevt: Ölüm sebebi.

sebt (Ar.): Cumartesi.

sedā (Ar.): Ses.

sedād (Ar.): Doğruluk.

sedd (Ar.): Kapama, tıkama; kapanma,

tıkanma, engel olma.

sefer (Ar.): Yolculuk.

sehāb (Ar.): Bulut.

sekenāt (Ar.): Durmalar, duruşlar.

sekiz: Yediden sonra gelen sayının adı.

selāmet (Ar.): Salimlik, eminlik, korku

ve endişeden uzak olma.

selāşe (Ar.): Üç.

selāṭīn (Ar.): Sultanlar.

Selīm Hān (Ar. + Far.): Sarı Selim:

Kanuni Sultan Süleyman'ın Hürrem

Sultan'dan doğan oğludur. 11.

Osmanlı padişahı ve 90. İslam

halifesidir.

semāvāt (Ar.): Gökler.

semender (Far.): Ateşten beslenen

efsanevi bir kuş.

semere (Ar.): Meyve.

semt (Ar.): Astrolojide “açıklık”.

senā' (Ar.): Övme, övüş.

senābik: At, katır gibi tek tırnaklı

hayvanların tırnakları.

sene (Ar.): Yıl.

ser (Far.): Baş, kafa, kelle.

serv (Far.): Servi, selvi.

ser-efrāz (Far.): Benzerlerinden üstün

olan.

sereṭān (Ar.): Yengeç burcu. Güneş'in 22

Haziran'da girdiği yengeç burcu ki

cevza burcuyla esed burcunun

arasındadır.

ser-gerdān (Far.): Başı dönen, sersem,

şaşkın.

seri'ül-hareke (Ar.): Hızlı hareket eden.

serīr (Ar.): 1.Taht. 2. Yatacak yer.

sermāye (Far.): Anamal.

se-şenbih (Far.): Üçüncü gün, Salı.

sevdā (Ar.): Eskilerin insan mizacında kabul ettikleri dört hılttan (safra, sevdā, dem, balgam) biri.

sevgüli: Sevgi ve bağlılık duyulan.

sevgülü: Sevgi ve bağlılık duyulan.

şevr (Ar.) : Boğa burcu.

seyrān it- (Ar. + T.): Bakıp seyretmek.

seyyib (Ar.): Dul kadın.

sezāver (Far.): Münasip, uygun.

şifāt (Ar.): Yüz ve kılık.

şihhat (Ar.): Sağlamlık, sağlık.

sır (Ar.): Giz.

şırçacı: Camcı.

şirt: İnsanlarda boyundan bele kadar uzanan üst bölüm.

sihr (Ar.): Büyü; gözbağcılık, büyücülük.

sikencübin (Ar.): Balla sirkenin karıştırılmasından oluşan bir şerbet.

silāh (Ar.): Silah.

silk (Ar.): Yol, meslek.

sipās (Far.): Şükretme.

siyāh (Far.): Kara.

şol: Vücutta kalbin bulunduğu tarafta olan, sağ karşıtı.

soñ: Şimdiki zamana en yakın zamandan beri olan veya bu zamanda yapılmış, olmuş olan; ilk karşıtı.

şoñra: Daha ileri bir zamanda, müteakiben; önce karşıtı.

şovuk: Isısı düşük olan, sıcak karşıtı; soğuk.

söz: Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, lakırtı, kelam, laf, kavi.

söz gelecı: Söz; dedikodu.

şu: Hidrojenle oksijenden oluşan, oda sıcaklığında sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde, ab.

suāl (Ar.): Öksürük.

şūdā^c (Ar.): Baş ağrısı.

şudūr (Ar.): Sâdır olma, meydana çıkma.

sultān (Ar.): Padişah, hükümdar.

şun^c (Ar.): 1. Yapış, yapma. 2. Tesir, kudret.

şun^c-ı ācīb: Şaşılacak yapış.

şun^c-ı ilāhī: Allah'ın kudreti.

şüret (Ar.): Biçim, görünüş, kılık.

şūver (Ar.): Suretler.

sūd: Süt.

sūflī (Ar.): Aşağıda bulunan, alçak, bayağı.

sūfūn (Ar.): Gemiler.

Süleymān Hān (Ar. + Far.): Kanuni Sultan Selim: Babası Yavuz Sultan Selim, annesi Hafsa Sultan'dır. Osmanlı İmparatorluğu'nun 10. padişahı ve 89. İslam halifesidir.

sūnbūle (Ar.): Başak burcu. Semanın kuzey yarım küresinde bulunan yedi parlak yıldızdan müteşekkil bir dörtgen ve iki kuyruklu bir burç.

sūrāt (Ar.): Çabukluk, hız.

sürme: Kirpik diplerine sürülen siyah boya.

sūrūr (Ar.): Sevinç.

Ş

şāh (Far.): Padişah.

şāh-ı ğurre: Büyük inci.

şāhvār (Far.): Şaha, hükümdara yaraşacak şekilde 2. İri ve iyi bir cins inci.

şā'ir (Ar.): Şair, ozan.

şāmiḥat (Ar.): Yükseliş.

şān (Ar.): Şan, şöhret, ün.

şarāb (Ar.): İçilecek şey; şarap.

şark (Ar.): Doğu.

şecā'at (Ar.): Yiğitlik, yüreklilik.

şecere (Ar.): Küçük ağaç, tek bir ağaç.

şedā'id (Ar.): Zahmetli, meşakkatli, eziyetli haller, sıkıntılar.

şefeteyn (Ar.): İki dudak.

şefkat (Ar.): Acıyarak ve esirgeyerek sevmek.

şehīd ol- (Ar. + T.): Din veya yüksek bir ülkü uğrunda ölmek.

şehlā (Ar.): Ela göz rengi veya tatlı şaşı bakan göz.

şehr(Ar.): Ay, otuz günlük zaman.

şehvet (Ar.): Aşırı istek, nefis.

şekl (Ar.): Şekil, biçim, kılık.

Şekūr (Ar.): Çok şükür eden.

Şekūr Yıldızı: Yedi yıldızdan oluşan bir yıldız kümesidir. Kişilerin, o yıldız kümesinin konumuna göre dünya işlerini düzenlemeleri gerektiği, eserde belirtilmiştir.

Şems (Ar.): Güneş.

şenlik: Belli günlerde yapılan, coşku veren eğlendirici gösterilerin tümü, bayram.

şerʿ (Ar.): Allah'ın emri, ayet, hadis, din kaideleri.

şerbet (Ar.): Bardakla müshil olarak içilen ilaç.

şeref (Ar.): 1. Büyüklük, yükseklik, ululuk. 2. Gezegenin ekliptik üzerinde en tesirli olduğu nokta.

şerîf (Ar.): Şerefli, mübarek, kutsal.

şerîk (Ar.): 1.Ortak. 2. Ders, mektep arkadaşı.

şevāyib (Ar.): Lekeler, kusurlar, ayıplar.

şevāyib-i ʿādet: Ayıplı, kusurlu huylar.

şevket (Ar.): Büyüklük, heybet.

şiddet (Ar.): Sertlik, kabalık, katılık.

şîʿr (Ar.): Edebi değeri olan nazımlı ve kafiye söz.

şimāl (Ar.): 1. Sol, sol taraf. 2. Kuzey.

şîrîn (Far.): Tatlı, sevimli, cana yakın, sempatik.

şirket (Ar.): Ortaklık, ticaret için meydana gelen kurul.

şitā (Ar.): Kış.

şod (Far.): Gitti.

şol: O, şu.

şukūfehā (Far.): Çiçekler.

şukūfehā-yı būkalemūn:

Bukalemun çiçekleri, renk değiştiren bitkiler.

şühūr (Ar.): Aylar.

şühūr-ı ʿArabiyye: Kamer ayları, Arap ayları.

şühūr-ı Kāmeriyye: Kamer ayları:

Muharrem, safer, rebiülevvel, rebiülahir, cemāziyel evvel, cemāziyel āhir, receb, şaban, ramazan, şevval, zil'ka'de, zilhicce.

şühūr-ı Rūmiyye: Osmanlı

Devleti'nde 1678'den sonra maliye işlemlerinde kullanılan ve miladi takvimden on üç gün geri olan Rumi takvimin ayları: Zemheri, Gücük, Mart, Abrul, Mayıs, Kiraz, Ocak, Ağustos, İlk Güz, Orta Güz, Son Güz ve Karakış.

şükr (Ar.): Görülen iyiliğe karşı gösterilen memnunluk, minnettarlık.

şükür it-: Minnettar olmak.

şürû (Ar.): Başlama.

T

tā (Far.): Dek, değin, kadar, beri vb. edatlarla birlikte kullanılarak bir fiilin, bir hareketin, bir yerin, bir şeyin başladığı veya sona erdiği noktayı, zaman ve uzaklık bakımından abartmalı bir biçimde anlatın bir söz.

ta'ab (Ar.): Sıkıntı, zahmet, meşakkat.

ta'alluk it- (Ar. + T.): İlişgi, ilgisi olmak.

tabağa (Ar.): Kat, katman, tabaka.

ṭabakāt: Tabakalar.

ṭabakāt-ı semā vāt: Gök tabakaları.

ta'bīr (Ar.): İfade, anlatma.

ta'bīr-nāme (Ar. + Far.): Rüya kitabı, rayaların yorumlarını yapan kitap.

ṭablakī(Ar.): Mehter takımlarında ve genellikle Mevlevi tekelerinde kullanılan, metal kaseli küçük iki davuldan oluşan usul vurma çalgısı, kudüm çalan kimse.

tāc (Ar.): Hükümdarların başlarına giydikleri cevahirli başlık.

tafdīl (Ar.): Birini ötekilerden üstün tutma.

ṭağ: Dağ.

taḥkīk (Ar.): Doğru olup olmadığını araştırma.

taḥrīr (Ar.): Yazma, yazılma.

taḥşīl (Ar.): Ele geçme, geçirilme.

taht (Far.): Hükümdarların oturduğu büyük koltuk.

taḥvīl (Ar.): Döndürme, çevirme.

ṭā'ife (Ar.): Bölük, takım, güruh, fırka.

taḥarrüb (Ar.): Yaklaşma, yanaşma.

ṭākat (Ar.): Güç, kuvvet.

taḥdīm (Ar.): Öne geçme, geçirilme, öne alma, ileriye sürme.

taḥsīm (Ar.): Bölme, parçalara ayırma.

taḥvīm (Ar.): Takvim.

ṭala-: Dalamak; (kurt, köpek vb. hayvanlar) dişlemek, ısırma.

ṭaleb it- (Ar. + T.): İstemek, dilemek.

ṭālī (Ar.): 1. Tulu eden, doğan. 2. Talih, kismet, kader, baht. 3. Doğuş noktası, birinci ev: Güneş'in günlük yörüngesinde ufuktan yükseldiği nokta.

ṭālī-i mevlūd: Çocuğun doğumu.

ṭālī-i felek: Yükselen burç.

ṭālib (Ar.): İsteyen, istekli.

tamām (Ar.): Tamam, tam, eksiksiz.

taʿmīm (Ar.): Umumileştirme, umumileştirilme.

taʿmīm-i ʿāide: Yardımın umumileştirilmesi.

taʿmīm-i fūʿide: Yararın umumileştirilmesi.

ṭaraf (Ar.): Yer, yön.

ṭarḥ it- (Ar. + T.): Düzenlemek.

ṭarīk (Ar.): Yol.

taṣadduḡ (Ar.): Sadaka olarak verme, verilme.

taṣfiye (Ar.): Safılaştırma, temizleme.

taş: Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren, rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde.

ṭaşra: Dış, dışarı, öte.

ṭatlu: Tatlı.

ṭavāʾif (Ar.): Tayfalar, güruhlar.

ṭavar: Davar, dört ayaklı çiftlik hayvanı.

ṭavīl (Ar.): Uzun, çok süren.

ṭavulc: Davulcu, davul çalan kimse.

taʿyīn (Ar.): Ayırma, belli etme.

tāze (Far.): Genç.

Teʿālā (Ar.): “Yüksek olsun.” manasına gelen bir söz olup Allah adıyla birlikte kullanılır.

tecellī (Ar.): Görünme, belirme.

tedbīr (Ar.): Bir şeyi temin edecek veya önleyecek yol, çare.

tedennī (Ar.): Aşağı inme, aşağılama, gerileme.

teʿemmül (Ar.): İyice, etraflıca düşünme.

taḡarrüb (Ar.): Yaklaşma, yanaşma.

tekmīl (Ar.): Kemale erdirmeye.

tekrār (Ar.): Bir şeyi iki veya daha çok defa yapma.

telef it- (Ar. + T.): Yıpratmak, boş yere harcamak.

temeddün (Ar.): Medenileşme, uygarlaşma.

tenvīʿ (Ar.): Çeşitlendirme.

tercūme (Ar.): Bir dilden başka bir dile çevirme.

terkīb (Ar.): Birkaç şeyi bileştirip karışık bir şey meydana getirme.

tertib (Ar.): Dizme, sıralama, hazırlama, düzene koyma.

te'sîr (Ar.): Alamet, nişan bırakma; etki.

te'sîr it-: Etki etmek.

te'sîrât (Ar.): Tesirler, etkiler.

teveccüh (Ar.): Çevrilme, yönelme, doğrulma.

tevzi^c eyle- (Ar. + T.): Dağıtma.

tezevvüc it- (Ar. + T.): Zevce edinilme, evlenme.

tezkiye eyle- (Ar. + T.): Temize çıkarma, aklama.

tıhâl (Ar.): Dalak.

tılsım (Ar.): Sahibine güç, enerji ya da başka birtakım faydalar sağlayan büyütlü özelliklere sahip olduğuna inanılan nesnelere verilen addır.

ticâret (Ar.): Alım-satım, ticaret.

tîz (Far.): Tez, çabuk.

toğ-: Doğmak.

toğur-: Doğurmak.

tokın-: Dokunmak.

tokşan: Doksan sayısı.

tokuş-: Savaşmak, vuruşmak.

toprak: Yer kabuğunun, toz durumuna gelmiş türlü kütle kırıntılarıyla, çürümüş organik cisimlerden oluşan ve canlılara yaşama ortamı sağlayan yüzey bölümü.

töhmət (Ar.): Birine isnad olunan suç, işlenildiği sanılan fakat gerçekliği henüz meydana çıkmamış olan suç, kabahat.

töhmət it- (Ar. + T.): Suçlandırmak.

tuḥaf (Ar.): Az bulunan hoşça giden şeyler.

tuḥaf-ı elṭāf: Az bulunan güzellikler.

tulū^c (Ar.): Doğuş.

tur-: Durmak.

tuṭak: Dudak.

tuz: Kokusuz, suda eriyen, yiyecekleri korumada ve tatlandırmada kullanılan billursu madde.

U

ucūbe (Ar.): Pek acayip şey, garip.

ucuz: Fiyatı yüksek olmayan, pahası az, düşük fiyatlı.

ufuk (Ar.): Ufuk. Gözlemcinin bulunduğu noktadan Yer'e çizilen

teğet düzlemin gökküresi ile arakesiti. İki ufuk vardır: Görünür ya da hissedilir ufuk (hissi ufuk), hakiki (gerçek, astronomik) ufuk. Hissi ufuk gözlemcinin bulunduğu noktadan Yer'e çizilen teğet düzlemdir; göğü, gözlemciye görünen ve gözlemciye görünmeyen kısım olarak eşit olmayan iki kısma ayırır. Hakiki (gerçek, astronomik) ufuk hissi ufka paralel olan ve Yer'in merkezi boyunca geçen düzlemdir. Gök küreyi iki eşit kısma ayırır.

uğraşa çık-: Bir işle meşgul olmak.

uğur: Bazı olaylarda görülen v insana iyilik getirdiğine inanılan belirti veya bazı nesnelerde var olduğuna inanılan iyilik kaynağı.

uğde-güşā (Ar. + Far.): Zorluğu yenen.

uğūl (Ar.): Akıllar, zihinler, uslar.

ulemā (Ar.): Alimler, ilim sahipleri.

ulu: Büyük, yaşı ilerlemiş olan.

ulū (Ar.): Sahipler.

ulūhiyyet (Ar.): Allah'lık sıfatı, tanrılık vasfı.

ulvī, ulviyye (Ar.): Yüksek, yüce.

umūr (Ar.): İşler.

unut-: Aklında kalmamak, hatırlamamak.

unvān (Ar.): Ad, isim, lakab.

ʿUṭārid (Ar.): Arzıtilek, Merkür.

uyluk: Kalçadan dize kadar olan bacak bölümü.

ʿuyūn (Ar.): Gözler, pınarlar.

uzak: Gidilmesi çok süren, çok öteelerde bulunan, ırak, yakın karşıtı.

ʿuzma (Ar.): Daha, en, pek, çok büyük.

uzun: İki ucu arasında fazla uzaklık olan, kısa karşıtı.

Ü

Ümeyye (Ar.): Emevi Hanedanı'nın atası (6. yüzyılın sonu), Hz. Muhammed'in büyük dedesi olan Hāşim Ümeyye'nin amcası.

ünsiyye (Ar.): Alışmış, sokulgan; arkadaş.

üzere: Gibi, bu yolda, bu biçimde.

üzre: Gibi, bu yolda, bu biçimde.

V

vādī (Ar.): İki dağ arasındaki uzun çukur, dere.

vāfir (Ar.): Çok, bol.

vāʿiz (Ar.): Dini öğütlerde bulunan.

vāḳı'a (Ar.): Vuku bulmuş bir iş, gerçek.

vāḳı'e (Ar.): Vuku bulan, olan, düşen.

vālā (Far.): Yüksek, yüce.

vālideyn (Ar.): Ana ile baba.

v'allāhü te'ālā 'alem (Ar.): Alemin rabbi
Allah için" anlamına gelen bir söz.

vāridāt (Ar.): Gelir.

vaşf (Ar.): Nitelik, bir kimsenin veya
şeyin taşıdığı hal, sıfat.

vāşıl (Ar.): Erişen, ulaşan, kavuşan.

vāşıl ol-(Ar. + T.): Ulaşmak.

vāsi'e (Ar.): Geniş, açık, enli.

vaṭan (Ar.): Yurt.

vaḏ'e (Ar.) : Duruş, hareket, konum;
konulma.

vaḏ'e olun-: Ortaya konmak.

vaḏ'e-ı eflāk: Feleklerin konumu.

vecā'e-yı ḳalb (Ar.): Kalp ağrısı.

vech (Ar.): Üslup, tarz.

vehm (Ar.): Kuruntu, yersiz korku.

vesāyir (Ar.): Ve başkaları, ve bunun
gibiler, ve benzerleri, vesayire.

veyāḥūd (Far.): Veya, isterseniz; iyisi.

vilāyet (Ar.): Bir şeyi kudretle elde etme.

vir-: Vermek.

Y

yakın: 1. Zamanda ve yerde uzak
olmayan. 2. Aralarındaki ilişki çok sıkı
olan.

yaḳīn (Ar.): Sağlam bilgi, iyi, kati olarak
bilme.

yalan: Aldatmak amacıyla bilerek ve
gerçeğe aykırı olarak söylenen söz,
kıtır.

yalıñuzlık: Yalnızlık.

yañak: Yüzün göz, kulak ve burun
arasındaki bölümü.

ya'nī (Ar.): Sözün kıtası, doğrusu, senin
anlayacağın.

yapış-: Yapışıcı olan veya yapışkan bir
maddeye bulanmış olan bir şey
ayrılmayacak bir biçimde bir yere
tutunup kalmak.

yār (Far.): Dost; sevgili.

yara: Keskin bir şeyle veya bir vuruşla
vücutta oluşan derin kesik.

yaramaz: Uygun ve yararlı olmayan, işe
yaramayan.

yaraş-: Yakışmak, uymak.

yarat-: Olmayan bir şeyi var etmek.

yaşşı: Yayvan ve düz.

yaşa-: Canlılığını, hayatını sürdürmek.

yaşlı: Yaşı ilerlemiş, kocamış, ihtiyar.

yavı kııl-: Kaybetmek, yitirmek.

yavuz: Kötü, fena.

yay-: Bir şeyi açarak düzelterek bir alanı örtecek biçimde sermek.

yaz-: Yazmak.

yazu: Yazı; düşüncenin belli işaretlerle tespit edilmesi, yazma işi.

Ye'cüc (Ar.): Me'cüc ile birlikte kullanılır, Kur'an'da adı geçen iki kavimden birinin adıdır. İslami inançlara göre kıyametin kopacağını gösteren belirtiler arasında bu iki kavmin ortaya çıkışı da vardır.

yeg ol-: İyi olmak.

yegrek: Daha iyi, daha üstün, tercih edilen.

yenābī' (Ar.): Kaynaklar, menbalar.

Yenābī'ü's-Siyādet: Liderlik
Kaynakları

yetīm (Ar.): Babası veya anası babası ölmüş çocuk.

yevmi'd-dīn (Ar.): Din günü, ahiretteki hesap günü.

yezāl (Ar.): Ebedi.

yılan: Sürüngenlerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı, yerdegezen.

yılduz: Yıldız; Güneş ve Ay dışında gökyüzünde görülen ışıklı gök cisimlerinden her biri.

yigirmi: Yirmi.

yıl: Yel, rüzgar.

yimek: Yemek, yemek yemek.

yir: Yer, mesken.

yit-: Yok olmak, ortadan kalkmak, kaybolmak.

yoldaş: Yol arkadaşı.

yukarı: Bir şeyin üst bölümü, fevk, aşağı karşıtı.

Yūşā' Peyğamber (Ar.): Hz. Musa'dan sonra peygamberlik yapan Beni İsrail peygamberi.

yüce: Yüksek, büyük, ulu, ulvi.

yüksek: Altı ile üstü arasındaki uzaklık çok olan.

yürek: Kalp.

yürü-: Adım atarak ilerlemek, gitmek.

yüz: Çehre, sima.

yüz suyu: Şeref, onur, haysiyet.

Z

zafer (Ar.): Düşmanı yenme, üstün gelme.

zāhir (Ar.): Görünen, açık, belli.

zāhirāt (Ar.): Taşkınlar, coşkunluk.

zahmet (Ar.): Sıkıntı, eziyet, rahatsızlık.

ẓāʾif (Ar.): Zayıf, güçsüz, kuvvetsiz, kansız, arık.

ẓarāfet (Ar.): Zariflik, naziklik, incelik.

ẓarāif: Zarif, ince şeyler.

ẓarar iriş- (Ar. + T.): Zıyan gelmek.

ẓarb (Ar.): Dövme, vurma.

ẓāt (Ar.): Kendi, kişi.

ẓāt-ı bī-denes: Lekesiz, saf, temiz kişi.

ẓāyiʿ it- (Ar. + T.): Kaybetmek.

ẓāyiʿ ol- (Ar. + T.): Kaybolmak.

zehī (Ar.): Ne güzel, ne hoş; aferin, bravo.

zehr (Far.): Zehir, ağı.

zekā (Ar.): Zeyreklik, çabuk anlama, zihin keskinliği.

zeker (Ar.): Erkeklik organı.

zekī (Ar.): Zeyrek, zeka sahibi, çabuk anlayışlı.

zelel (Ar.): Eksiklik, günah.

ẓem it- (Ar. + T.): Kınamak, ayıplamak.

zevāhir (Ar.): Dış görünüş.

zevāl (Ar.): Yok olma, sona erme.

maʿbūd-ı zevāl: Kendisine ibadet edilen fani.

zevāt (Ar.): Kişiler, şahıslar.

zevbeʿa (Ar.): İnanışa göre Yemen cinlerinin emiri olan cinin adı.

zewḳ (Ar.): Tatma, tad; hoş giden hal, haz.

ẓıyḳı'n-nefes (Ar.): Nefes darlığı, tıknefeslik.

ẓībā (Far.): Süslü; yakışıklı; güzel.

ziftçi (Ar. + T.): Katrancı, kalafatçı.

ẓī-ḳıymet (Ar.): Kıymetli, değerli, bahası yüksek olan.

ẓıkr (Ar.): Anma, anılma.

ẓıkr ol- (Ar. + T.): Anmak, anılmak.

zindān (Far.): Karanlık, yeraltı hapisanesi.

ẓırā (Far.): Çünkü, şundan dolayı ki.

zirāʿat (Ar.): Ekincilikler, çiftçilikler, tarımlar.

ziver (Far.): Süs, bezek.

ẓiyā (Ar.): Işık, aydınlık.

ziyāde (Ar.): Çok, daha çok, daha fazla.

ziyāret (Ar.): Birini görmeye, biriyle görüşmeye gitme.

ziynet (Ar.): Süs, bezek.

ziynet-i ḥanedān-ı āl-i ʿOsmānī:

Osmanlı hanedan ailesinin süsü.

ẓuhūr (Ar.): Görünme, meydana çıkma, başgösterme, türeme.

ẓulām (Ar.): Karanlık.

ẓulemāt (Ar.): Karanlık.

ẓulm (Ar.): Zulüm, haksızlık, eziyet.

ẓü'l-celāl (Ar.): Ululuk sahibi olan Allah.

Ẓü'l-ḳarneyn: 1. İki boynuzlu 2. Kur'an'da adı geçen ve nebi mi veli mi olduğu belli olmayan kişi. 3. Büyük İskender.

zübde (Ar.): Bir şeyin en seçkin parçası.

zübde-i beşer: Hz. Muhammed.

Zühā (Ar.): Sekendiz. Satürn gezegeni.

Nahs-ı ekber sayılır; gam, kaygı vericidir. Ahmaklık, cahillik, pıtilik, yalan ve fenalık bu yıldızın altında doğanlarda olur.

zühd (Ar.): Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete verme.

Zühre (Ar.): Çoban yıldızı, Çulpan, Kervankıran, Venüs.

SONUÇ

Eski Anadolu Türkçesine ait eserler; Selçuklu Dönemi Türkçesi Eserleri (11.-13. yy), Beylikler Dönemi Türkçesi Eserleri (13-15. yy), Osmanlı Türkçesine Geçiş Dönemi Eserleri (15-16. yy) olmak üzere üç başlıkta değerlendirilir.

Osmanlıcanın başlangıcını oluşturan 15. yüzyılın ikinci yarısıyla 16. yüzyılın ilk yarısında eski dil özellikleri, yerlerini henüz tamamen yeni şekillere bırakmış değildir. 16. yüzyılda Osmanlı devlet kurumlarının dili standartlaşana kadar geçen bu sürede, yazı dilinde bir tarafta Eski Anadolu Türkçesinden gelen ses ve yapı özellikleri diğer tarafta ise devlet yazışmaları ve eğitimde standartlaşmaya başlayan dil özellikleri kullanılmıştır.

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinin yazımında Uygur ve Arap/Fars yazı geleneklerinin etkisi vardır. Metālī'ü's-Sa'ade adlı eserde; hareke sisteminin kullanılması, ñ seslerinin karşılığı olarak kef harfinin kullanılması, kalın ünlülerle sad ve ince ünlülerle sin harfinin kullanılması, ç ve p harflerinin gösterilmesi, eklerinin sözcüklere bitişik yazılması gibi hususlar, eserin Arap yazı geleneğine uygun olduğunu göstermektedir.

Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde kelime çeşitliliği göze çarpar. Bunun sebebi Türklerin Orta Asya söz varlığıyla Arap ve Fars unsurlarını bir arada kullanmasıdır. Çalışma metnimizde Türkçe sözcüklerin yanında çok sayıda Arapça ve Farsça sözcük ve onlara nispetle az sayıda olan, farklı dillerden alınan sözcük de kullanılmış; hacimli bir sözlük oluşturacak sayıda sözcüğe yer verilmiştir.

Eski Anadolu Türkçesi döneminde yazılmış metinlerde k-g , t-d, c-ç, s-ş, b-p, ñ gibi sesleri karşılayan harflerin yazımında tutarsızlıklar vardır. Metālī'ü's-Sa'ade'de de yazıdaki bu çeşitliliğin örneklerine az da olsa rastlanmaktadır. Bu durum da eserin yazıldığı dönemde, yazı dilinde, henüz tam anlamıyla bir standartlaşmanın olmadığını göstermektedir.

Eski Anadolu Türkçesinde küçük ünlü uyumu yerleşmiş değildir. Uyumsuzluk köklerde veya eklerde olabilir.⁵⁷ Metālī'ü's-Sa'ade'de bulunan karışık kullanımlar, eserin yazıldığı dönemde küçük ünlü uyumunun sağlanmaya başladığını ancak uyumun henüz standartlaşmadığını gösterir:

yıldıza (8^a/27), *ayru* (12^a/7), *yalañuzlık* (21^a/13) gibi örneklerde düzlük-yuvarlaklık uyumu bulunmazken *çatık* (15^a/2), *degil* (6^a/9) gibi örneklerde uyum sağlanmıştır.

şaru (22^a/2), *şarı* (19^a/2), *demir* (13^b/12), *demür* (17^b/17), *kendi* (19^b/6), *kendü* (23^a/4) gibi sözcüklerde ise ikili kullanımlar görülmektedir.

Eski Anadolu Türkçesi döneminde düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olan ekler vardır. Metālī'ü's-Sa'ade'de;

⁵⁷ Özkan, a.g.e., s.101.

→EAT’de sürekli yuvarlak ünlüyle yazılan “+sUz” isimden isim yapım ekinin yalnızca düz ünlülü şekillerine rastlanmıştır:

elif lâmsız ve lakabsız künyetsiz (8^a/18), *minnetsiz* (19^b/8)

→EAT’de sürekli yuvarlak ünlüyle yazılan “-Uk” fiilden isim yapım ekinin, hem düz hem yuvarlak ünlülü şekillerine rastlanmıştır:

alın açuk (14^a/3), *çatık* (15^a/2), *şovuk* (11^a/13), *yanığından* (16^a/4)

→EAT’de sürekli yuvarlak ünlüyle yazılan “+IU” isimden isim yapım ekinin hem düz hem yuvarlak ünlülü şekillerine rastlanmıştır:

renkli (9^a/2), *kuyruklu* (3^b/2), *fikirli* (13^a/9), *buğday eñlü* (20^a/2), *dili tatlu* (20^a/2) *sevgülü* (18^a/10), *sevgülü* (17^b/10)

Eski Anadolu Türkçesi, Oğuzca temelinde Anadolu’da oluşan ilk yazı dilidir. Batı Türkçesinin başlangıç dönemini oluşturan bu devre, Eski Türkçenin izlerini taşımakla birlikte Türklerin yayılım sahaları olan Irak, İran, Suriye, Azerbaycan, Balkanlar ve Anadolu’nun dil özelliklerini de barındırır.⁵⁸ Döneme ait metinlerde Türkçe sözcük ve eklerde; yazarlara veya bölgelere göre değişiklikler gözlenir. Arap alfabesinin Oğuzca sözcüklerin yazımında ilk defa kullanılıyor olması sebebiyle de yazım (imla) ve ses özellikleriyle yapısal ve sözcüksel özellikler, çeşitlilik gösterir.

Metālī’ü’s-Sa‘āde’de aynı Türkçe sözcüğün farklı kullanımları bulunur:

kardaşıyla (29^b/8), *karındaşı* (9^a/9), *anlara* (15^a/23), *onlara* (17^b/22), *kimse* (15^b/5), *kimesne* (10^a/25), *kimsene* (8^a/14), *eyülük* (4^a/5), *eyülük* (31^a/23), *çoklık* (21^b/12) *çokluk* (9^b/8)

Metālī’ü’s-Sa‘āde’de Eski Anadolu Türkçesi dönemine özgü ses özelliklerini göstermesinin yanında dönemden farklı ses özellikleri de göstermektedir:

Türkçe kelimelerin kök hecesinde bulunan “kapalı e” sesi Eski Anadolu Türkçesi’nde bazı metinlerde “y (ʏ)” ile, bazı metinlerde ise “e (ɛ)” ile yazılmıştır. Metālī’ü’s-Sa‘āde, EAT’ye uygun olarak “i-e” meselesinde karışık dilli eser özelliği gösterir:

gice (17^b/3), *cenk itmekden* (10^a/25), *didüklerinüñ* (4^a/3), *giç giç* (25^a/20), *geç* (25^a/3), *tiz yitişe* (11^a/4), *hayra yetişe* (27^a/10), *mıraşın yiye* (11^a/9), *mirâş yeye* (11^b/10)

Eski Türkçe ve onun devamı olarak gelişen Karahanlı, Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçeleri’nde kelime başı tonsuz dış eti ünsüzü “t” ler, Eski Anadolu Türkçesinde ve Oğuz lehçelerinde genellikle tonlulara dönüşmüştür. Ancak EAT dönemine ait metinlerde yazımda ikilik görülmektedir. Metālī’ü’s-Sa‘āde’de de durum böyledir:

⁵⁸ Akar, a.g.e., s.31.

demür cinsinden (11^b/18), *toksan beş* (14^a/6), *turduğı* (14^a/20), *tağ* (4^a/4), *dürlü dürlü* (15^a/4), *tokına* (15^a/24), *tuṭaqları* (16^a/3)

Yabancı kökenli sözcüklerin yazımında Türkçe ses özelliklerine uyulmaya başlandığı görülür:

ömr (11^b/20), *ömr* (9^a/6), *ama* (29^a/7), *ammā* (29^a/15)

Orijinalinde şeddeyle yazılan sözcüklerin metinde eksiz biçimde kullanıldıklarında şeddesiz yazılması da Türkçeye uygun söyleyişle açıklanabilir:

hac (15^b/4), *sır* (12^a/4)

Metālī'ü's-Sa'ade'nin Eski Anadolu Türkçesi ve Osmanlı Türkçesi özelliklerini bir arada gösterdiği aşıkardır. Metnin yazılış tarihi ve dil özellikleri (düzlük-yuvarlaklık uyumunun yazıya geçirilmeye başlanması, Türkçe kökenli olmayan sözcüklerin Türkçe ses özelliklerine göre telaffuz edilerek bunların yazıya geçirilmesi vb.) de Metālī'ü's-Sa'ade adlı eserin Eski Anadolu Türkçesi metinlerinden “Osmanlı Türkçesine Geçiş Dönemi Metinleri” başlığına dahil olduğunu ortaya koymaktadır.

KAYNAKLAR

Akar, Ali, *Oğuzların Dili Eski Anadolu Türkçesi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2019.

And, Metin, *Minyatürlerle Osmanlı-İslam Mitologyası*, 2. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2008.

Angel, B.I.M., Evrim Türkçelik, Günsel Renda ve Stefano Carboni, *The Book of Felicity*, M. Moleiro Editor, İspanya/Barselona 2007.

Aydüz, Salim, “Osmanlı Devletinde Müneccimbaşılık” , *Osmanlı Bilimi Araştırmaları Dergisi* (Yayına Hazırlayan: Feza Günergun), Sayı 1, İstanbul 1995, ss. 159-207.

Banguoğlu, Tahsin, *Türkçenin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2015.

Biray, Nergis, “12 Hayvanlı Türk Takvimi-Zamana ve İnsana Hükmetmek”, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı 39, Erzurum 2009, ss. 671-682.

Boyraz, Şeref, “12 Hayvanlı Türk Takvimi ve Kehanet”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 3, Sayı 14, 2010, ss. 148-167.

Carboni, Stefano, “ ‘The Book of Surprises’(Kitab al-Bulhan) of the Bodleian Library”, *The La Trobe Journal*, Sayı 91, Melbourne, Australia: State Library of Victoria Foundation 2013, ss. 22-34.

Çulha, Tülay, “Bilinmeyen Bir Fal-nâme-Yıldız-nâme: Metali’ü’s-Sa’ade”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt 13, Sayı 70, Kocaeli 2020, ss. 24-34.

Daşdemir, Muharrem, *Dede Korkut Kitabı’nın Söz Dizimi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 2000.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2002.

Eren, Hasan, *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*, Bizim Büro Basımevi, Ankara 1999.

Ergin, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, Bayrak Yayınları, İstanbul 2006.

Göker, Lütfi, *Türk-İslam Astronomi Alimleri- Uluğ Bey (Rasathanesi ve Medresesi)*; Elif Matbaacılık, Ankara 1979.

Gülensoy, Tuncer, *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü* 1-2, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007.

Gülsevin, Gürer ve Erdoğan Boz, *Eski Anadolu Türkçesi*, 4. Baskı, Gazi Kitabevi, Ankara 2013.

<http://corsair.themorgan.org/vwebv/holdingsInfo?bibId=112384> 10 Mart 2021 Tarihinde erişilmiştir.

<https://digital.bodleian.ox.ac.uk/objects/5c9da286-6a02-406c-b990-0896b8ddbbb0/> 10 Nisan 2021 Tarihinde erişilmiştir.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/cefr> 10 Mart 2021 Tarihinde erişilmiştir.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/ebu-maser-el-belhi> 10 Mart 2021 Tarihinde erişilmiştir.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/falname> 10 Mart 2021 Tarihinde erişilmiştir.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/ilm-i-ahkam-i-nucum> 10 Nisan 2021 Tarihinde erişilmiştir.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/mehmed-suudi-efendi> 26 Ağustos 2020 Tarihinde erişilmiştir.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/murad-iii> 10 Mart 2021 Tarihinde erişilmiştir.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/selim-ii> 10 Mart 2021 Tarihinde erişilmiştir.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/vefk> 10 Mart 2021 Tarihinde erişilmiştir.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/yildizname> 2 Mayıs 2021 Tarihinde erişilmiştir.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/yusa> 10 Mart 2021 Tarihinde erişilmiştir.

https://www.academia.edu/27332385/Kitab_al_Bulhan_pdf 10 Mart 2021 Tarihinde erişilmiştir.

<https://www.moleiro.com/en/miscellanea/the-book-of-felicity.html> 2 Mayıs 2021 Tarihinde erişilmiştir.

<https://www.themorgan.org/manuscript/112384> 10 Mart 2021 Tarihinde erişilmiştir.

Kanar, Mehmet, *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*, Say Yayınları, İstanbul 2011.

Korkmaz, Zeynep, *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi*, TDK Yayınları, Ankara 2017.

Köktekin, Kazım, *Eski Anadolu Türkçesi*, Fenomen Yayıncılık, Erzurum 2017.

Manaz, Abdullah, *Türk Takvimi ve Astrolojisi*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2010.

Meral, Oğuzhan, *Metali'ü's-Sa'âdet (92a-141a) (İnceleme-Metin-Sözlük)*, Artvin Çoruh Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Artvin 2019.

Minaz, Seval, *Paris Ulusal Kütüphanesi Suppl. Turc. 242 Numaralı Metâliü's Saâde Yazma Eserdeki Yaratık ve Cin Tasvirlerinin, 16. yy. Muhtelif Eserdeki Örneklerle Analizi*, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.

Nişanyan, Sevan, *Nişanyan Sözlük:Çağdaş Türkçenin Etimolojisi*, Liber Plus Yayınları, İstanbul 2018.

Özkan, Mustafa, *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2017.

Pala, İskender, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul 2018.

Redhouse, Sir James, *Turkish and English Lexicon*, Çağrı Yayınları, İstanbul 2015.

Sofuoğlu, Nesrin, “İshak Hocası Ahmed Güzelhisari'nin Vahdet-name-i Alem-engiz Mesnevisi'nde Yaratılış ve Felekler”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 1, Sayı 39, İzmir 2014, ss. 99-145.

Süslü, Özden ve Nur Urfalıoğlu, “Bir Osmanlı El Yazmasına Göre XVI. Yüzyıl Osmanlı İmparatorluğunda Meslekler”, 38. *ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, Bildiriler*, Cilt 6, Ankara 2012, ss. 2865-2878.

Şentürk, Ahmet Atilla, “Osmanlı Edebiyatında Felekler, Seyyare ve Sabiteler (Burçlar)”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı 90, Haziran 1994, ss.131-180.

Tarama Sözlüğü(13. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesiyle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tanıklarıyla), Türk Dil Kurumu Yayınları, 1. Cilt, 4.Baskı, Ankara 2009.

Tarama Sözlüğü(13. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesiyle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tanıklarıyla), Türk Dil Kurumu Yayınları, 2. Cilt, 3.Baskı, Ankara 2009.

Timurtaş, Faruk Kadri, *Eski Türkiye Türkçesi*, Kapı Yayınları, İstanbul 2012.

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2005.

Unat, Yavuz, “Eski Astronomi Metinlerinde Karşılaşılan Astronomi Terimlerine İlişkin Bir Sözlük Denemesi”, *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 11, Ankara 2001, ss. 633-696.

Unat, Yavuz, *Tarih Boyunca Türklerde Gökbilim*, Kaynak Yayınları, İstanbul 2008.

Uygur, Sinan, *Hasan Halvetî nin Duvân-ı İlâhiyât'ı (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)*, Fenomen Yayınları, Erzurum 2016.

Uygur, Sinan, *Mihâcî 'ş-Şehâdet (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi , Erzurum 2010.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Hilal YILDIZ			Fotoğraf
Doğum Yeri:				
Doğum Tarihi:				
Medeni Durumu:				
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim				
Ortaöğretim				
Lise				
Lisans				
Yüksek Lisans				
İş Deneyimi:				
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:				
e-posta				
Yayınlarım:				